

מסכת ביכורים

פרק א

הלכה א

מתני' יש מביאין בכורין וקורין, מביאין ולא קורין, ויש שאינן מביאין; אלו שאינן מביאין - הנוטע בתוך שלו והבריך בתוך של יחיד, או בתוך של רבים, וכן המבריך מתוך של יחיד או מתוך הרבים לתוך שלו. הנוטע בתוך שלו והבריך בתוך שלו - ודרך היחיד ודרך הרבים באמצע, הרי זה אינו מביא, רבי יהודה אומר כזה מביא, מאיזה טעם אינו מביא? משום שנאמר [שמות כג] רֵאשִׁית בְּבוּרֵי אֲדָמָתְךָ תָּבִיא, עד שיהו כל הגידולים מאדמתך.

גמ' יש מביאין וכו': הנוטע בתוך שלו והבריך בתוך של יחיד או לתוך של רבים - אפילו מן הזקינה אינו מביא. המבריך מתוך של יחיד או מתוך של רבים לתוך שלו - אפילו מן הילדה אינו מביא. הדין אמרה כשם שהילדה

באמצע, הרי זה אינו מביא, רבי יהודה אומר כזה מביא, הגמ' תבאר את המחלוקת. ומאיזה טעם אינו מביא? משום שנאמר רֵאשִׁית בְּבוּרֵי אֲדָמָתְךָ תָּבִיא, שמשמע שמביאים ביכורים רק עד שיהו כל הגידולים מאדמתך, ולא כשהאילן יונק משדה שאינו שלו.

גמ' יש מביאין וכו': מבארת הגמ' שהנוטע בתוך שלו והבריך בתוך של יחיד או לתוך של רבים, שאפילו מן הזקינה - מהאילן הנוטע בשדהו אינו מביא. וכן המבריך מתוך של יחיד או מתוך של רבים לתוך שלו, אפילו מן הילדה הנמצאת בשדהו אינו מביא. ואומרת הגמ' שהדין אמרה מהמשנה מוכח, שכשם שהילדה (הענף שהבריכו אותו בקרקע)

מתני' יש מביאין בכורין וקורין מקרא ביכורים, ויש שמביאין ביכורים ולא קורין, ויש שאינן מביאין ביכורים; אלו שאינן מביאין, הנוטע אילן בתוך שלו והבריך (היינו שהוא מכופף ענף ומכניסו לתוך הקרקע ומוציאו לאחור מרחק מסויים, והענף הזה מכה שורשים בקרקע, ונהיה לאילן בפני עצמו) בתוך שדה של יחיד אחר, או בתוך שטח של רבים, א"כ הוא לא מביא ביכורים גם מהאילן שגדל בשדה שלו, כיון שהאילן יונק גם מחמת הַהֶבְרָכָה שנמצאת בשדה שלא שלו, וכן המבריך מתוך של יחיד או מתוך הרבים לתוך השדה שלו, וגם מה שגדל אצלו בשדה פטור מביכורים. וכן הנוטע בתוך שלו והבריך בתוך שלו - ודרך היחיד או דרך הרבים נמצאת

מסכת פרק א [ה"א - דף א] ביכורים

חיה מן הזקינה - כך הזקינה חיה מן הילדה. אמר רבי יוחנן כולחן משום תורת הגולן ירדו להן, אמר רבי יוסי מתניתא אמרה כן, מאיזה טעם אינו מביא? משום שנאמר **רֵאשִׁית בְּפִרְיֵי אֲדָמָתְךָ**. תני, אם הברוך ברשות, מביא וקורא. רבי יוסי בשם רבי אימי, והוא שנתן לו רשות לעולם, הא לשעה לא. רבי יונה בשם רבי אימי אפילו לשעה, חייליה דרבי יונה מן הדא, אילן הסמוך למיצר חבירו מביא וקורא, ותני, היה חופר בור שיח ומערה, קוצץ ויורד והעצים שלו, ועצים לא לשעה הן?! מה עבד לה רבי יוסי? שרשים דרכן להחליף, וכיון שדרכן להחליף - לעולם הן. אמר רבי מנא מילתא דרבי יוחנן מסייע לאבא, דאמר רבי יוחנן כולחן משום תורת גולן ירדו להן, וכאן מכיון שנתן לו רשות

וקורא. ואומרת הגמ' שחייליה כוחו דרבי יונה מן הדא, שלמדנו בברייתא **אילן הסמוך למיצר** - לשדה חבירו, מביא וקורא, הגם שהשורשים יונקים משדה חבירו, כיון שעל מנת כן הנחיל יהושע את הארץ, שלא יהיו קפדנים. ותני, שאם חבירו היה חופר בור שיח ומערה, בעל השדה קוצץ את השורשים ויורד, והעצים שלו - של בעל השדה, וא"כ אומר ר' יונה **ועצים לא לשעה הן**?! הרי מזה שהשורשים שייכים לבעל השדה מוכח שיש לבעל האילן רשות להכניס את השורשים לשדה חבירו רק לזמן מסויים, ואפי"ה הוא מביא וקורא, וא"כ שואלת הגמ' **מה עבד לה** - מה יענה על זה **רבי יוסי**? מתרצת הגמ' שר' יוסי אומר לך, שהיות ושרשים דרכן להחליף הרגילות הוא שהאילן מגדל שורשים אחרים, וכיון שדרכן להחליף א"כ זה נקרא שיש לו זכות לעולם הן שיהיו שם שורשים, ולכך הוא מביא וקורא. אמר רבי מנא שמילתא דרבי יוחנן מסייע לאבא שלי (היינו לר' יונה), דאמר רבי יוחנן כולחן משום תורת גולן ירדו להן, וכאן מכיון שנתן לו רשות

חיה מן הזקינה מהאילן עצמו, ולכך המברך לתוך שלו אינו מביא, כך הזקינה חיה מן הילדה, ולכך המברך לתוך של חבירו או לתוך של הרבים, אינו מביא גם מהאילן הגדל בשדהו. אמר רבי יוחנן כולחן כל מה ששנינו במשנה, שהוא לא מביא, זה משום תורת הגולן ירדו להן, שהרי הוא גוזל את חבירו או את הרבים כשמברך תחת רשותם, אמר רבי יוסי שמתניתא אמרה כן, שהרי המשנה אומרת מאיזה טעם אינו מביא? משום שנאמר **רֵאשִׁית בְּפִרְיֵי אֲדָמָתְךָ**. תני, אם הברך לתוך של חבירו ברשות, מביא וקורא, אמר רבי יוסי בשם רבי אימי, והוא שחבירו נתן לו רשות להברך לעולם, דהיינו שאם הענף שהברך ימות, הוא יוכל להברך ענף אחר, ורק אז זה נקרא שזה שדהו, הא אבל אם חבירו נתן לו רשות רק לשעה לזמן מסויים, וכשהענף המוברך ימות, הוא לא יוכל להברך ענף אחר, הוא לא יכול להביא ביכורים, כיון שההברכה נמצאת בשדה שאינה שלו, אבל רבי יונה בשם רבי אימי אומר, שאפילו אם חבירו נתן לו רשות רק לשעה, מביא

מסכת פרק א [ה"א - דף א] ביכורים

להבריק אפילו לשעה, אין זה גולן. רבי זריקן בעי קומי רבי זעירא מתניתין דרבי, דרבי אמר שרשין חיין זה מזה, אמר ליה דברי הכל היא, הכא התורה אמרה [שמות כג] ראשית בפורי אדמתך תביא, עד שיהו כל הגידולים מאדמתך.

ר' יהודה אומר וכו': על דעתיה דרבי יודה, מה בין הנוטע לתוך שלו והבריק לתוך של יחיד, מה בין הנוטע לתוך שלו והבריק לתוך שלו ודרך היחיד באמצע? ר' אחא בשם ר' מיישא בשהבריכה בדלעת או בסילון, אי בשהבריכה בדלעת או בסילון, יביא ויקרא? אפילו כרבנין יביא ויקרא? אמר רבי יונה, צריכה לרבי יודה המוכר שביל לחבירו מקום דריסה הוא מכר, או עד התהום מכר, אין תימור מקום דריסה מכר - מביא וקורא, אין תימור עד התהום מכר - לא יביא כל עיקר, מספק

לתוך שלו והבריק לתוך של יחיד, מה בין הנוטע לתוך שלו והבריק לתוך שלו ודרך היחיד באמצע, והרי האילן יונק מדרך היחיד הנמצא באמצע? מתרצת הגמ' ר' אחא בשם ר' מיישא אומר, שכאן מדובר בשהבריכה בתוך דלעת או בסילון - בצינור, שהשורשים לא יונקים מדרך היחיד הנמצא באמצע. שואלת הגמ' אי בשהבריכה בדלעת או בסילון א"כ שיביא ויקרא? והרי ר' יהודה אומר 'כזה מביא', שמשמע שרק מביא ואינו קורא, ועוד שואלת הגמ' אם הוא הבריק בתוך דלעת, א"כ אפילו כרבנין יביא ויקרא? אלא אמר רבי יונה, צריכה לרבי יודה ר' יהודה מסתפק בהמוכר שביל לחבירו בתוך שדהו, האם מקום דריסה הוא מכר, או עד התהום מכר, וא"כ אין תימור אם תאמר שרק מקום דריסה מכר, א"כ היה צריך להיות שמביא וקורא, כיון שההברכה יונקת רק משדהו, אבל אין תימור עד התהום מכר, א"כ היה צריך להיות שלא יביא כל עיקר, ולכך מספק

להבריק, אפילו אם הוא נתן לו רשות רק לשעה, אין זה גולן, ולכך הוא מביא וקורא. רבי זריקן בעי קומי שאל את רבי זעירא שלכאו' מתניתין מדברי רבי, דרבי אמר שרשין חיין זה מזה, דהיינו רבי ורשב"ג נחלקו באילן העומד חלקו בארץ וחלקו בחו"ל, שרשב"ג אומר שהפירות הגדלים בענפים העומדים בארץ חייבים במעשר, והפירות הגדלים בענפים העומדים בחו"ל פטורים, ורבי סובר שכל פירות האילן הם טבל וחולין מעורבים זה בזה, כיון שהשורשים מבלבלים את היניקה, וא"כ לדברי רשב"ג היה צריך להיות שהפירות הגדלים באילן הנמצא בשדהו (שהבריכו ממנו לשדה חבירו) יהיו חייבים בביכורים? אמר ליה ר' זעירא שהמשנה מדברי הכל היא, וכאן זה שונה, כיון שהכא התורה אמרה ראשית בפורי אדמתך תביא, שמשמע שאינו מביא ביכורים עד שיהו כל הגידולים מאדמתך. ר' יהודה אומר וכו': שואלת הגמ' על דעתיה לדברי רבי יודה, מה בין הנוטע

מסכת פרק א [ה"א - דף א] ביכורים

ד

מביא ואינו קורא. רבנין פשיטא לון שמכר עד התהום. פְּמָה פּלִיגִי? במוכר שביל היחיד, אבל במוכר שביל הרבים - כל עמא מודיי שמכר לו עד התהום, על דעתיה דרבי יודה מה בין הנוטע לתוך שלו והבריך לתוך של רבים, מה בין הנוטע לתוך שלו והבריך לתוך שלו ודרך הרבים באמצע? אמר רבי אימי, אתיא דרבי יודה כרבי ליעזר, דתנינן תמן אין עושים חלל תחת רשות הרבים בורות שיחין ומערות, רבי ליעזר מתיר כדי שתהא עגלה מהלכת וטעונה אבנים, כמה דרבי ליעזר אמר תמן תחת רשות הרבים שלו, כך רבי יהודה אמר הכא תחת רשות הרבים שלו. רבי שמואל בר רב יצחק בעי אין כרבי ליעזר יביא ויקרא? אמר רבי יוסי, מיסבר סבר רבי שמואל בר רב יצחק, שרבי ליעזר מתיר לעשות כן והן שלו לעולם, אלא רבי ליעזר מתיר לעשות כן וכל הקודם בהן זכה.

חלל תחת רשות הרבים, בורות שיחין ומערות, ורבי ליעזר מתיר בתנאי שיחין את קרקעית רשות הרבים, עד כדי שתהא עגלה מהלכת וטעונה אבנים, וא"כ כמה דרבי ליעזר אמר תמן תחת רשות הרבים שלו, כך רבי יהודה אמר הכא שתחת רשות הרבים זה שלו, ולכך הוא מביא. שואלת הגמ' רבי שמואל בר רב יצחק בעי שאל, אין ר' יהודה הולך כרבי ליעזר א"כ שיביא ויקרא? מתרצת הגמ' אמר רבי יוסי, שמיסבר סבר רבי שמואל בר רב יצחק, שרבי ליעזר מתיר לעשות כן - את החלל והן שלו לעולם, ולכך ר' שמואל בר רב יצחק הקשה, אבל זה לא נכון, אלא רבי ליעזר מתיר לעשות כן את החלל, אבל זה לא נהיה שלו, אלא וכל הקודם בהן זכה, ולכך הוא מביא ואינו קורא.

הוא מביא ואינו קורא. ולרבנין זה פשיטא לון שמכר עד התהום, ולכך הוא לא מביא כל עיקר. שואלת הגמ' א"כ צריך להיות שפְּמָה פּלִיגִי ר' יהודה וחכמים, דוקא במוכר שביל שישמש את היחיד, אבל במוכר שביל שישמש את הרבים הרי כל עמא מודיי שמכר לו לרבים עד התהום, וא"כ על דעתיה דרבי יודה מה בין הנוטע לתוך שלו והבריך לתוך של רבים, מה בין הנוטע לתוך שלו והבריך לתוך שלו ודרך הרבים באמצע, שהרי כשמוכרים לרבים, ודאי שהוא מוכר להם עד לתהום, וא"כ מדוע הוא מביא ביכורים? אלא אמר רבי אימי, שר' יהודה וחכמים נחלקים במחלוקת של ר' אליעזר וחכמים, האם מותר לעשות חלל תחת רשות הרבים, ואתיא דרבי יודה כרבי ליעזר, דתנינן תמן (במסכת ב"ב) אין עושים

הלכה ב

מתני' האריסין והחכורות והסיקריקון והגזלן, אין מביאין מאותו הטעם, משום שנאמר [שמות כג] **רְאֵשִׁית בְּכוּרֵי אֲדָמָתְךָ תָּבִיא.**

גמ' והגזלן: עד כדון כשגול קרקע, גזל זמורה ונטעה? ולא דמים הוא חייב לו? אלא צריכה לרבנין מצות כגבוה הן, או אינן כגבוה; אין תימר כגבוה הן - אינו מביא, ואין תימר אינן כגבוה - מביא. הכל מודין באשירה שביטלה, שאינו מביא ממנה גזירין למערכת. רבי שמעון בן לקיש בעי מהו שיביא ממנה לולב, מצות - כגבוה הן או אינן כגבוה, אין תימר כגבוה הן - אינו מביא, אין תימר אינן כגבוה - מביא, פשיטא שהוא מביא ממנה לולב שאין מצות

הלכה ב

מתני' האריסין היינו היורד לשדה חבירו על מנת לקבל חלק בפירות (למחצה שליש ורביע), והחכורות היינו היורד לשדה חבירו על מנת לשלם סך מסוים, בין אם יגדל בין אם לא יגדל, והסיקריקון - רוצת, ובעל השדה נתן לרוצח את השדה, ע"מ שייתן לו את נפשו לשלל, והגזלן, כל אלו אין מביאין ביכורים, מאותו הטעם, משום שנאמר **רְאֵשִׁית בְּכוּרֵי אֲדָמָתְךָ תָּבִיא,** והרי האדמה לא שייכת לכל אלו.

גמ' והגזלן: שואלת הגמ' עד כדון עד עכשיו המשנה מדברת לעניין כשגזל קרקע, אבל יש לשאול מה הדין אם הוא גזל זמורה מחבירו ונטעה, האם הוא יביא מהאילן שיגדל מהזמורה הזאת ביכורים או לא? חזרת הגמ' ואומרת שפשוט שהוא מביא ביכורים, שהרי וכי לא רק דמים הוא חייב לו? שהרי הוא קנה את הזמורה בשינוי (במה שהוא נטע אותה). וא"כ מה הספק, וודאי שיביא ממנה ביכורים? אלא אומרת הגמ'

שצריכה לרבנין שבני הישיבה הסתפקו, האם מצות כגבוה כקרבן הן, או אינן כגבוה; ולכך אין תימר שמצוות כגבוה הן, א"כ אינו מביא ביכורים מהזמורה הזאת, שהרי לעניין הקרבנות, גם אם הגנב קנה את הבהמה בשינוי, לא יכולים להקריב אותה על גבי המזבח, אבל ואין תימר אינן כגבוה א"כ הוא מביא. ואומרת הגמ' הרי הכל מודין גם חכמים שנחלקו על ר' יוסי ב"ר יהודה ואומרים שאילן שנטעו ולבסוף עבדו אותו לע"ז שהוא מותר להדיוט, אבל הם מודים באשירה שביטלה, שאינו מביא ממנה גזירין למערכת, כיון שזה כקרבן, ורבי שמעון בן לקיש בעי שאל, מהו שיביא ממנה (מאשירה שביטלה) לולב, האם מצות - כגבוה הן ולא יכולים להביא ממנה לולב, או אינן כגבוה, שאין תימר שמצוות כגבוה הן א"כ אינו מביא, אבל אין תימר שמצוות אינן כגבוה, א"כ הוא מביא, וחזר רשב"ל ואמר, שפשיטא שהוא מביא ממנה לולב, כיון שאין מצות

מסכת פרק א [ה"ב - דף ב] ביכורים

ו

כנבואה. מהו שיביא ביכורים? כר' יודה דו אמר הוקשו לקדשי הגבול - מביא, כרבנין דאינון מרין הוקשו לקדשי מקדש - אינו מביא. עד כדון בגזילה שלא נתייאשו הבעלים ממנה, אפי' בגזילה שנתייאשו הבעלים ממנה? סברין אמרין נישמענה מן הדא, הרי אלו בתרומה ובמעשר - מה שאין כן בביכורים, כלום צריכה לא?! בגזילה שנתייאשו הבעלים ממנה, אבל בגזילה שלא נתייאשו הבעלים ממנה - אפילו בתרומה לא עשה ולא כלום, כהדא דתני, האונס והגנב והגולן בזמן שהבעלים מרדפין אחריהן - אין תרומתן תרומה, ולא מעשרותיהן מעשר, ולא הקדשן הקדש, אם אין הבעלין מרדפין אחריהן - תרומתן תרומה, ומעשרותיהן מעשר,

הגנב, לכך הוא לא יביא את הביכורים מהזמורה, אבל במקום שהבעלים התייאשו מהקרקע שהקנין מגיע מצד הבעלים, א"כ אולי יביאו מהקרקע הזאת ביכורים). ואומרת הגמ' שבני הישיבה סברין אמרין רצו לומר שנישמענה מן הדא שאפשר להוכיח את הדין ממה שלמדנו במשנה לקמן, שגולן חייב בתרו"מ והרי אלו בתרומה ובמעשר - מה שאין כן בביכורים, וא"כ אומרת הגמ' כלום צריכה באיזה גזילה מדובר? לא?! בגזילה שנתייאשו הבעלים ממנה, אבל לכאו' בגזילה שנתייאשו הבעלים ממנה, אפילו בתרומה הגולן לא עשה ולא כלום, וזה כהדא דתני, האונס והגנב והגולן שהפרישו תרו"מ, אז אם זה היה בזמן שהבעלים מרדפין אחריהן לתפוס אותם, דהיינו שהבעלים לא התייאשו, א"כ אין תרומתן תרומה, ולא מעשרותיהן מעשר, ולא הקדשן הקדש אם הם הקדישו את מה שהם גזלו, אבל אם אין הבעלין מרדפין אחריהן לתפוס אותם, כיון שהבעלים התייאשו, א"כ תרומתן תרומה, ומעשרותיהן מעשר,

כנבואה, וא"כ שאלו בני הישיבה מהו שיביא ביכורים מאשירה שביטלה, או מהזמורה הגנובה, האם זה כמצוה שמביא, או שכיון שמביאים את הביכורים לביהמ"ק א"כ הרי הם כקרבן, ולא יביא? מתרצת הגמ' שכר' יודה דו אמר שהביכורים הוקשו לקדשי הגבול והם כתרומה (ולכך הבעלים מביאים את הביכורים לכל כהן שרוצה). א"כ הביכורים כשאר המצוות ומביא, אבל כרבנין דאינון אמרין שהביכורים הוקשו לקדשי מקדש (ולכך הביכורים ניתנים לאנשי משמר), א"כ אינו מביא, שהרי הם כקרבן. שואלת הגמ' עד כדון עד עכשיו המשנה מדברת בגזילה (של השדה) שלא נתייאשו הבעלים ממנה שלא מביאים ממנה ביכורים, כיון שזה לא שייך לגנב, אבל שואלת הגמ' האם הדין הוא אפי' בגזילה שנתייאשו הבעלים ממנה, שהגנב קנה את הקרקע ביאוש, שג"כ לא יביאו ממנה ביכורים (והגם שבגזול זמורה שאפי' שהוא קנה אותה בשינוי, לא מביאים ממנה ביכורים, אפי"ה הגמ' מסתפקת, כיון שאולי רק במקום שהגנב קנה את הזמורה בשינוי, שהקנין מגיע מצד

מסכת פרק א [ה"ג - דף ב] ביכורים

והקדשן הקדש, רבי יוסי בשם רבי יוחנן, לא זה תורם ולא זה תורם, רבי אמי בשם רבי יוחנן, אפילו הבעלים שתרמו - אין תרומתן תרומה, אמר רבי יוסי עד כדון אנן קיימין בגזילה שלא נתייאשו הבעלים ממנה, וליידא מילא אנן תנינן הרי אלו בתרומה ומעשר מה שאין כן בבכורין? אפשר לפירות לצאת בלא בכורין, איפשר לפירות לצאת בלא תרומה ומעשרות? אבל בגזילה שנתייאשו הבעלים ממנה, עד כדון צריכה.

הלכה ג

מתני' אין מביאין ביכורים חוץ משבעת המינים, ולא מן התמרים שבהרים, ולא מן הפירות שבעמקים, ולא מזיתים שאינן מן המובחר.

יכול להפריש תרו"מ, אבל את הביכורים הגנב לא יכול להפריש, והחילוק הוא שכיון שאפשר לפירות לצאת לחולין בלא בכורין לכך הגולן לא יכול להפריש את הביכורים, אבל וכי איפשר לפירות לצאת בלא תרומה ומעשרות? לכך הגולן יכול להפריש לעצמו את המעשרות, וא"כ אבל בגזילה (של השדה) שנתייאשו הבעלים ממנה, עד כדון עד עכשיו צריכה, יש מקום להסתפק האם הוא יכול להביא ביכורים או לא?

הלכה ג

מתני' אין מביאין ביכורים חוץ משבעת המינים, וכן צריך להביא את הביכורים רק מהפירות המובחרים, ולכך לא מביאים ביכורים מן התמרים שגדלו בהרים, ולא מן הפירות שגדלו בעמקים, ולא מזיתים (מסוג) שאינן מן המובחר.

והקדשן הקדש, ורבי יוסי אמר בשם רבי יוחנן, שהגזול ולא התייאשו הבעלים, לא זה הבעלים תורם, כיון שזה לא ברשותו, ולא זה הגנב תורם, כיון שזה לא שלו, ורבי אמי אמר בשם רבי יוחנן, אפילו הבעלים שתרמו - אין תרומתן תרומה, דהיינו שאפי' בדיעבד לא מועיל התרומה, וא"כ ע"כ שהמשנה שאומרת שהגולן יכול להפריש תרו"מ מדברת כשהבעלים התייאשו, וכתוב שהוא לא יכול להפריש ביכורים, חוזרת הגמ' ואומרת - אמר רבי יוסי שאין הוכחה מהמשנה לקמן, כיון שבאמת עד כדון אנן קיימין עד עכשיו אנחנו מעמידים שהמשנה מדברת בגזילה שלא נתייאשו הבעלים ממנה, וליידא מילא ולאיוה עניין אנן תנינן הרי אלו בתרומה ומעשר מה שאין כן בבכורין? זה דוקא לעניין שאם הבעלים חזרו ולקחו את הפירות מהגולן, שהם צריכים לחזור ולהפריש את התרו"מ, אבל הגולן לעצמו

מסכת פרק א [ה"ג - דף ב] ביכורים

אין מביאין ביכורים קודם לעצרת, אנשי הר צבועים הביאו ביכוריהן קודם לעצרת ולא קיבלו מהן, מפני הכתוב שבתורה [שמות כג] וְחָג הַקִּצִּיר בְּפוּרֵי מַעֲשֵׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בְּשָׂדֶךָ.

גמ' אין מביאים ביכורים וכו': אילו כתיב [דברים כו] וְלִקְחָתָּ 'רֵאשִׁית' כָּל פְּרֵי הָאֲדָמָה, הייתי אומר כל הדברים יהיו חייבים בבכורים, ת"ל 'מֵרֵאשִׁית' ולא כל ראשית, אם 'מֵרֵאשִׁית' ולא כל ראשית, אין לך אלא חיטים ושעורים בלבד? תלמוד לומר 'כָּל' פְּרֵי הָאֲדָמָה - ריבה, וריבה את הכל, נאמר כאן 'מֵרֵאשִׁית' ונאמר כאן [דברים ח] אֶרֶץ חֲפָה וּשְׁעָרָה וּגּו', מה ארץ שנאמר להלן בשבעת המינים הכתוב מדבר, אף ארץ שנאמר כאן בשבעת המינים הכתוב מדבר. 'זֵית שָׁמֶן' זה אגורי, רבי אמי בשם רבי יוחנן זה אווריס, ולמה נקרא שמו אגורי? שהוא אוגר שמנו לתוכו. וכל הזתים מאבדין שמנן? א"ר חנינא, כל הזתים

בביכורים ולא כל ראשית, ואמרת הגמ' שאם היה כתוב רק 'מֵרֵאשִׁית' ולא כל ראשית, היינו אומרים שאין לך להביא ביכורים אלא חיטים ושעורים בלבד, שזה עיקר אכילת האדם, לכך תלמוד לומר 'כָּל' פְּרֵי הָאֲדָמָה, שמשמע שהתורה ריבה שאר מינים, א"כ אולי וריבה את הכל, וגם שאר המינים יהיו חייבים בביכורים? לכך נאמר כאן 'מֵרֵאשִׁית' ונאמר כאן אֶרֶץ חֲפָה וּשְׁעָרָה וּגּו', וא"כ אנחנו אומרים, מה ארץ שנאמר להלן בשבח הארץ, בשבעת המינים הכתוב מדבר, אף ארץ שנאמר כאן לענין ביכורים, בשבעת המינים הכתוב מדבר. כתוב בפסוק 'זֵית שָׁמֶן' זה זית אגורי, רבי אמי בשם רבי יוחנן אומר שזה זית אווריס, ולמה נקרא שמו אגורי? כיון שהוא אוגר אוסף את שמנו לתוכו, שואלת הגמ' וכי כל הזתים מאבדין שמנן? וא"כ מה הכוונה זית שהוא אוגר את השמן? מתרצת הגמ' א"ר חנינא, כל הזתים כאשר

אין מביאין ביכורים קודם לעצרת לשבועות. ומעשה באנשי הר צבועים (שם מקום) שהביאו את ביכוריהן קודם לעצרת ולא קיבלו מהן, מפני הכתוב שבתורה וְחָג הַקִּצִּיר בְּפוּרֵי מַעֲשֵׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בְּשָׂדֶךָ, דהיינו שצריך להקריב את שתי הלחם כשהם יהיו הביכורים - הראשונים לכל מה שגדל בשדה, ולכך רק אחרי הקרבת שתי הלחם יכולים להביא את הביכורים (והגם שבדיעבד אם הביאו ביכורים לפני העצרת מקבלים אותם, אבל היות ואנשי הר צבועים היו אנשים חשובים, א"כ חכמים חששו שזה יקבע כחובה, לכך לא קיבלו מהם את הביכורים).

גמ' אין מביאים ביכורים וכו': מבארת הגמ' מהיכן יודעים את זה, כיון שאילו היה כתיב וְלִקְחָתָּ 'רֵאשִׁית' כָּל פְּרֵי הָאֲדָמָה, א"כ הייתי אומר שכל הדברים כל הפירות יהיו חייבים בבכורים, לכך ת"ל 'מֵרֵאשִׁית' שמשמע רק חלק מהפירות חייבים

הגשמים יורדין עליהן והן פולטין את שמנן, וזה הגשמים יורדין עליו והוא אוגר את שמנו לתוכו. 'ודבש' אלו התמרים, יכול דבש ממש? רבי תנחומא בשם רבי יצחק ב"ר לעזר כתיב [דברי הימים ב לא] 'וכפרץ תדבר הרבו בני ישראל ראשית דגן תירוש ויצקה ודבש, ודבש חייב במעשרות? אלא אלו התמרים, שהן חייבין במעשרות. ר' ברכיה בשם רבי שמואל בר נחמן ולמה כתיב 'ארץ ארץ' שני פעמים? להודיעך שאין הבית עומד אלא על שני דברים הללו, ולמה נכללו? רבי יהודה ברבי ורבי שמואל בר נחמן; חד אמר לברכה, וחרנא אמר לשיעורין,

הללו, שהרי האדם מתקיים על הלחם והשמן, וזה עיקר שבח ארץ ישראל, שמצוי בא"י לחם ושמן. שואלת הגמ' וא"כ למה נכללו שאר שבעת המינים? מתרצת הגמ' שרבי יהודה ברבי - החשוב, ורבי שמואל בר נחמן שניהם אמרו בזה טעם, וחד אמר ששאר המינים כתובים כאן לברכה שכאשר אוכלים אותם, צריך לברך על הארץ - מעין שלש. וחרנא אמר שזה נאמר לשיעורין, דהיינו שא"י כל כך משובחת, שמשערים בפירות שלה (כדאיאתא בברכות (בבלי דף מא) דאמר רבי חנן, כל הפסוק כולו לשיעורין נאמר, חטה - דתנן, הנכנס לבית המנוגע וכליו על כתפיו וסנדליו וטבעותיו בידיו - הוא והן טמאין מיד, היה לבוש כליו, וסנדליו ברגליו, וטבעותיו באצבעותיו - הוא טמא מיד, והן טהורין עד שישהה בכדי אכילת פרס, פת חטין ולא פת שעורין, מיסב ואוכלן בלפתן. שעורה - דתנן, עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא, ואינו מטמא באהל. גפן - כדי רביעית יין לנוזר. תאנה - כגרוגרת להוצאת שבת. רמון - כדתנן, כל כלי בעלי בתים שיעורן כרמונים. ארץ זית שמן - אמר רבי יוסי ברבי חנינא, ארץ שכל שיעוריה כזיתים, כל שיעוריה סלקא דעתך? והא איכא הנך דאמרן? אלא

הגשמים יורדין עליהן ונכנס בזית מי הגשמים, הן פולטין ומוצאים את שמנן, אבל וזה זית האגורי, גם כאשר הגשמים יורדין עליו ונכנס בזית מי הגשמים, הוא אוגר את שמנו לתוכו. כתוב בפסוק 'ודבש' אלו התמרים, אומרת הגמ' יכול דבש דבורים ממש, מתרצת הגמ' רבי תנחומא בשם רבי יצחק ב"ר לעזר אומר, שלא יתכן לומר כך, כיון שכתוב 'וכפרץ תדבר' (כשהתחזק דברי חזקיהו המלך שציווה להביא את המעשרות לביהמ"ק), הרבו בני ישראל להביא את ראשית דגן תירוש ויצקה ודבש, ואם תאמר שזה הולך לעניין דבש דבורים, וכי דבש דבורים חייב במעשרות? והרי זה לא גידולי קרקע, אלא ע"כ שאלו התמרים, שהן חייבין במעשרות מדרבנן (חזקיהו המלך תיקן מעשרות בשאר פירות האילן), וא"כ כמו ששם כשכתוב 'דבש' הכוונה לתמרים, כך כשכתוב כאן 'דבש' הכוונה לתמרים. ר' ברכיה בשם רבי שמואל בר נחמן אומר, ולמה כתיב 'ארץ ארץ' שני פעמים שהרי כתוב 'ארץ ארץ' וישערה ונגן ותאנה ורמון, 'ארץ' זית שמן ודבש, אלא להודיעך שאין הבית של האדם עומד ומתקיים אלא על שני דברים

מסכת פרק א [ה"ג - דף ג] ביכורים

מאן דמר לברכה - ניחא, מאן דמר לשיעורין - והא תנינן בהרת כגרים? לית הוא מנהון, כעדשה מן השרץ? לית הוא מנהון.

ולא מן התמרים שבהרים וכו': פשיטא הדא מילתא - הפריש ביכורים חוץ משבעת המינים לא קדשו, בתמרים שבהרים ובפירות שבעמקים? רבי זעירא רבי יסא בשם רבי לעזר לא קדשו, רבי אילא בשם ר' אמי איתפלגון רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש, רבי יוחנן אמר לא קדשו, רשב"ל אמר קדשו. א"ר יונה טעמא דרשב"ל שכן אם עבר ותרם מן הרע על היפה תרומתו תרומה, אמר רבי יוסי שמעינן פירות הרעים חייבין במעשרות, שמעינן פירות הרעים חייבין בביכורין?! מתניתא מסייע לרבי יוחנן, אין מביאין מן הציפורנין ולא מן הבישנין, ואם הביא לא קדשו. אמר רבי זעירא ותנני תמן תאנים סוכות

זעירא ורבי יסא בשם רבי לעזר אמרו שלא קדשו, ורבי אילא בשם ר' אמי אמר שאיתפלגון שנחלקו בזה רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש, שרבי יוחנן אמר לא קדשו, ורשב"ל אמר קדשו. א"ר יונה טעמא דרשב"ל שהם התקדשו, שכן - שהרי אם עבר ותרם מן הרע על היפה שתרומתו תרומה, וא"כ גם כאן אם הוא הפריש לביכורים מהפירות הגרועים, שהם התקדשו, אמר רבי יוסי שאין מתרומה ראייה, שהרי שמעינן פירות הרעים חייבין במעשרות, אבל וכי שמעינן שפירות הרעים חייבין בביכורין?! ולכך ר' יוחנן אמר שהם לא התקדשו. ואומרת הגמ' שמתניתא מסייע לרבי יוחנן, שהרי למדנו בבביתא, אין מביאין ביכורים מן הציפורנין שם מקום (זה לא ציפורי), ולא מן הבישנין - בית שאן, כיון שהם נמצאים בעמק, ואם הביא לא קדשו. אמר רבי זעירא ותנני תמן למדנו בבביתא תאנים סוכות תאנים שהם לא מתבשלים אלא א"כ

ארץ שרוב שיעוריה בזיתים. דבש - ככותבת הגסה ביום הכפורים). שואלת הגמ' מאן דאמר לברכה ניחא אין לי להקשות, אבל מאן דאמר לשיעורין יש לי להקשות, והא תנינן בהרת כגריס (צרעת מטמאה רק אם היא בשיעור של גריס) וא"כ מדוע לא מוזכר בפסוק גריס? מתרצת הגמ' כיון שלית הוא מנהון, שלא משערים בגריס של א"י, שהרי משערים בגריס הקילקי. שואלת הגמ' ומדוע לא מוזכר כאן עדשה, והרי שנינו כעדשה מן השרץ (שרץ מת מטמא רק אם הוא בשיעור של עדשה)? מתרצת הגמ' כיון שלית הוא מנהון, שלא משערים בעדשה של א"י, שהרי משערים בעדשה המצרית.

ולא מן התמרים שבהרים וכו': אומרת הגמ' שזה פשיטא הדא מילתא הדבר הזה, שאם הוא הפריש ביכורים חוץ משבעת המינים שהם לא התקדשו, אבל יש להסתפק מה הדין בתמרים שבהרים ובפירות שבעמקים אם הקדישו אותם לביכורים, האם הם התקדשו או לא? רבי

מסכת פרק א [ה"ד - דף ג] ביכורים יא

מנוקבות, ענבין מאובקות ומעושנות, אין מביאין. אבל מביאין מן התאנים - בנות שבע, ומן הענבים - הלבלוניות, מן המוכחר הן ותימר אבל?! אמר רבי אבא מרי שלא תאמר הואיל והן בסוף - לא יביא, תני רבן שמעון בן גמליאל אומר אין מביאין תמרים אלא מיריחו, ואין קורין אלא על הכותבות. רבי שמעון בן אלעזר אומר, רימוני עמקים מביאין וקורין.

הלכה ד

מתני' אלו מביאים ולא קורין; הגר מביא ואינו קורא - שאין יכול לומר [דברים כו] **אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְתִּינִי לְתֵת לְנֹו, ואם היתה אמו מישראל - מביא וקורא. וכשהוא מתפלל; בינו לבין עצמו - אומר אלהי אבות ישראל, וכשהוא בבית הכנסת - אומר אלהי אבותיכם, ואם היתה אמו מישראל - אומר אלהי אבותינו.**

רבי שמעון בן אלעזר אומר, רימוני עמקים רימונים הגדלים בעמק מביאין מהם ביכורים וקורין עליהם מקרא ביכורים, כיון שהרימונים גדלים טוב מאוד בעמק, ומה שכתוב במשנה שלא מביאים ביכורים מפירות שבעמקים, זה לא הולך לעניין הרימונים.

הלכה ד

מתני' אלו מביאים ביכורים, אבל ולא קורין מקרא ביכורים; הגר מביא ואינו קורא, כיון שאין יכול לומר **אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְתִּינִי לְתֵת לְנֹו, אבל ואם היתה אמו של הגר מישראל, מביא וקורא, כיון שהוא מזרע האבות דרך אמו. וכשהוא הגר מתפלל, אז אם הוא מתפלל בינו לבין עצמו, הוא אומר אלהי אבות ישראל, אבל וכשהוא בבית הכנסת שיש שם יהודים, א"כ הוא אומר אלהי אבותיכם, ואם היתה אמו של הגר מישראל, א"כ תמיד הוא אומר אלהי אבותינו.**

סכים אותם בשמן, או מנוקבות שמנקבים אותם (עיין שביעית פ"א ה"ג) או ענבין מאובקות מצריכים להוסיף עליהם עפר, או מעושנות שמעשנים תחתם כדי שימותו התולעים, אין מביאין מהם ביכורים, כיון שהם גרועים, אבל מביאין מן התאנים - בנות שבע מין תאנים משובחות, ומן הענבים - הלבלוניות שם מקום. שואלת הגמ' הרי בנות שבע או ענבים הלבלוניות מן המוכחר הן - הם מאוד משובחים, ותימר אבל?! ומדוע הברייתא אומרת 'אבל' והרי פשוט שמביאים מהם ביכורים? מתרצת הגמ' אמר רבי אבא מרי שהחידוש הוא שלא תאמר הואיל והן גדלות בסוף העונה, וא"כ הם לא מביכורי פירות השדה, ולכך שלא יביא מהם ביכורים, קמ"ל שמביאים מהם ביכורים. תני רבן שמעון בן גמליאל אומר אין מביאין תמרים אלא מיריחו, ששם גדלים התמרים טוב, ואין קורין מקרא ביכורים אלא על הכותבות התמרים הגדולים.

מסכת פרק א [ה"ד - דף ג] ביכורים

גמ' ואם היתה אמו מישראל וכו': רבי יונה ורבי יסא תרויהון בשם רבי שמואל בר רב יצחק, בבני קיני חותן משה היא מתניתא. בני קיני חותן משה מביאין וקורין - דכתיב [במדבר י'] לְכָה אִתְּנֵנוּ וְהִטְבַּנּוּ לָךְ? רבי חזקיה בשם ר' לעזר לא אמר כן, אלא מה טעם אמרו הגר מביא ואינו קורא, והרי הגר אמור בפרשה? אמר רבי שמואל בר רב יצחק, תיפתר בההן גר דקרא - בבני קיני חותן משה, שבני קיני חותן משה מביאין וקורין. אמר רבי יוסי, קיימה בנימין בר עשתור קומי רבי חייה בר בא, בגוי שבא בעבירה על בת ישראל היא מתניתא, רבי יונה לא אמר כן, אלא רבי חייה בר בא שמע לאילין דבי בר עשתור - דאינון גרים בני גרים אומרים אלהי אבותינו, אמר להם והא תנינן אם היתה אמו מישראל אומר

רב יצחק, תיפתר בההן גר דקרא תעמיד שהגר הכתוב בפסוק, מדובר בבני קיני חותן משה, שבני קיני חותן משה מביאין וקורין, אפי' אם אין אמו מישראל, ולענין גר רגיל, אם אמו מישראל, הוא מביא וקורא, כיון שמספיק שיתקיים דבר אחד, או שהוא יהיה מזרע האבות, או שיש לו חלק בא"י. אמר רבי יוסי, קיימה הסביר בנימין בר עשתור קומי לפני רבי חייה בר בא, בגוי שבא בעבירה על בת ישראל היא מתניתא, ורק אז מועיל שאמו מישראל, כיון שהבן מתייחס רק לאמו ולא לאביו הגוי, אבל אם גר בא על בת ישראל שאין עבירה בנשואים, א"כ לא יועיל שאמו מישראל, כיון שהבן מתייחס אחרי אביו הגר (למשפחתם לבית אבתם), אבל רבי יונה לא אמר כן, אלא ר' יונה אמר שרבי חייה בר בא שמע לאילין דבי לאנשי משפחת בר עשתור, דאינון שהם גרים בני גרים שהם אומרים בתפילה אלהי אבותינו, ואמר להם ר' חייה בר בא מדוע אתם אומרים אלהי אבותינו, והא תנינן, אם היתה אמו מישראל אומר

גמ' ואם היתה אמו מישראל וכו': רבי יונה ורבי יסא תרויהון שניהם אמרו בשם רבי שמואל בר רב יצחק, בבני קיני חותן משה היא מתניתא, שהרי אם מדובר כאן בגר רגיל, א"כ מה מועיל שאמו מישראל, והרי הוא לא קיבל חלק בא"י, ואיך הוא יאמר הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי ה', לכך ע"כ מדובר כאן בבני יתרו שהם קיבלו חלק בא"י (הם קיבלו את יריחו). שואלת הגמ' והרי למדנו בברייתא שבני קיני חותן משה מביאין וקורין, אפי' שהם גרים בני גרים, כיון שהם קיבלו חלק בארץ, כדכתיב לְכָה אִתְּנֵנוּ וְהִטְבַּנּוּ לָךְ? וא"כ ק' על ר' שמואל בר' יצחק האומר שבני יתרו מביאים ולא קוראים? אלא רבי חזקיה בשם ר' לעזר לא אמר כן כדברי ר' יונה ור' יסא, אלא ר' חזקיה אמר, שר' שמואל בר רב יצחק אמר, מה טעם מדוע אמרו חכמים במשנה שהגר מביא ואינו קורא, והרי הגר אמור בפרשה, כמו שכתוב ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלהיך ולביתך, אתה והלוי והגר אשר בקרבך, ועל זה אמר רבי שמואל בר

מסכת פרק א [ה"ה - דף ג] ביכורים יג

אלהי אבותינו, הא גרים בני גרים לא? אמר ר' יוסי, קיימה בנימין בר עשתור קומי רבי חייא בר בא, רבי חזקיה בשם רבי חייא בר בא, קיימה בר עשתור קומינן, כגוי שבא בעבירה על בת ישראל היא מתניתא. רבי זריקן אמר, רבי זעירא בעי כלום הוא מתכווין אלא לאברהם יצחק ויעקב, וכי אברהם יצחק ויעקב אבותיהם היו? כלום נשבע הקדוש ברוך הוא לגרים אלא לאבות? תני בשם רבי יהודה גר עצמו מביא וקורא, מה טעם [בראשית יז] **פִּי אֲבֹתַי הָמוֹן גִּוּיִם נְתַתִּיךָ**, לשעבר היית אב לארם, ועכשיו מכאן ואילך - אתה אב לכל הגוים. רבי יהושע בן לוי אמר הלכה כרבי יהודה, אתא עובדא קומי דרבי אבהו, והורי כרבי יהודה.

הלכה ה

מתני' רבי ליעזר בן יעקב אומר, האשה בת גרים לא תינשא לכהונה - עד

אלא אומרת הגמ' שבני עשתור סוברים כדברי ר' יהודה, דתני בשם רבי יהודה, שאפי' גר שהוא עצמו התגייר, דהיינו אפי' גר ראשון מביא וקורא, מה טעם ומדוע? כיון שכתוב בפסוק **פִּי אֲבֹתַי הָמוֹן גִּוּיִם נְתַתִּיךָ**, דהיינו שאמר הקב"ה לאברהם אבינו וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׁמֶךָ אֲבָרָם, שמשמע שאתה אב לארם, אלא לשעבר היית אב לארם, ועכשיו וְהָיָה שְׁמֶךָ אֲבָרָהֶם, כיון שמכאן ואילך, אתה אב לכל הגוים, וכל הגרים יתייחסו אחריו, ולכך גר יכול לומר אלהי אבותינו. רבי יהושע בן לוי אמר שהלכה כרבי יהודה, וכן אתא עובדא קומי בא השאלה לפני דרבי אבהו, והורי כרבי יהודה שגר אומר אלהי אבותינו.

הלכה ה

מתני' רבי ליעזר בן יעקב אומר, האשה בת גרים לא תינשא לכהונה, עד שלפחות תהא אמה מישראל

אלהי אבותינו, אבל הא גרים בני גרים לא? ואמר ר' יוסי, קיימה הסביר בנימין בר עשתור קומי לפני רבי חייא בר בא, ורבי חזקיה אמר בשם רבי חייא בר בא, שקיימה בר עשתור קומינן לפנינו, שבגוי שבא בעבירה על בת ישראל היא מתניתא, ולכך צריך שאמו תהיה מישראל (ואם הגוי יבוא על גויה, בנה לא אומר אלהי אבותינו, כיון שהוא גר ראשון), אבל בגר הבא אפי' על גיורת, הוא אומר אלהי אבותינו, כיון שגר שני, מתייחס כבר אחרי אברהם אבינו. שואלת הגמ' רבי זריקן אמר, שרבי זעירא בעי שאל, מדוע גר שני אומר אלהי אבותינו, והרי כלום הוא מתכווין כשהוא אומר אבותינו אלא לאברהם יצחק ויעקב, וכי אברהם יצחק ויעקב אבותיהם היו? וכן ק' לעניין מקרא ביכורים, איך הוא אומר הַאֲדָמָה אֲשֶׁר נְתַתָּה לִי ה', כלום וכי נשבע הקדוש ברוך הוא לגרים לתת להם את הארץ? והרי הקב"ה נשבע לתת את הארץ אלא לאבות?

מסכת פרק א [ה"ה - דף ג] ביכורים

שתהא אמה מישראל, אחד גרים, ואחד עבדים משוחררים, אפילו עד עשרה דורות, עד שתהא אמו מישראל.

האפיטרופין, והעבד, והשליח, והאשה, וטומטום ואנדרוגינוס, מביאין ולא קורין, שאינן יכולין לומר [דברים כו] **אֲשֶׁר נָתַתָּה לִּי ה'.**

גמ' רבי ליעזר בן יעקב אומר וכו', תמן תנינן, רבי יהודה אומר בת גר זכר כבת חלל זכר, ר' אליעזר בן יעקב אומר או אביה או אמה, ר' יוסי אומר עד שיוולדה בקדושת ישראל, ותני בשם רבי שמעון גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד שנתגיירה - כשירה לכהונה, שנאמר [במדבר לא] **וְכָל הַטֶּפֶף בְּנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשֵּׁבַב זָכָר הִחְיּוּ לָכֶם, וּפְנַחֵם עִמָּהֶן, וּרְבִנּוּן הִחְיּוּ לָכֶם לְעִבְדִּים וּלְשִׁפְחוֹת.** וכולהון מקרא אחד הן דורשין [יחזקאל מד] **כִּי אִם בְּתוּלַת מְזַרְעַ בֵּית יִשְׂרָאֵל;** רבי יהודה אומר עד שיהא אביה מישראל, רבי אלעזר בן יעקב אומר או אביה או אמה,

בן יעקב אומר שמספיק שיהיה או אביה או אמה מישראל, ר' יוסי אומר שמספיק עד שיוולדה שההריון שלה יהיה בקדושת ישראל, ולכך גם בת גרים כשרה לכהונה, ותני בשם רבי שמעון, גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד שנתגיירה כשהיתה פחות מבת ג' שנים, כשירה לכהונה, שנאמר - במלחמת מדין **וְכָל הַטֶּפֶף בְּנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשֵּׁבַב זָכָר הִחְיּוּ לָכֶם,** דהיינו תוכלו להינשא להן, והרי פנחס שהיה כהן, היה עמהן, ורבנין שנחלקים על ר"ש אומרים שכוונת הפסוק הוא, החיו לכם את הטף לעבדים ולשפחות. ואמרת הגמ' שכולהון כל החכמים מקרא אחד הן דורשין, שכתוב ביחזקאל, **כִּי אִם בְּתוּלַת מְזַרְעַ בֵּית יִשְׂרָאֵל** יקחו, וא"כ רבי יהודה אומר, שרק עד שיהא אביה מישראל, ורק אז כהן יכול להתחתן אתה, ורבי אלעזר בן יעקב אומר שאם או אביה או אמה מישראל, זה כבר נקרא מזרע בית ישראל,

(אם אביה ישראלי, ודאי שזה טוב), אחד בין אם היא בת גרים, ואחד ובין אם היא בת עבדים משוחררים, אפילו עד עשרה דורות דהיינו שהיא דור עשירי לגר הראשון, אפי"ה לא תינשא לכהן, עד שתהא אמו מישראל.

האפיטרופין אפוטרופוס, והעבד, והשליח, והאשה, וטומטום (היינו שאבר המין שלו מכוסה, ולכך הוא ספק איש ספק אשה), ואנדרוגינוס (יש לו גם זכרות וגם נקבות, ולכך יש ספק האם הוא זכר או נקבה), כל אלו מביאין ביכורים ולא קורין, כיון שאינן יכולין לומר **אֲשֶׁר נָתַתָּה לִּי ה'.** והרי הארץ לא ניתנה לא לנשים (טומטום ואנדרוגינוס, הם ספק נשים), ולא לגרים, והאפוטרופוס או השליח לא קוראים, כיון שהשדה לא שלהם. **גמ'** רבי ליעזר בן יעקב אומר וכו', תמן במסכת קידושין תנינן, רבי יהודה אומר, בת גר זכר הרי היא כבת חלל זכר, ופסולה לכהונה, ר' אליעזר

רבי יוסי אומר עד שיוולדו בקדושת ישראל, ר' שמעון אומר עד שיביאו בתולים בקדושת ישראל. רבי יסה בשם רבי יוחנן הלכה כרבי יוסי, וכהנים נהגו סלסול בעצמם - כר' אליעזר בן יעקב. חד כהן נסב בת גרים, אתא עובדא קומי רבי אבהו, וארבעיה על ספסילא, אמר ליה רב בִּיבִי לָא כֵן אֵלְפִן רַבִּי - הלכה כרבי יוסי? אמר ליה ולא כהנים נהגו סלסול בעצמן כר' אליעזר בן יעקב, אמר ליה ועל מנהג - לוקין? א"ל אֵין כֵךְ אֵת חֲמֵי מִפִּיִּים לִי - ואנא מוקים ליה, מן דקיימיה - אמר ליה הואיל והותרה הרצועה, אף אני מותר בה. רבי יעקב בר אידי בשם ר' אושעיה, מעשה במשפחה בדרום שהיו קורין עליה ערער, ושלח רבי את רבי רומניס לבודקן, ומצא שנתגיירה זקנתה פחותה מבת שלש שנים ויום אחד, והכשירה לכהונה. רבי הושעיה אמר כרבי שמעון הכשירה, א"ר זעירא דברי הכל היא -

בִּיבִי לָר' אבהו וכי אחד שעובר על מנהג - לוקין? א"ל ר' אבהו לר' בִּיבִי אֵין כֵךְ אֵת חֲמֵי הִיּוֹת וּכְךְ אֵתָה מֵרָאָה וּמוֹכִיחַ לִי שְׂלֵא צָרִיךְ לְהִלְקוֹת אֵת הַכֹּהֵן הַזֶּה, א"כ מִפִּיִּים לִי הַתְּפִיִּיסִיתִי וְאֵנָּא מוֹקִים לִיה, ואני מעמיד אותו, ולא אלקה אותו, מן דקיימיה וכשר' אבהו העמיד את הכהן מהספסל בלי להלקותו, אמר ליה אותו הכהן, הואיל והותרה ונפתחה הרצועה, ואתה לא מלקה אותי, א"כ מוכח מכאן שאף אני מותר בה, ואני לא צריך לגרש את הגיורת הזאת. רבי יעקב בר אידי אמר בשם ר' אושעיה, שמעשה במשפחה בדרום א"י שהיו קורין עליה ערער שהיא משפחה פסולה, ושלח רבי את רבי רומניס לבודקן, ומצא שנתגיירה זקנתה שהסתבא של המשפחה היתה גיורת, שהתגיירה כשהיתה פחותה מבת שלש שנים ויום אחד, ורבי הכשיר את המשפחה לכהונה, רבי הושעיה אמר שרבי סובר כרבי שמעון, ולכך רבי הכשיר את המשפחה, אבל א"ר זעירא שרבי סובר כחכמים, ולדברי הכל היא המשפחה כשרה

ורבי יוסי אומר עד שיוולדו שאם ההריון שלה היה בקדושת ישראל זה כבר נקרא מזרע בית ישראל, ור' שמעון אומר עד שיביאו בתולים בקדושת ישראל, דהיינו אם בתוליה נזרעו (שהבתולים באים בגיל ג') לאחר שהתגיירה, זה כבר מספיק. רבי יסה בשם רבי יוחנן אומר שהלכה כרבי יוסי, שמספיק שהריונה היה בקדושת ישראל, אבל וכהנים נהגו סלסול וחומרא בעצמם, כר' אליעזר בן יעקב, שהם לא מתחתנים עם גיורת, אלא א"כ אביה או אמה היו מישראל. אומרת הגמ' שחד כהן נסב התחתן עם בת גרים, אתא עובדא קומי והגיע המעשה לפני רבי אבהו, וארבעיה על ספסילא, ור' אבהו השכיב את הכהן הזה על הספסל כדי להלקותו, אמר ליה רב בִּיבִי לָר' אבהו, וכי לא כן אלפן רבי וכי לא לימדת אותנו, שהלכה כרבי יוסי, וא"כ מדוע אתה רוצה להלקותו? אמר ליה ר' אבהו לר' בִּיבִי וְכִי לָא כְּהֵנִים נִהְגוּ סִלְסוּל בְּעַצְמָן כְּר' אֵלְיָעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, שְׂלֵא לְהִתְחַתֵּן עִם גִּיּוֹרֵת, אֵלֵא א"כ אֵבִיהָ אוֹ אִמָּה הִיוּ מִיִּשְׂרָאֵל. ר' אבהו ליה רב בִּיבִי וְכִי לָא כְּהֵנִים נִהְגוּ סִלְסוּל בְּעַצְמָן כְּר' אֵלְיָעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, שְׂלֵא לְהִתְחַתֵּן עִם גִּיּוֹרֵת, אֵלֵא א"כ אֵבִיהָ אוֹ אִמָּה הִיוּ מִיִּשְׂרָאֵל! אֵמַר לִיה ר'

מסכת פרק א [ה"ה - דף ד'] ביכורים יז

רבי יונה מחסל לה - רבי זעירא רבי אמי רבי שמעון בן לקיש בשם רבי הושעיה, בשלקטן לשלחן ביד אחר, אבל אם לקטן להביאן הוא, לא ישלחן ביד אחר, שכל הביכורים שנראו ליתור בקרייה - אינן ניתרים אלא בקרייה. אמר רבי מנא, אף על גב דלא אמר רבי יוסי הדא מילתא אמר דכוותה, דאמר רבי זעירא לרבי יסא נהיר אַת כד איתאמרת הדא דרבי הושעיה? ואמר רבי יוסי מתניתא פליגא, הפריש ביכוריו ואח"כ מכר שדהו - מביא ואינו קורא? וקיימונה, כשנתן דעתו למכור משעה ראשונה. והתנינן יבש המעיין נקצץ האילן? עוד היא ביבש משעה הראשונה. וקרייה מעכבת? אמר רבי שמואל בר רב יצחק, הראוי לקרייה אין קרייה מעכבת.

מביא ואינו קורא, והרי כשבעל השדה ליקט את הביכורים הם התחייבו במקרא ביכורים, וא"כ איך הוא יביא את הביכורים בלי לקרוא מקרא ביכורים? וקיימונה ותירצנו שמדובר שכשהוא ליקט את הביכורים, הוא כבר נתן דעתו למכור את שדהו משעה ראשונה, וא"כ הוא ליקט את הביכורים ע"מ שלא לקרוא מקרא ביכורים. ואמר ר' יוסי שג"כ הקשינו מהמשך המשנה שהתנינן יבש המעיין או נקצץ האילן שהוא מביא ואינו קורא, וגם מכאן ק' איך הוא יביא את הביכורים בלי לקרוא מקרא ביכורים, והרי הם התחייבו כבר במקרא ביכורים? ותירצנו עוד היא - שגם כאן מדובר ביבש המעיין או נקצץ האילן משעה הראשונה בזמן לקיטת הביכורים, וא"כ הוא ליקט את הביכורים ע"מ שלא לקרוא מקרא ביכורים. שואלת הגמ' וכי קרייה מעכבת? מתרצת הגמ' אמר רבי שמואל בר רב יצחק, שהראוי לקרייה אין הוא יכול לקרוא מקרא ביכורים, אין הקרייה מעכבת, אבל אם הוא לא יכול לקרוא מקרא ביכורים, זה מעכב מלאכול את הביכורים.

אבל רבי יונה מחסל לה - הסביר את העניין, ואמר שרבי זעירא אמר בשם רבי אמי בשם רבי שמעון בן לקיש בשם רבי הושעיה, שמדובר כאן בשלקטן ע"מ לשלחן ביד אחר, אבל אם לקטן ע"מ להביאן הוא, לא ישלחן ביד אחר, והטעם הוא, כיון שכל הביכורים שנראו ליתור - שיהיו מותרים באכילה לכהן בקרייה ע"י המקרא ביכורים, אינן ניתרים אלא בקרייה, ולכך אם בעל השדה ליקט את הפירות ע"מ להביא אותם בעצמו, שהם התחייבו במקרא ביכורים, לא יכולים לשלוח אותם ע"י שליח, שהרי השליח לא יקרא את המקרא ביכורים. אמר רבי מנא, אף על גב דלא אמר רבי יוסי הדא מילתא את הטעם הזה מפורש, אבל ר' יוסי אמר דכוותה - כעין זה, דאמר רבי זעירא לרבי יסא האם נהיר אַת האם אתה זוכר כד איתאמרת הדא כשנאמרו דברי רבי הושעיה? ואמר רבי יוסי שהוא זוכר, וגם הקשינו שלכאן מתניתא פליגא המשנה נחלקת על ר' הושעיה, שהמשנה לקמן אומרת הפריש ביכוריו ואח"כ מכר שדהו -

מסכת פרק א [ה"ה - דף ד'] ביכורים

לִיקְמֵן לְשַׁלְחָם בִּיד אַחַר וְחֹלָה הַשְּׁלִיחַ, לֹא יִשְׁלַחֵם בִּיד אַחַר, שְׂמֵא יִמְלֹךְ הוּא לְהַבְיֵאן.
כְּתִיב [דְּבָרִים כו'] וְשִׁמְחֵת בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתְךָ, מִלְּמֹד שֶׁאָדָם
 מְבִיא בִּיכּוּרִים מִנְּכֶסֶי אִשְׁתּוֹ וְקוּרָא; רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיֵשׁ אָמַר לְאַחַר מִיתָה,
 הֵא בְּחַיִּים לֹא. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר לֹא שְׁנִייא, הִיא בְּחַיִּים - הִיא לְאַחַר מִיתָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן
 בֶּן לִקְיֵשׁ כְּדַעְתִּיהָ, דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיֵשׁ אָמַר, אָדָם יוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ דְּבַר תּוֹרָה.
 רַבִּי אַבְהוּ בִּשְׁם רַבִּי יוֹחָנָן הַיּוֹרֵשׁ מְבִיא וְאִינוּ קוּרָא, מַה נֵּן קִיּוּמִין, אִם יוֹרֵשׁ בְּחַיִּי
 אָבִיו - שְׁלוּחוֹ הוּא, וְאִם לְאַחַר מִיתַת אָבִיו - שְׁלוֹ הֵן? אֲלֵא כִּי נֵן קִיּוּמִין כְּשֶׁהִיָּה
 אָבִיו חוֹלָה וּמְסוּכָן.

שׁוּזָה לֹא שְׁלוֹ, וְלֹאֲחַר מוֹת הָאִשָּׁה, הַבַּעַל מְבִיא
 אֶת הַבִּיכּוּרִים, כִּיּוֹן שְׁהוּא יִרֵשׁ אֶת הַקֶּרֶקַע
 מֵאִשְׁתּוֹ, דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיֵשׁ אָמַר, אָדָם
 יוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ דְּבַר תּוֹרָה (וּר' יוֹחָנָן סוֹבֵר
 שִׁירוּשַׁת הַבַּעַל זֶה רַק מִדְּרַבְנָן, וְאִ"כּ הַפְּסוּק לֹא
 יִכּוּל לְלַכֵּת לְאַחַר מִיתַת הָאִשָּׁה, וּמִכַּאֵן לוֹמַד
 ר' יוֹחָנָן שְׁקִנְיִן פִּירוֹת זֶה כְּקִנְיִן הַגּוֹף). רַבִּי
 אַבְהוּ בִּשְׁם רַבִּי יוֹחָנָן הֵק' עַל דְּבָרֵי רִשְׁבִּ"ל,
 שֶׁהָרִי לְמַדְנֵו בְּבִרְיֵיתָא שֶׁהַיּוֹרֵשׁ מְבִיא וְאִינוּ
 קוּרָא, וְאִ"כּ אִיךְ רִשְׁבִּ"ל אֹמֵר שֶׁהַבַּעַל מְבִיא
 אֶת הַבִּיכּוּרִים מִירוּשַׁת אִשְׁתּוֹ? מִתְרַצַּת הַגַּמ'
 שְׁאוּמֵר לָךְ רִשְׁבִּ"ל שֶׁלֹּא הִבְנַת אֶת הַבְּרִיִּיתָא,
 שֶׁהָרִי מַה נֵּן קִיּוּמִין עַל מַה הַבְּרִיִּיתָא
 מִדְּבַרְתָּ? אִם יוֹרֵשׁ בְּחַיִּי אָבִיו אִם כּוּוֹנַת
 הַבְּרִיִּיתָא שֶׁהַיּוֹרֵשׁ לֹא יִכּוּל לְהַבְיֵא בִּיכּוּרִים
 בְּחַיִּי מוֹרִישׁוֹ, דִּהֵיִינוּ שֶׁהֵבֵן לֹא יִכּוּל לְהַבְיֵא
 בִּיכּוּרִים מִשְׁדַּה אָבִיו, זֶה פְּשׁוּט, שֶׁהָרִי שְׁלוּחוֹ
 הוּא, וְאִם כּוּוֹנַת הַבְּרִיִּיתָא לְאַחַר מִיתַת
 אָבִיו אִ"כּ מִדּוּעַ הֵבֵן לֹא יִבְיֵא בִּיכּוּרִים
 מִהַשְּׁדָה שִׁירֵשׁ מֵאָבִיו, וְהָרִי זֶה שְׁלוֹ הֵן, אֲלֵא
 כִּי נֵן קִיּוּמִין אֲלֵא עִ"כּ שְׂכַאֵן מִדּוּבֵר כְּשֶׁהִיָּה
 אָבִיו חוֹלָה וּמְסוּכָן, וְהֵבֵן לִיקֵט אֶת הַפִּירוֹת,
 וְאִחִ"כּ הָאֵבֵא מַת, וְאִ"כּ הֵיִינוּ אֹמְרִים שֶׁהִיָּה
 וְרוֹב גּוֹסְסִים לְמִיתָה הֵם עוֹמְדִים, אִ"כּ זֶה יִחְשֵׁב

לִיקְמֵן עִ"מ לְשַׁלְחָם בִּיד אַחַר, וְחֹלָה
 הַשְּׁלִיחַ, אִ"כּ שֶׁהַשְּׁלִיחַ לֹא יִשְׁלַחֵם בִּיד
 אַחַר, שְׂמֵא יִמְלֹךְ הוּא הַבַּעַל לְהַבְיֵאן,
 וְיִקְרָא מִקְרָא בִּיכּוּרִים.

כְּתִיב וְשִׁמְחֵת בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָךְ ה'
 אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתְךָ, מִלְּמֹד שֶׁאָדָם מְבִיא
 בִּיכּוּרִים מִנְּכֶסֶי מְלוּג (מְלוּג זֶה מִלְּשׁוֹן אֲבִילָה
 - לְגִימָא, דִּהֵיִינוּ קֶרֶקַע שֶׁהָאִשָּׁה הַבְּיָאָה מִבֵּית
 אָבִיהָ, וְהַבַּעַל אוֹכֵל מִהַקֶּרֶקַע אֶת הַפִּירוֹת) שֶׁל
 אִשְׁתּוֹ וְקוּרָא, הַגַּם שֶׁהַקֶּרֶקַע לֹא שְׁלוֹ, כִּיּוֹן
 שְׂכֵתוֹב וְלְבֵיתְךָ שֶׁזֶה הוֹלֵךְ כְּלִפֵּי אִשְׁתּוֹ -
 "בֵּיתוֹ זֶה אִשְׁתּוֹ" (וְעִ"כּ שׁוּזָה הוֹלֵךְ לְעִנְיֵן הַבַּעַל
 שֶׁמְבִיא וְקוּרָא, שֶׁהָרִי אִשָּׁה לֹא קוּרָא מִקְרָא
 בִּיכּוּרִים). רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיֵשׁ אָמַר שְׁדוּקָא
 לְאַחַר הַמִּיתָה שֶׁל הָאִשָּׁה - הַבַּעַל מְבִיא אֶת
 הַבִּיכּוּרִים, אֲבָל הֵא בְּחַיִּים לֹא, וְרַבִּי יוֹחָנָן
 אָמַר לֹא שְׁנִייא, הִיא בְּחַיִּים - הִיא לְאַחַר
 מִיתָה, הַבַּעַל מְבִיא אֶת הַבִּיכּוּרִים מִנְּכֶסֶי
 אִשְׁתּוֹ, כִּיּוֹן שֶׁהַקֶּרֶקַע פִּירוֹת שִׁישׁ לְבַעַל (בְּנִכְסֵי
 מְלוּג) זֶה כְּקִנְיִן הַגּוֹף, וְאִ"כּ זֶה נִקְרָא שֶׁהַקֶּרֶקַע
 שִׁיכַת לְבַעַל, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיֵשׁ
 כְּדַעְתִּיהָ הוֹלֵךְ לְשִׁיטְתּוֹ, שְׁקִנְיִן פִּירוֹת זֶה לֹא
 כְּקִנְיִן הַגּוֹף, וְאִ"כּ הַבַּעַל לֹא יִכּוּל לְהַבְיֵא
 מִנְּכֶסֶי מְלוּג אֶת הַבִּיכּוּרִים בְּחַיִּי אִשְׁתּוֹ, כִּיּוֹן

מסכת פרק א [ה"ה - דף ד] ביכורים ט

רבי יוחנן בשם רבי הושעיה, הנחה מעכבת, אין קרייה מעכבת. והא תנינן האוכל ביכורין עד שלא קרא עליהן לוקה? רב הושעיה רב יהודה בשם שמואל - דרבי עקיבה היא. רבי יוסי בעי, היידן רבי עקיבה? אמר רבי מנא שמעית אבא תני - הנחה מעכבת אין קרייה מעכבת, רבי עקיבה אומר קרייה מעכבת. רבי יעקב בר אחא בשם רבי לעזר מה טעם אמרו הנחה מעכבת, מפני שהיא נוהגת בכל. רבי תנחומא רבי הונא בשם רבי לעזר מפני ששנה עליה. א"ר אבא מרי תרתי - חדא כרבי יודה, וחדא כרבנין; חדא כרבי יודה, דרבי יודה אמר לצורך נשנית - מפני שהיא נוהגת בכל. חדא כרבנין, דאינון מרין שלא לצורך נשנית - מפני ששנה עליה.

היות והיא לא נוהגת בכל הביכורים (שהרי יש פעמים שמביאים ביכורים ולא קוראים מקרא ביכורים), לכך זה לא מעכב, ורבי תנחומא בשם רבי הונא בשם רבי לעזר אומר, שהטעם הוא מפני ששנה עליה הכתוב לעכב, שהרי כתוב 'וְהִנְיָחוּ' לְפָנַי מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ, ואח"כ כתוב 'וְהִנְחֹתוּ' לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ. א"ר אבא מרי, תרתי שצריך את שני הטעמים, כיון שחדא זה כרבי יודה, וחדא כרבנין, מבארת הגמ' חדא כרבי יודה, דרבי יודה אמר שלא כתוב בפסוק פעמיים שצריך להניח את הביכורים בצד המזבח, אלא לצורך נשנית, דהיינו ר' יהודה סובר שכשכתוב 'וְהִנְיָחוּ' לְפָנַי מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ זה לא הולך לעניין ההנחה, אלא מכאן לומדים שצריך להניף את הביכורים, ופירוש המילה 'וְהִנְיָחוּ' זה תנופה כמו וְלֹא יָנְחֻם אֱלֹהִים, ולכך צריך את הטעם 'מפני שהיא נוהגת בכל', וחדא זה כרבנין, דאינון מרין שחכמים אומרים, שהפסוק 'וְהִנְיָחוּ' לְפָנַי מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ, שלא לצורך נשנית שהרי כתוב כבר 'וְהִנְחֹתוּ' לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ, וא"כ הנחה מעכבת 'מפני ששנה עליה' לעכב.

שהבן ליקט את פירותיו ויקרא מקרא ביכורים, לכך משמיע לנו הברייתא שדינו כירוש, ומביא ואינו קורא.

רבי יוחנן בשם רבי הושעיה אומר, שהנחה של הביכורים בצד המזבח, מעכבת מלאכול את הביכורים, אבל אין קרייה מעכבת, שואלת הגמ' והא תנינן (במסכת מכות), שהאוכל ביכורין עד שלא קרא עליהן את המקרא ביכורים לוקה, וא"כ מוכח מכאן שקריאה מעכבת? מתרצת הגמ' שרב הושעיה (אין זה רבי הושעיה) בשם רב יהודה בשם שמואל אומר, שהמשנה מדברי רבי עקיבה היא, אבל חכמים סוברים שקריאה לא מעכבת. שואלת הגמ' רבי יוסי בעי שאל, היידן היכן מצינו שרבי עקיבה נחלק עם חכמים בדבר הזה? מתרצת הגמ' אמר רבי מנא שאני שמעית את ר' יונה אבא שלי (ר' יונה היה אביו של ר' מנא) שתני ששונה ברייתא, שהנחה מעכבת ואין קרייה מעכבת, ורבי עקיבה אומר שקרייה מעכבת. מבארת הגמ' רבי יעקב בר אחא בשם רבי לעזר אומר, מה הטעם של חכמים שאמרו שהנחה מעכבת, מפני שהיא נוהגת בכל הביכורים, אבל קריאה

הלכה ו

מתני' הקונה שני אילנות בתוך של חבירו, מביא ואינו קורא, רבי מאיר אומר מביא וקורא. יבש המעיין ונקצץ האילן, מביא ואינו קורא, רבי יהודה אומר מביא וקורא. מעצרת ועד החג מביא וקורא, מן החג ועד החנוכה מביא ואינו קורא, רבי יהודה בן בתירה אומר מביא וקורא.

גמ' הקונה שני אילנות וכו': רבי יוסי בר' חנינא בעי, קנה אילן אחד לא קנה קרקע, שנים לא קנה קרקע, אחד אינו מביא כל עיקר, שנים מביא ואינו קורא? אמר ליה רבי לעזר, מילין דצריכין לרבנין בבית וועדא את שאל?!?

הלכה ו

מתני' הקונה שני אילנות בתוך השדה של חבירו, שיש ספק האם הוא קנה גם את הקרקע שתחת לאילנות או לא, לכך הוא מביא ואינו קורא, רבי מאיר אומר שהוא מביא וקורא, כיון שר"מ סובר, שהוא קנה את הקרקע שתחת לאילנות. **יבש המעיין** שממנו השקו את השדה, וכיון שיבש המעיין א"כ לא יכולים להשתמש בקרקע לזריעת התבואה, או נקצץ האילן, מביא ואינו קורא, כיון שזה כמו שאין לו קרקע (וכאן מדובר שהמעיין התייבש לפני לקיטת הפירות, כיון שאם המעיין התייבש לאחר לקיטת הפירות, לא מביאים את הביכורים האלו, אלא ממתינים להם שירקבו). **רבי יהודה אומר מביא וקורא**, הגמ' תבאר את דברי ר' יהודה.

מעצרת משבועות ועד החג סוכות – מביא וקורא, כיון שזה זמן אסיף הפירות, וזה זמן השמחה, אבל מן החג ועד החנוכה – מביא ואינו קורא, כיון שעבר כבר זמן השמחה,

רבי יהודה בן בתירה אומר מביא וקורא, כיון שהשמחה נמשכת גם לאחר זמן האסיף. ולאחר החנוכה לא מביאים ביכורים, כיון שכתוב "אֲשֶׁר תְּבִיא מֵאֶרֶץ" שמשמע שמביאים ביכורים רק כל זמן שהפירות מצויין על פני ארצך, ושלא כלו הפירות מן השדה. **גמ'** הקונה שני אילנות וכו': שואלת הגמ' רבי יוסי בר' חנינא בעי שאל, הרי אם אחד קנה אילן אחד בשדה של חבירו, הוא לא קנה את הקרקע שתחת לאילן, וכן אם הוא קנה שנים, הוא לא קנה קרקע, וא"כ מדוע הקונה אילן אחד אינו מביא ביכורים כל עיקר, ואם הוא קנה שנים – מביא ואינו קורא? אמר ליה רבי לעזר, מילין דצריכין לרבנין בבית וועדא את שאל?! מדוע אתה שואל אותי שאלה שנשאלה בבית המדרש ולא ענו עליה תשובה, וכי אתה רוצה לביישני? (ובבבלי תירצו, שחכמים מסתפקים בקונה שני אילנות האם יש לו קרקע או לא, ולכך הוא מביא ואינו קורא).

יבש המעיין וכו': רבי יהודה עבד את האילן כקשין. תמן תנינן, בירך על פירות האילן - בורא פרי האדמה יצא, רבי חזקיה בשם רבי יעקב בר אחא - דרבי יודה היא, דרבי יודה עבד את האילן כקשין. אמר רבי יוסי - דברי הכל היא, פירות האילן בכלל פירות האדמה, ואין פירות האדמה בכלל פירות העץ.

רבי בון בר כהנא בעי קומי רבי אילא, מכר לו שדה בקמתה, הלוקח מהו שיביא ממנה ביכורים? אמר ליה למה לא?! עד כדון לחת, אפילו יבישה? א"ל אפילו יבישה, מעתה אפילו קצורה, אפילו חיטין? כך אנו אומרים הלוקח מן השוק מביא בכורין?!

יבש המעיין וכו': אומרת הגמ' שרבי יהודה עבד את האילן כקשין, פָּקַש הנידף ברוח, ואין משמעות של האילן בפרי (אלא העיקר שיש לו את הקרקע), ולכך הגם שנקצץ האילן הוא מביא וקורא. אומרת הגמ' תמן במסכת ברכות תנינן, בירך על פירות האילן - בורא פרי האדמה יצא, רבי חזקיה בשם רבי יעקב בר אחא אומר, שהמשנה מדברי רבי יודה היא, דרבי יודה עבד את האילן כקשין, ולכך אם הוא בירך בורא פרי האדמה על פירות האילן יצא ידי חובתו, אבל לחכמים שמחשיבים את האילן, א"כ צריך להיות שאם הוא יברך בורא פרי האדמה על פירות האילן, שלא ייצא ידי חובתו, אבל אמר רבי יוסי שלענין הברכה זה כדברי הכל היא, כיון שפירות האילן הם בכלל פירות האדמה, שהרי הם יונקים מהאדמה, ולכך ברכת בורא פרי האדמה שייכת לפירות האילן, וכיון שהוא לא שיקר בברכה, לכך הוא יצא ידי חובתו, אבל ואין פירות האדמה בכלל פירות העץ, ולכן אם הוא אמר בורא פרי העץ על פירות האדמה, הוא לא יצא ידי חובתו.

רבי בון בר כהנא בעי קומי שאל את רבי אילא, מה הדין במכר לו לקונה

שדה בקמתה, הלוקח מהו שיביא ממנה **ביכורים,** האם הקונה יביא ביכורים כיון שגם השדה וגם התבואה של הלוקח, או שכיון שהתבואה גדלה ברשות המוכר, א"כ הלוקח לא יביא ביכורים? **אמר ליה ר' אילא למה לא?!** ודאי שהלוקח יביא ביכורים, חזר ר' בון בר כהנא ושאל, **עד כדון** עד עכשיו אמרת לי שהלוקח מביא ביכורים, כשהוא קנה את השדה כשהתבואה עדיין **לחה** והיא צריכה עדיין לקרקע, אבל יש לי להקשות האם **אפילו** אם הוא קנה את השדה כשהתבואה כבר **יבישה,** שהיא כבר לא צריכה את הקרקע, האם הלוקח יביא ביכורים? **א"ל ר' אילא שאפילו** אם התבואה **יבישה** הלוקח מביא ביכורים, חזר ר' בון בר כהנא ושאל א"כ **מעתה** מעכשיו אולי **אפילו** אם הוא קנה את השדה כשהתבואה כבר **קצורה** ומונחת בשדה, או **אפילו** אם הוא כבר אסף את החיטין והמוכר מכר לו את השדה יחד עם התבואה - שהלוקח יביא ביכורים? **א"ל ר' אילא וכי כך אנו אומרים שהלוקח פירות מן השוק** שהוא **מביא בכורין?** ודאי שלא, ולכך אם התבואה כבר קצורה, לא מביאים מזה ביכורים.

יבש המעיין וכו': אומרת הגמ' שרבי יהודה עבד את האילן כקשין, פָּקַש הנידף ברוח, ואין משמעות של האילן בפרי (אלא העיקר שיש לו את הקרקע), ולכך הגם שנקצץ האילן הוא מביא וקורא. אומרת הגמ' תמן במסכת ברכות תנינן, בירך על פירות האילן - בורא פרי האדמה יצא, רבי חזקיה בשם רבי יעקב בר אחא אומר, שהמשנה מדברי רבי יודה היא, דרבי יודה עבד את האילן כקשין, ולכך אם הוא בירך בורא פרי האדמה על פירות האילן יצא ידי חובתו, אבל לחכמים שמחשיבים את האילן, א"כ צריך להיות שאם הוא יברך בורא פרי האדמה על פירות האילן, שלא ייצא ידי חובתו, אבל אמר רבי יוסי שלענין הברכה זה כדברי הכל היא, כיון שפירות האילן הם בכלל פירות האדמה, שהרי הם יונקים מהאדמה, ולכך ברכת בורא פרי האדמה שייכת לפירות האילן, וכיון שהוא לא שיקר בברכה, לכך הוא יצא ידי חובתו, אבל ואין פירות האדמה בכלל פירות העץ, ולכן אם הוא אמר בורא פרי העץ על פירות האדמה, הוא לא יצא ידי חובתו.

רבי בון בר כהנא בעי קומי שאל את רבי אילא, מה הדין במכר לו לקונה

פשיטא הדא מילתא מכר לו פירות ושייר לו קרקע, הלוקח אינו מביא - שאין לו קרקע, חזר ולקח ממנו? נישמענה מן הדא, נתן לה קדשים הרי אלו מותרין, יינות שמנין וסלתות וכל דבר שכיוצא בו קרב לגבי המזבח אסור, אין בכלל אלא פרכילי ענבים ועטרות של שיבלין, מה נן קיימין אם כשנתן לה באתננה - כך אנו אומרים הלוקח מן השוק מביא ביכורים?! אלא כי נן קיימין בשהיו הגפנים משלה, ומכרה לו פירותיהן, וחזר ונתנם לה באתננה, ומפני שהיה אתנן, הא לא היה אתנן - מביא, הדא אמרה חזר ולקחן ממנו מביא.

מן החג וכו': חברייא בשם ר' יהושע בן לוי, הפרישן קודם לחג ועבר עליהן החג - מביא ואינו קורא. הפרישן קודם לחנוכה ועבר עליהן חנוכה - ירקבו, לאחר

כשנתן לה את הפירות באתננה ולכך היא לא יכולה להביא אותם לביכורים, הרי גם בלי האיסור של אתנן זונה היא לא יכולה להביא את הפירות האלו לביכורים כיון שהם לא גדלו אצלה בשדה, וכי כך אנו אומרים הלוקח מן השוק מביא ביכורים?! אלא כי נן קיימין אלא ע"כ שכאן מדובר בשהיו הגפנים משלה, ומכרה לו את פירותיהן, וחזר ונתנם לה באתננה, ומפני שהיה אתנן לכך היא לא יכולה להביא אותם לביכורים, הא אבל אם זה לא היה אתנן, היא היתה מביאה את הפירות לביכורים, א"כ הדא אמרה מוכח מכאן, שאם המוכר חזר ולקחן ממנו את הפירות, שהוא מביא אותם לביכורים.

מן החג וכו': חברייא בני הישיבה בשם ר' יהושע בן לוי אמרו, שאם הפרישן את הביכורים קודם לחג ועבר עליהן החג, מביא ואינו קורא, ואם הוא הפרישן קודם לחנוכה ועבר עליהן חנוכה - ירקבו, כיון שהם קדושים בקדושת הביכורים, ולא יכולים להביא אותם, לכך מניחים אותם שיתרקבו, ואם הוא הפריש את הביכורים לאחר

אומרת הגמ' פשיטא הדא מילתא זה דבר פשוט שאם המוכר מכר לו לקונה את הפירות ושייר לו לעצמו את הקרקע, שהלוקח אינו מביא ביכורים, כיון שאין לו לקונה קרקע, אבל זה יש לי לשאול, מה הדין אם המוכר חזר ולקח ממנו את הפירות, האם המוכר יביא מהפירות האלו ביכורים, כיון שהפירות גדלו אצלו, או שהיות והוא מכר את הפירות, הגם שהוא חזר וקנה אותם, הוא לא יכול להביא מהם ביכורים? אומרת הגמ' נישמענה מן הדא אפשר להוכיח מהבריייתא, שלמדנו בבריייתא שאם נתן לה לזונה באתננה קדשים - קרבנות הרי אלו מותרין, ומקריבים אותם על גבי המזבח, כיון שכתוב "לכל נדר פרט לדבר הנדור" (וא"כ לא חל על זה שם אתנן), ואם הוא הביא לזונה באתננה יינות שמנין וסלתות וכל דבר שכיוצא בו קרב לגבי המזבח אסור, וא"כ אומרת הגמ' הרי אין בכלל של "כל דבר שכיוצא בו קרב לגבי המזבח" אלא פרכילי ענבים ועטרות של שיבלין, שהיא רוצה להביא אותם לביכורים, וא"כ אומרת הגמ' מה נן קיימין באיזה אופן מדובר כאן, אם

חנוכה לא קדשו. ולית להו לחברייה דא דסבר רבי זעירא שכל הבכורים שנראו ליתור בקרייה אינן ניתורין אלא בקרייה? אית להון, כשהפרישן קודם לחג להביאן אחר החג. והתנינן אין מביאין בכורים לא מן החדש על הישן, ולא מן הישן על החדש, מה נן קיימין, אם בפירות שהביאו שלישי לאחר ראש השנה - על הפירות שהביאו שלישי לפני ראש השנה, מכיון שלא הביאו שלישי לפני ראש השנה, דְּבָר ברור שלא השרישו קודם לעומר, והן אסורין עד שיבוא העומר ויתירן, אלא כי אנן קיימין, בפירות שחנטו קודם ט"ו בשבט - על פירות שחנטו לאחר ט"ו בשבט, מכיון שהוא מחדש על הישן, הא מן החדש על החדש מביא - וסברינן מימר לאחר חנוכה אנן קיימין? אמר ר' חיננא בזמנן.

לפני ראש השנה (שזה נקרא ישן), וא"כ אומרת הגמ' הרי מכיון שהחייטים לא הביאו שלישי לפני ראש השנה, א"כ הרי זה דְּבָר ברור שהחייטים לא השרישו קודם לעומר, וא"כ לא יכולים בכלל להביא אותם לביכורים, כיון שהן אסורין עד שיבוא העומר ויתירן (הגמ' מבינה שהוא רוצה להביא את התבואה לביכורים מיד לאחר שקצר אותה), אלא ע"כ כי אנן קיימין שמדובר כאן בפירות האילן שחנטו קודם ט"ו בשבט (שזה ישן), והוא רוצה להביא אותם על פירות האילן שחנטו לאחר ט"ו בשבט (שזה חדש), ולכך מכיון שהוא מחדש על הישן הוא לא יכול להביא אותם לביכורים, אבל הא מן החדש על החדש הוא מביא, וסברינן מימר ומבינה הגמ' שהוא רוצה להביא את הביכורים מיד לאחר ט"ו בשבט, שזה לאחר חנוכה אנן קיימין, וא"כ ק' מהברייתא על בני הישיבה שאומרים שלאחר החנוכה הפירות לא מתקדשים בקדושת הביכורים? מתרצת הגמ' אמר ר' חיננא שהברייתא מדברת בין לעניין התבואה ובין לעניין פירות, והוא רוצה להביא את הביכורים בזמנן, היינו לאחר שבועות,

חנוכה הם לא קדשו בכלל. שואלת הגמ' איך בני הישיבה אמרו שאם הוא הפריש את הביכורים לפני החג ועבר עליהן החג שמביא ואינו קורא, וכי לית להו לחברייה דא דסבר רבי זעירא את מה שר' זעירא אמר שכל הבכורים שנראו ליתור - שיהיו מותרים לכהן באכילה בקרייה ע"י המקרא ביכורים, אינן ניתורין אלא בקרייה, וא"כ איך הוא יביא את הביכורים לאחר החג, והרי לא יכולים לקרוא עליהם מקרא ביכורים? מתרצת הגמ' שבאמת אית להון בני הישיבה סוברים את דברי ר' זעירא, וכאן מדובר כשהפרישן קודם לחג על מנת להביאן לאחר החג, ולכך הם לא נראו לקריאה. שואלת הגמ' איך בני הישיבה אמרו שאם הוא הפריש ביכורים לאחר החנוכה שהם לא מתקדשים בכלל, והתנינן והרי למדנו בברייתא אין מביאין בכורים לא מן החדש על הישן, ולא מן הישן על החדש, ומבארת הגמ' את הברייתא; מה נן קיימין על מה הברייתא מדברת? אם בפירות בחיטים שהביאו שלישי לאחר ראש השנה (שזה נקרא חדש), על הפירות שהביאו שלישי

הלכה ז

מתני' הפריש בכוריו ומכר את שדהו - מביא ואינו קורא. והשני; מאותו המין אינו מביא, ממין אחר מביא וקורא, רבי יהודה אומר אף מאותו המין מביא וקורא. הפריש את בכוריו; נמקו, נבזזו, נגנבו, אבדו, או שנטמאו, מביא אחרים תחתיהן ואינו קורא, והשניים אין חייבים עליהן חומש. נטמאו בעזרה, נופץ ואינו קורא. ומניין שהוא חייב באחריותן עד שיביאן לבית המקדש? שנאמר [שמות כג] **רְאשֵׁית בְּכוֹרֵי אֲדָמָתְךָ תָּבִיא בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ וְגו'**, מלמד שהוא חייב באחריותן - עד שיביאם לבית המקדש. הרי שהביא ממין אחד וקרא, וחזר והביא ממין אחר - הרי זה אינו קורא.

חייב באחריותם, אבל ואינו קורא, והשניים היינו הפירות שהוא מביא במקום הביכורים, אם זר אבל מהם אין חייבים עליהן חומש, כיון שזה ביכורים רק מדרבנן (האחריות על הביכורים זה רק מדרבנן). נטמאו הביכורים בעזרה, א"כ הוא נופץ זורק את הפירות על גבי הקרקע, ואינו קורא. ואומרת המשנה שיש שנחלקים וסוברים שחייבים באחריות הביכורים מן התורה, ומניין שהוא חייב באחריותן עד שיביאן לבית המקדש? שנאמר **רְאשֵׁית בְּכוֹרֵי אֲדָמָתְךָ תָּבִיא בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ וְגו'**, ומזה שכתוב 'תביא', מלמד שהוא חייב באחריותן עד שיביאם לבית המקדש, וא"כ אם זר יאכל את תשלומי הביכורים, הוא יהיה חייב על זה חומש.

הרי שהביא ביכורים ממין אחד וקרא, וחזר והביא ביכורים ממין אחר, הרי זה אינו קורא, כיון שקוראים מקרא ביכורים רק פעם אחת בשנה.

ועל זה אומרת הברייתא, שלא יכולים להביא מן החדש על הישן או מהישן על החדש.

הלכה ז

מתני' הפריש בכוריו ומכר את שדהו, מביא ואינו קורא, כיון שאין לו קרקע, ומדובר כאן שבשעת לקיטת הביכורים הוא התכוין למכור את שדהו - כדלעיל. והשני היינו הקונה, אז מאותו המין (שהמוכר הפריש כבר ביכורים) אינו מביא, כיון שכבר הביאו מהשדה הזה את הביכורים, אבל ממין אחר דהיינו שגדל בשדה הזה עוד מין (שהמוכר לא הפריש מזה את הביכורים), א"כ הקונה מביא וקורא, רבי יהודה אומר אף מאותו המין שהמוכר הביא את הביכורים, הקונה ג"כ מביא וקורא, כיון שכלפי הקונה זה ביכורי אדמתו.

הפריש את בכוריו, ונמקו - הרקיבו, או נבזזו, או נגנבו, או אבדו, או שנטמאו, מביא פירות אחרים תחתיהן כיון שהוא

מסכת פרק א [ה"ז - דף ה] ביכורים כה

גמ' והשני; מאותו המין וכו': מה טעמון דרבנן? [דברים כו] הַגְדַּתִּי 'הַיּוֹם' פעם אחת הוא מגיד, ואינו מגיד פעם שנית, 'הַגְּהָ הַבְּאִתִּי' פעם אחת הוא מביא, ואינו מביא פעם שנית. ולית ליה לרבי יודה כן? אית ליה - באדם אחד, אבל בשני בני אדם - מגיד וחוזר ומגיד, מביא - וחוזר ומביא.

והשניים וכו': אמר רבי יוחנן משום יחידי אני שונה אותה, ותני כן רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון, שְׁנַיִם אין חייבים עליהן חומש. רבי שמואל בר רב יצחק בשם רב הונא, שניים לוקחין אפילו מן השוק. מה את עביד לון כתוספת הביכורים, או כעיטור הביכורים? אין תעבדינן כתוספת הביכורים - פטורים מן הדמאי, אין תעבדינן כעיטור הביכורים - חייבין בדמאי.

אבל לשיטת חכמים האומרים שמן התורה חייבים באחריות הביכורים, א"כ אם זר יאכל מהתשלומי ביכורים, הוא יהיה חייב על זה חומש. רבי שמואל בר רב יצחק בשם רב הונא אומר, שלשית רשב"י האומר שחובת האחריות על הביכורים זה מדרבנן, א"כ את הביכורים השניים לוקחין אפילו מן השוק, וזה לא חייב לבוא דוקא מהשדה של מביא הביכורים. שואלת הגמ' לשיטת רשב"י שהביכורים השניים הם לא מן התורה, א"כ מה את עביד לון איך דינם, האם הם כתוספת הביכורים, או כעיטור הביכורים (דהיינו עיקר הביכורים - הפרי הראשון שחנט, ותוספת הביכורים - אחד משישים מהפירות, פטורים מדמאי, אבל עיטור הביכורים - הפירות שמוסיפים כדי ליפות את הביכורים, חייבים בדמאי), וא"כ אין תעבדינן אם אתה עושה את הביכורים השניים - כתוספת הביכורים, א"כ הם פטורים מן הדמאי, אבל אין תעבדינן אם אתה עושה את הביכורים השניים - כעיטור הביכורים, א"כ הם חייבין בדמאי (הגמ' לא פושטת את הספק).

גמ' והשני; מאותו המין וכו': מה טעמון דרבנן שהקונה לא מביא ביכורים מהמין שהמוכר הביא? כיון שכתוב הַגְדַּתִּי 'הַיּוֹם' שמשמע שרק פעם אחת הוא מגיד, ואינו מגיד פעם שנית, וכן כתוב 'הַגְּהָ הַבְּאִתִּי' שמשמע שרק פעם אחת הוא מביא, ואינו מביא פעם שנית. שואלת הגמ' ולית ליה לרבי יודה כן? וכי ר' יהודה לא דורש את הדרשה הזאת, וא"כ מדוע ר' יהודה אומר שהלוקח מביא ביכורים מאותו המין שהמוכר הביא כבר? מתרצת הגמ' אית ליה - ר' יהודה דורש את זה דוקא באדם אחד שהוא לא מביא וחוזר ומביא, אבל בשני בני אדם, דהיינו שמכרו את השדה, א"כ המוכר מגיד את המקרא ביכורים, וחוזר הקונה ומגיד, וכן המוכר מביא, וחוזר הקונה ומביא.

והשניים וכו': אמר רבי יוחנן, משום תנא יחידי אני שונה אותה את המשנה האומרת שתשלומי הביכורים לא קדושים מן התורה, ותני כן וכך למדנו בברייתא רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון, שְׁנַיִם אין חייבים עליהן חומש,

מסכת פרק א [ה"ח - דף ו] ביכורים

נטמאו בעזרה נופץ ואינו קורא: אמר רבי יונתן תני רבי שמעון בן יוחי כן, וְאִמְרַתְּ - וְשִׁמְחָתָּ, הָיוּ אוֹמְרֵי עַל הַשְּׂמֵחָה. רבי חמא בר עוקבא בשם רבי יוסי בן חנינא נטמאו הביכורים, הסלים נְתַנִּין לכהנים, דכתיב וְלָקַח הַפֶּהֶן הַטָּנָא מִיָּדָךְ.

הרי שהביא ממין אחד וכו': למי נצרכה? לרבי יודה, אף על גב דרבי יודה אמר מגיד וחוזר ומגיד, הרי שהביא ממין אחד וקרא, וחוזר והביא ממין אחר, הרי זה אינו קורא.

הלכה ה

מתני' אלו מביאין וקורין; מן העצרת ועד החג, משבעת המינין, מן הפירות שבהרים, ומן התמרים שבעמקים, ומזיתי שמן, ומעבר לירדן, רבי יוסי

מאותו המין וקורא מקרא ביכורים, כיון שמגיד וחוזר ומגיד, וא"כ היינו אומרים שאפי' אדם אחד חוזר וקורא בשני מינים, קמ"ל שבאדם אחד מודה ר' יהודה, שהרי שהביא ממין אחד וקרא, וחוזר והביא ממין אחר, שהרי זה אינו קורא, אבל לשיטת חכמים הדין הזה הוא פשוט, כיון שחכמים אומרים שהשני מביא רק ממין אחר, א"כ משמע שהראשון לא יכול להביא אפי' ממין אחר.

הלכה ח

מתני' אלו מביאין ביכורים וקורין מקרא ביכורים; המביא את ביכוריו מן העצרת ועד החג, והוא מביא משבעת המינין, ומן הפירות שגדלו בהרים, או מן התמרים שגדלו בעמקים, ומזיתי שמן שהם זיתים משובחים. וכן המביא ביכורים מעבר לירדן, קורא מקרא ביכורים, רבי יוסי

נטמאו בעזרה נופץ ואינו קורא: אומרת הגמ' מדוע הוא לא קורא מקרא ביכורים? אמר רבי יונתן שני רבי שמעון בן יוחי כן, שהיות וכתוב וְאִמְרַתְּ לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ, וכתוב בהמשך וְשִׁמְחָתָּ בְּכָל הַטּוֹב, הָיוּ מְכַאֵן מוכת, שאומרים מקרא ביכורים רק על השמחה, והיות והוא משליך את הביכורים א"כ אין כאן שמחה, ולכך לא קוראים על זה מקרא ביכורים.

רבי חמא בר עוקבא בשם רבי יוסי בן חנינא אומר, שאם נטמאו הביכורים, הסלים נְתַנִּין לכהנים, דכתיב וְלָקַח הַפֶּהֶן הַטָּנָא מִיָּדָךְ, ומכאן שיש פעמים שהכהן מקבל רק את הטנא.

הרי שהביא ממין אחד וכו': אומרת הגמ' למי נצרכה לשיטת מי צריך לומר שלא קוראים על המין השני? לרבי יודה, אף על גב דרבי יודה אמר שאם המוכר הפריש והביא ביכורים, שהקונה חוזר ומביא אפי'

הגלילי אומר - אין מביאין בכורים מעבר לירדן, שאינה ארץ זבת חלב ודבש. **גמ'** רבי יוסי בשם רבי שמעון בן לקיש, רבי יונה רבי זעירא בשם רבי חנינה, ששה עשר מיל חיזור חיזור לציפורין, הן הן ארץ זבת חלב ודבש. אמר רבי יונה, מאן דמקדר אילין שיגרונייה דביישן - מינהון, מאן דמקדר הדא ביקעת גינוסר - מינהון. מתיבון לרבי יונה, והא כתיב [שמות ג] ואמר אעלה אתכם מעני מצרים, אל ארץ הפנעני והחתי והאמרי והפרזי והחוי והיבوسی, אל ארץ זבת חלב ודבש? אמר לון אשר בה זבת חלב ודבש.

רבי יוסי הגלילי אומר וכו': תני [דברים כו] אשר ה' אלהיך נתן לך, לא שנטלתי לי מעצמי, מה ביניהון? אמר רבי אבין, חצי שבט מנשה ביניהון, מאן דאמר

מביאים מהם ביכורים. שואלת הגמ' מתיבון הקשו לרבי יונה, איך אתה אומר שלא כל ארץ ישראל היא ארץ חלב ודבש, והא כתיב ואמר אעלה אתכם מעני מצרים, אל ארץ הפנעני והחתי והאמרי והפרזי והחוי והיבوسی, אל ארץ זבת חלב ודבש, וא"כ משמע שכל ארץ ישראל היא בכלל ארץ חלב ודבש? מתרצת הגמ' אמר לון ר' יונה שכוונת הפסוק הוא, אשר יש בה בארץ ישראל - מקומות שהם זבת חלב ודבש, אבל לא כל ארץ ישראל בכלל זבת חלב ודבש.

רבי יוסי הגלילי אומר וכו': תני אשר תביא מארצך אשר ה' אלהיך נתן לך, ורק משם מביאים ביכורים, ולא מארץ שנטלתי לי מעצמי, דהיינו עבר הירדן, שבני גד ובני ראובן נטלו מעצמם (שביקשו את זה ממשה רבינו), שואלת הגמ' מה ביניהון איזה חילוק דין יש בין דברי ר' יוסי הגלילי לדברי הברייתא? מתרצת הגמ' אמר רבי אבין, ארץ סיוון ועוג, שחצי שבט מנשה קיבלו - ביניהון, שמאן דאמר הברייתא שממעטת

הגלילי אומר - אין מביאין בכלל בכורים מעבר לירדן, כיון שאינה ארץ זבת חלב ודבש.

גמ' רבי יוסי בשם רבי שמעון בן לקיש אמר, ורבי יונה ורבי זעירא אמרו את זה בשם רבי חנינה, שרק ששה עשר מיל חיזור חיזור סביב לעיר ציפורין, הן הן ארץ זבת חלב ודבש, ורק משם מביאים את הביכורים. אמר רבי יונה, מאן דמקדר מי שמודד בצורה ישרה (וכאלו שהוא קודח בתוך ההרים, דהיינו שהוא לא מודד את העליות ומורדות של ההרים), א"כ אילין שיגרונייה דביישן אותם השדות שסביבות בית שאן, הם מינהון מהשש עשרה מיל של ארץ זבת חלב ודבש, וכן מאן דמקדר מי שמודד בצורה ישרה, א"כ הדא השדות שבסביבות ביקעת גינוסר הם מינהון, דהיינו בית שאן וביקעת גינוסר עצמם הם לא ארץ זבת חלב ודבש, ולא מביאים משם ביכורים, שהרי הם בעמק, אבל מהשדות הנמצאים בהרים שסביבות בית שאן או שסביבות טבריה,

מסכת פרק א [ה"ט - דף ו] ביכורים

אָשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ, וְלֹא שִׁנְמַלְתִּי לִי מֵעֲצָמֵי - חֲצִי שֶׁבֶט מִנְשָׂה לֹא נִמְלָו מֵעֲצָמֶיךָ, מֵאֵן דַּאֲמַר אַרְצָא זְבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ - אֲפִילוּ כֵן אֵינָה אַרְצָא זְבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ.

הלכה ט

מתני' הקונה שלשה אילנות בתוך של חברו - מביא וקורא, רבי מאיר אומר אפילו שנים. קנה אילן וקרקעו, מביא וקורא. רבי יהודה אומר אף בעלי אריסות והחכירות מביאין וקורין.

גמ' רבי יהודה אומר וכו': רבי הילא רבי יסי בשם רבי יוחנן בבעלי אריסות וחכירות היא מתניתא, הוון בעיי מימר, מאן דאמר בבעלי אריסות וחכירות היא מתניתא, הא באריס וחכיר לא - באריס לשעה בחכיר לשעה, הא באריס לעולם ובחכיר לעולם - מביא, אתא רבי בא רבי חייא בשם רבי יוחנן אפילו באריס

אילן אחד וקרקעו, דהיינו שהוא פירש בשעת הקניה שהוא קונה גם את הקרקע שתחת לאילן, א"כ הוא מביא וקורא. רבי יהודה אומר אף בעלי אריסות והחכירות מביאין וקורין, הגמ' תבאר את דברי ר' יהודה.

גמ' רבי יהודה אומר וכו': רבי הילא ורבי יסי בשם רבי יוחנן אומרים, שבבעלי אריסות וחכירות היא מתניתא שמביא וקורא, מבארת הגמ' ואומרת, שהוון בעיי מימר רצו בני הישיבה לומר, שמאן דאמר בבעלי אריסות וחכירות היא מתניתא, הא אבל באריס וחכיר שלא מביא ביכורים (כמו שלמדנו בתחילת המסכת) היינו באריס לשעה לזמן מועט, או בחכיר לשעה, הא אבל באריס לעולם, או בחכיר לעולם הוא מביא ביכורים, אבל אתא רבי בא רבי חייא בשם רבי יוחנן ואמר, שאפילו באריס

מהפסוק אָשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ, וְלֹא שִׁנְמַלְתִּי לִי מֵעֲצָמֵי, א"כ היות וחצי שבט מנשה לא נטלו מעצמן את חלקם (הם לא ביקשו את זה ממשה רבינו), יביאו משם ביכורים, אבל מאן דאמר ר' יוסי הגלילי שלומד את זה ממנה שכתוב ארץ זבת חלב ודבש, א"כ אפילו כן הגם ששבט מנשה קיבלו את נחלתם ממשה רבינו בלי שיבקשו, אפי"ה היות והיא אינה ארץ זבת חלב ודבש, לכך לא יביאו משם ביכורים.

הלכה ט

מתני' הקונה שלשה אילנות בתוך של חברו - מביא וקורא, כיון שהוא קנה את הקרקע שתחת לאילנות, רבי מאיר אומר שאפילו אם הוא קנה רק שנים, כבר הקונה מביא וקורא, כיון שר"מ סובר שהקונה שני אילנות בתוך שדה של חברו, קנה גם את הקרקע שתחת לאילנות. ואם הוא קנה אפי'

מסכת פרק א [ה"ט - דף ו] ביכורים

כט

לעולם ובחכיר לעולם - אינו מביא, והיידא בעלי אריסות וחכירות? רבי זעירא רבי חייא בשם רבי יוחנן בחכורי בתי אבות היא מתניתא, ותני חכורי בתי אבות אינן מביאין, רבי יודה אמר הן עצמן מביאין וקורין.

הדרן עלך פרק יש מביאין

שהם בקרקע הזאת דורי דורות, א"כ זה כמו שהקרקע שלהם, ולכך הם מביאים ביכורים, ותני וכן שנינו בבביתא, חכורי בתי אבות אינן מביאין, ורבי יודה אמר הן עצמן מביאין וקורין.

הדרן עלך בלי נדר פרק יש מביאין

לעולם, או בחכיר לעולם - אינו מביא, והיידא וא"כ מה הכונה בעלי אריסות וחכירות שמביאים ביכורים? רבי זעירא ורבי חייא בשם רבי יוחנן אמרו, שבחכורי בתי אבות היינו שהם חוכרים את הקרקע הזאת כבר דורי דורות, היא מתניתא, וכיון

פרק ב

הלכה א

מתני' התרומה והביכורים; חייבין עליה מיתה וחומש, ואסורים לזרים, והן ניכסי כהן, ועולין באחד ומאה, וטעונין רחיצת ידים, והערב שמש, הרי אלו בתרומה ובביכורים - מה שאין כן במעשר.

גמ' התרומה והביכורים וכו', כתיב [במדבר יח] וְאֲנִי הִנֵּה נֹתְתִי לָךְ אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוֹמֹתַי, בשתי תרומות הכתוב מדבר - תרומה וביכורים, תרומה דכתיב [ויקרא כב] וְשִׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרֶתִי, וְלֹא יִשְׂאוּ עָלָיו חֲטָא, ומתו בו פי יחללהו. בכורים דכתיב [דברים יב] וְהִבַּאתֶם שְׁמֶה עֲלֵיכֶם וְאֶת תְּרוֹמַת יְדְכֶם, אלו הביכורים, דכתיב [דברים כו] וְלָקַח הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחַ מִיְדְּךָ. או נאמר בקדשים הכתוב מדבר? כבר נאמר

הלכה א

מתני' התרומה והביכורים חייבין עליה מיתה בידי שמים, אם זר אבל מהם במזיד, ואם זר אבל מהם בשוגג, הוא חייב לשלם קרן וחומש. ואסורים לזרים, והן ניכסי כהן הכהן יכול למכור את התרומה או את הביכורים, ובכסף לקנות מה שהוא רוצה. ואם התרומה או הביכורים נפלו לתוך חולין, הם עולין באחד ומאה. וטעונין רחיצת ידים לפני שנוגעים בהם, כיון שסתם ידים הם שניות לטומאה, והרי שני עושה שלישי בתרומה. וכהן שהיה טמא וטבל לטומאתו, הוא עדיין אסור בתרומה או בביכורים, עד שיהיה לו הערב שמש, הרי הדברים האלו נוהגים בתרומה ובביכורים, מה שאין כן במעשר שני, שהוא מותר לזרים, וכן מעשר שני זה לא נכסי הבעה"ב, שהרי הוא ניתן רק לאכילה, ואינו טעון רחיצת

ידים, והערב שמש, אלא מיד לאחר שטבלו במקוהו יכולים לאכול את המעשר שני. **גמ'** התרומה והביכורים וכו', כתיב וְאֲנִי הִנֵּה נֹתְתִי לָךְ אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוֹמֹתַי, א"כ בשתי תרומות הכתוב מדבר, שהרי כתוב תְּרוֹמֹתַי בלשון רבים, וא"כ זה הולך לענין תרומה וביכורים, שהרי בתרומה כתוב 'משמרת' דכתיב וְשִׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרֶתִי, וְלֹא יִשְׂאוּ עָלָיו חֲטָא, ומתו בו פי יחללהו. ובכורים נקראים תרומה, דכתיב וְהִבַּאתֶם שְׁמֶה עֲלֵיכֶם וְאֶת תְּרוֹמַת יְדְכֶם, והרי תְּרוֹמַת יְדְכֶם אלו הביכורים, שהרי לענין הביכורים נאמר יד' דכתיב וְלָקַח הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחַ מִיְדְּךָ. שואלת הגמ' או אולי נאמר שהפסוק וְשִׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרֶתִי בקדשים - בקרבנות הכתוב מדבר ולא בתרומה? מתרצת הגמ' שלא יתכן לומר כך, כיון שהרי כבר נאמר

מסכת פרק ב [ה"א - דף ו] ביכורים לא

כרת בקדשים, וכי יש מת וחוזר ומת?! כהדא דתני המת לחמשים שנה - מת בהיכרת, לחמשים ושתים - זו היא מיתת שמואל הנביא, לששים - מיתת האמורה בתורה, לשבעים - מיתת של חיבה, לשמונים - מיתת של זקנה, מכאן ואילך - חיי צער. מה חמית מימור מת לחמשים מת בהיכרת? כתיב [במדבר ד] אַל 'תְּכַרִּיתוּ' אֶת שִׁבְט מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי, וְזֹאת עָשׂוּ לָהֶם וַחֲיוּ וְלֹא יָמָתוּ, עָשׂוּ לָהֶם דָּבָר שֶׁל תִּקְנָה, שֶׁלֹּא יִזְוְנוּ עֵינֵיהֶם מִבֵּית קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים, וְכִתִּיב וְלֹא יָבֹאוּ לְרֵאוֹת פְּבַלְעַת אֶת הַקֶּדֶשׁ, וְיָמָתוּ, וְכִתִּיב [במדבר ח] וּמִן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצִּבְאָה הָעֵבֶדָה. רבי אבין בריה דרבי תנחום בר טרופון שמע לה מן הכא [תהילים צ] יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ כָּהֶם שְׁבַעִים שָׁנָה, וְאִם בְּגִבּוֹרַת שְׁמוֹנִים שָׁנָה, צֵא מִהֵן עֶשְׂרִים שָׁנָה שְׁאִין בֵּית דִּין שֶׁל מַעֲלָן עוֹנְשִׁין וְכוּרְתִין, נִמְצְאָת אֹמֵר הַמֵּת

הקודש, כדי שהלויים לא יזונו עיניהם מבית קדש הקדשים, וכתוב ולא יבאו הלויים לראות פבלע - כשמכסים את הקדש, ומתו, וכתוב ומן חמשים שנה ישוב מצבא העבדה, וכיון שהלויים עבדו במשכן רק עד גיל חמשים, והקב"ה אמר שהכהנים יזהרו שלא יהיה לבני קהת כרת ("וחיו ולא ימתו בגשתם" דהיינו שהם לא ימותו בזמן שהם יכולים לגשת לעבודה), א"כ מוכח שכרת זה עד גיל חמשים. רבי אבין בריה דרבי תנחום בר טרופון אמר, ששמע לה מן הכא שמהפסוק הזה מוכח שכרת זה עד גיל חמשים, שהרי כתוב ימי שנותינו בהם שבעים שנה, ואם בגבורת שמונים שנה, וא"כ צא מהן מהשמונים שנה, עשרים שנה שאין בית דין של מעלן עונשין וכוורתין, א"כ נשאר לך שישים שנה, והרי פי' המילה 'כרת' שנחתכים לו החיים לשניים, דהיינו שיהיה לו רק שלושים שנה, ותוסיף את העשרים שנה שב"ד של מעלה לא מענישים, א"כ נמצאת אומר שהמת

עונש כרת בקדשים, והרי מי שנענש בכרת לא יכול להיענש במיתה בידי שמים, שהרי הנענש בכרת מת בגיל חמשים, וכי יש מת וחוזר ומת?! שהרי מיתה בידי שמים זה רק בגיל שישים, וזה כהדא דתני כמו ששנינו המת לחמשים שנה, סימן שהוא מת בהיכרת, ומי שמת לחמשים ושתים - זו היא מיתת שמואל הנביא, שהרי שמואל הנביא מת בגיל חמשים ושתים, וא"כ אין בזה סימן רע. ומי שמת לששים שנה, זה עונש מיתת האמורה בתורה, כגון לאוכל תרומה. ומי שמת לשבעים שנה, זה מיתת של חיבה, ומי שמת לשמונים שנה, זה מיתת של זקנה, ומי שחי מכאן ואילך, הוא חי חיי צער, שהרי כבר תש כוחו. ואומרת הגמ' מה חמית מימור מהיכן אתה יודע לומר שאם הוא מת לחמשים שהוא מת בהיכרת? כיון שכתוב אל 'תְּכַרִּיתוּ' אֶת שִׁבְט מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי, וְזֹאת עָשׂוּ לָהֶם וַחֲיוּ וְלֹא יָמָתוּ, דהיינו שהקב"ה אמר לכהנים עשו להם ללויים דבר של תקנה, דהיינו לכסות את

לחמשים שנה - מת בהיכרת. לחמשים ושתים מיתת שמואל הנביא.

ר' אבא בריה דרב פפי ר' יהושע דסכנין, בשם ר' לוי [משלי יד] בְּכָל עֶצֶב יִהְיֶה מוֹתֵר, וְדָבָר שְׁפָתַיִם אֶף לְמַחְסוֹר, חנה ע"י שריבתה בתפלה, קצרה בימיו של שמואל, שאמרה [שמואל א א] וַיֵּשֶׁב שָׁם עַד עוֹלָם. והלא אין עולמו של לוי אלא חמשים שנה, דכתיב [במדבר ח] וּמִן הַחֲמִישִׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצֵּבָא הָעֵבֶדָה, והא הויין ליה חמשיין ותרתיין? אמר רבי יוסי בר' בון, שתיים שגמלתו. לששים מיתה האמורה בתורה, רבי חזקיה בשם רבי יעקב בר אחא כתיב [דברים א] אִם יִרְאֶה אִישׁ בְּאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה הַדּוֹר הָרַע הַזֶּה, הגע עצמך שיצא ממצרים בן עשרים שנה, ועוד עשה במדבר ארבעים שנה ומת, נמצאת אומר, המת לששים שנה, זו היא מיתה האמורה בתורה, וכתיב [איוב ה] תָּבוֹא בְּכֻלָּהּ אֵלַי קָבֵר. לשבעים שנה - מיתה של

מחמת ריבוי התפילה של חנה? מתרצת הגמ' אמר רבי יוסי בר' בון, שתיים שגמלתו, השנתיים שחנה הניקה את שמואל בביתה, לא מחשיבים, אלא מחשבים רק את החמישים שנה ששמואל היה במשכן שילה, וכמו שחנה אמרה וַיֵּשֶׁב שָׁם דְּהֵיִינוּ בַּמִּשְׁכָּן. ומי שמת לששים שנה, זה הוא מיתה האמורה בתורה, ומהיכן יודעים את זה? רבי חזקיה בשם רבי יעקב בר אחא אומר, שהרי כתיב אִם יִרְאֶה אִישׁ בְּאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה הַדּוֹר הָרַע הַזֶּה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָתֵת לְאַבְתִּיכֶם, וא"כ הגע עצמך תתבונן בדבר, הרי שיצא ממצרים בן עשרים שנה, ועוד עשה - חי במדבר ארבעים שנה ומת, א"כ נמצאת אומר, שהמת לששים שנה, זו היא מיתה האמורה בתורה, שהרי על דור המדבר נגזר מיתה בידי שמים. וכן כתיב תָּבוֹא בְּכֻלָּהּ אֵלַי קָבֵר - 'בכלח' בגימטריה שישים. ומי שמת לשבעים שנה, זו מיתה של

לחמשים שנה - מת בהיכרת. ומי שמת לחמשים ושתים שנה, זה מיתה שמואל הנביא, ואין בזה סימן רע.

ר' אבא בריה דרב פפי בשם ר' יהושע דסכנין, בשם ר' לוי אמר, מה כוונת הפסוק בְּכָל עֶצֶב יִהְיֶה מוֹתֵר, בכל עמל יש רווח, אבל וְדָבָר שְׁפָתַיִם אֶף לְמַחְסוֹר, אבל בריבוי דיבורים יש הפסד; ולכך חנה ע"י שריבתה בתפלה, קצרה בימיו של שמואל, שחי רק חמישים ושתים שנה, ובמה חנה הרבתה בתפילה? שאמרה וַיֵּשֶׁב שָׁם עַד עוֹלָם. והלא אין עולמו של לוי אלא חמשים שנה, דכתיב שהרי כתוב בפסוק וּמִן הַחֲמִישִׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצֵּבָא הָעֵבֶדָה, ואם חנה לא היתה מרבחה בתפילה, ולא היתה אומרת וַיֵּשֶׁב שָׁם עַד עוֹלָם, שמואל הנביא היה מאריך ימים, ומכאן שאסור להאריך בתפילה. שואלת הגמ' והרי שמואל הנביא לא נפטר בגיל חמשים, והא הויין ליה חמשיין ותרתיין והרי הוא נפטר בגיל חמשים ושתים, וא"כ מה אתה אומר שזה היה

חיבה, דכתיב [תהילים צ] ימי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שְׁבָעִים שָׁנָה. לשמונים - מיתה של זקנה, שנאמר וְאִם בְּגִבּוֹרַת שְׁמוֹנִים שָׁנָה. מכאן ואילך חיי צער, וכן ברזילי אמר לדוד [שמואל ב יט] בְּן שְׁמוֹנִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם, הַאֲדַע בֵּין טוֹב לְרָע.

עבר חמשים, ועשה דבר שהוא בהיכרת - אכל וחדוי? עבר שיתין, ועשה דבר שהוא בעון מיתה - אכל וחדוי? תני, רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר, זקן שאכל את החלב, או שחילל את השבת מת בהיכרת, וכי מי מודיענו שהוא בהיכרת? אלא כיני, המת ליום אחד - מיתה של זעם, לשנים - מיתה של בהלה, לשלשה - מת במגפה. תני רבי חלפתא בן שאול, מת באחד בשנים בשלשה מת בהיכרת, לארבעה לחמשה מיתה הדופה, לששה מיתת דרך הארץ, לשבעה מיתה של חיבה, מכאן ואילך מת בייסורים. מה חמית מימר מת לשלשה ימים מת במגפה? חילפיי בר בריה דרבי אבהו אמר, שמעית קליה דסבי דרש [שמואל א כה] וַיְהִי כַּעֲשָׂרַת

ולא הספיק לחזור בתשובה, ואם הוא מת לשני ימים, זה מיתה של בהלה, ואם הוא לשלשה זה נקרא שהוא מת במגפה, ותני רבי חלפתא בן שאול, שאם הוא מת ביום אחד או בשנים או בשלשה ימים למחלתו, סימן שהוא מת בהיכרת, ואם הוא מת לארבעה או לחמשה ימים למחלתו, זה מיתה הדופה דחופה, ואם הוא מת לששה זה מיתת דרך הארץ, ואם הוא מת לשבעה, זה מיתה של חיבה, שהוא מת בנחת, ויש לו מספיק זמן לצוות לביתו, ולחזור בתשובה, מכאן ואילך ואם הוא היה חולה יותר משבעה ימים, זה נקרא שהוא מת בייסורים. ומבאר הגמ' מה חמית מימר מהיכן אתה יודע לומר שאם הוא מת לשלשה ימים שהוא מת במגפה? חילפיי בר בריה דרבי אבהו אמר, שמעית קליה דסבי שמעתי את הסבא שלי היינו ר' אבהו שדרש, שיודעים את זה, כיון שכתוב וַיְהִי כַּעֲשָׂרַת

חיבה, דכתיב ימי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שְׁבָעִים שָׁנָה, ומי שמת לשמונים שנה, זו מיתה של זקנה, שנאמר וְאִם בְּגִבּוֹרַת שְׁמוֹנִים שָׁנָה. מכאן ואילך הוא חי חיי צער שהרי כבר תש כוחו, וכן ברזילי אמר לדוד בְּן שְׁמוֹנִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם, הַאֲדַע בֵּין טוֹב לְרָע. שואלת הגמ' וכי מי שעבר את גיל חמשים, ועשה דבר שהוא בהיכרת כגון שאכל חלב, וכי יאכל וחדוי וכי הוא יאכל חלב וישמח, ולא יענש בכרת? או מי שעבר את גיל שיתין שנה ועשה דבר שהוא בעון מיתה בידי שמים (כגון זר שיאכל תרומה) וכי יאכל וחדוי? מתרצת הגמ' שכבר תני, רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר, זקן שהוא מעל גיל חמשים שאכל את החלב, או שחילל את השבת הרי הוא מת בהיכרת, וכי מי מודיענו שהוא מת בהיכרת? אלא כיני הכוונה היא שהמת ליום אחד דהיינו שהיה חולה רק יום אחד, זה מיתה של זעם, שהרי הוא לא הספיק לצוות לביתו,

מסכת פרק ב [ה"א - דף ז] ביכורים

הַיָּמִים וַיִּגַּף ה' אֶת נֶבֶל וַיָּמַת, תִּלְהָ לֹּו הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁבְעַת יָמֵי אֲבָלוֹ שֶׁל שְׁמוּאֵל, שְׁלֹא יִתְעַרֵב אֲבָלוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק, וְעָשָׂה עוֹד שְׁלֹשָׁה יָמִים, וּמַת בְּמִגְפָה. רַבִּי חֲגַיִי בִשְׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן 'לְעִשְׂרַת' יָמִים אֵין כְּתִיב כֹּאן, אֲלֵא 'כְּעִשְׂרַת' הַיָּמִים, תִּלְהָ לֹּו הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא עִשְׂרֵה יָמִים - כְּעִשְׂרַת יָמִים שֶׁבִין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְיוֹם הַכִּיּוּפּוּרִים, שְׁמֵא יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וְלֹא עֲשָׂה.

חִיבִין עֲלִיהֶן מִיתָה: כִּהְנֵא שֶׁאֵל לְרַב, זֶר שֶׁאֲכַל תְּרוּמָה? אִמְר לִיהָ בַּעֲזֵן מִיתָה, מִן דְּצַלִּי, אִמְר לִיהָ אֲנִי ה' הַפְּסִיק הַעֲנִין - כִּהֵן שֶׁאֲכַל תְּרוּמָה בְּטוּמְאָה בְּמִיתָה, וְאֵין זֶר שֶׁאֲכַל תְּרוּמָה בְּמִיתָה, רַבִּי חִיָּא בִשְׁם רַבִּי יוֹחָנָן זֶר שֶׁאֲכַל תְּרוּמָה בַּעֲזֵן מִיתָה, מִתְּנִיתָא מְסִייעַ לְרַבִּי יוֹחָנָן, אוֹכְלֵי תְּרוּמָה בּוֹרִים; טְהוֹר שֶׁאֲכַל טְהוֹר, וְטִמְאָ שֶׁאֲכַל טִמְאָ, וְטְהוֹר שֶׁאֲכַל טִמְאָ, וְטִמְאָ שֶׁאֲכַל טְהוֹר - בַּעֲזֵן מִיתָה. אוֹכְלֵי תְּרוּמָה בְּכַהֲנִים; טְהוֹר שֶׁאֲכַל טְהוֹר כְּמִצְוֹתוֹ, טְהוֹר שֶׁאֲכַל

את תפילתו, אמר ליה רב לר' כהנא, מכיון שהפסוק מסיים אָנִי ה' לפני הפסוק וְכָל זֶר לֹא יֵאָכֵל קֹדֶשׁ א"כ זה הפסוק את הענין, וזה בא לומר לך שרק כהן שאכל תְּרוּמָה בְּטוּמְאָה הוא בעונש מיתה, אבל ואין זֶר שֶׁאֲכַל תְּרוּמָה בְּמִיתָה, אלא זֶר שֶׁאֲכַל תְּרוּמָה הוא רק בעונש מלקות, על שעבר על הלאו וְכָל זֶר לֹא יֵאָכֵל קֹדֶשׁ. אבל רבי חייא בשם רבי יוחנן אמר, שזר שאכל תְּרוּמָה הוא בעון מיתה, ואומרת הגמ' מתניתא הברייתא מסייע לרבי יוחנן, שלמדנו בברייתא, אוֹכְלֵי תְּרוּמָה בּוֹרִים אם זֶר אֲכַל תְּרוּמָה, בין אם הוא טְהוֹר שֶׁאֲכַל תְּרוּמָה טְהוֹרָה, ובין אם הוא טִמְאָ שֶׁאֲכַל תְּרוּמָה טִמְאָה, ובין אם הוא טְהוֹר שֶׁאֲכַל תְּרוּמָה טִמְאָה, ובין אם הוא טִמְאָ שֶׁאֲכַל תְּרוּמָה טְהוֹרָה, הרי הוא בעון מיתה בידי שמים. ולענין אוֹכְלֵי תְּרוּמָה בְּכַהֲנִים, הדין הוא כך, שאם הוא טְהוֹר שֶׁאֲכַל תְּרוּמָה טְהוֹרָה, הרי הוא כְּמִצְוֹתוֹ, וכִּהֵן טְהוֹר שֶׁאֲכַל תְּרוּמָה

הַיָּמִים וַיִּגַּף ה' אֶת נֶבֶל וַיָּמַת, תִּלְהָ - הַמִּתִּין לֹו הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא - לְנֵבֶל, שִׁבְעַת יָמֵי אֲבָלוֹ שֶׁל שְׁמוּאֵל, שְׁלֹא יִחְלָה כְּדֵי שֶׁלֹא יִתְעַרֵב אֲבָלוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק בְּמַחְלָתוֹ, וְעָשָׂה עוֹד שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּחוּלְיוֹ, וּמַת בְּמִגְפָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב וַיִּגַּף ה' אֶת נֶבֶל. רַבִּי חֲגַיִי בִשְׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן אִמְר, 'לְעִשְׂרַת' יָמִים אֵין כְּתִיב כֹּאן, אֲלֵא 'כְּעִשְׂרַת' הַיָּמִים, שֶׁשְׁמַעְעָ שׁוּהָ כְּמוֹ עִשְׂרֵה יָמִים אַחֲרֵים, אֲלֵא הַכּוּוּנָה הִיא שֶׁתִּלְהָ הַמִּתִּין לֹו הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא לְנֵבֶל עִשְׂרֵה יָמִים עַד שִׁימוּת, כְּעִשְׂרַת יָמִים שֶׁבִין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְיוֹם הַכִּיּוּפּוּרִים, שְׁמֵא יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וְלֹא עֲשָׂה.

חִיבִין עֲלִיהֶן מִיתָה: ר' כהנא שאל לרב, מה דינו של זֶר שֶׁאֲכַל תְּרוּמָה? אִמְר לִיהָ בַּעֲזֵן מִיתָה, שֶׁהָרִי כְּתוּב בַּפְּסוּק וַיָּמַתּוּ בּוֹ כִּי יִחְלָלוּהוּ, וּבַפְּסוּק הַבֵּא כְּתוּב וְכָל זֶר לֹא יֵאָכֵל קֹדֶשׁ, וְא"כ עוֹנֵשׁ מִתִּיחַס גַּם לְזֶר שֶׁאֲכַל תְּרוּמָה, אֲבָל מִן דְּצַלִּי אַחַר שֶׁרַב סִיִּים

מסכת פרק ב [ה"א - דף ז] ביכורים לה

טמא בעשה, טמא שאכל טהור במיתה, וטמא שאכל טמא בלא תעשה. מה חמית מימר טהור שאכל טמא בעשה? א"ר בא בר ממל [ויקרא כב] ואחר יאכל מן הקדשים - מן הטהורים ולא מן הטמאים, כל לא תעשה שהוא בא מכח עשה - עשה הוא, אמר רבי אבינא ממשמע שנאמר [ויקרא יא] כל אשר לו סנפיר וקשקשת תאכלו, אין אנו יודעין וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת לא תאכלו?! ליתן עשה ולא תעשה על הטמאים, בגין דכתיב הא, אילו לא הוה כתיב, עשה הוא, הווי כל לא תעשה שהוא בא מכח עשה - עשה הוא. רבי יסא שמע לה מן הכא [דברים טו] בשעריך תאכלנו הטמא והטהור יחדו, כאן הטמא והטהור אוכלין בקערה אחת, ואין הטמא והטהור אוכלין בקערה אחת בתרומה, או נימר בקדשים? אמר רבי יוחנן בר מריא אין בגין קדשים כבר כתיב [ויקרא ז] והבשר אשר יגע

אבל אם לא היה פסוק מפורש, א"כ כל האיסור לאכול דגים בלי סנפיר, זה היה רק באיסור עשה הוא, וא"כ הווי מוכח מכאן שכל לא תעשה שהוא בא מכח עשה - עשה הוא. רבי יסא שמע לה מן הכא שלכהן טהור שאכל תרומה טמאה, שיש לו בזה רק איסור עשה, שהרי כתוב לעניין פסולי המוקדשים בשעריך תאכלנו הטמא והטהור יחדו, הגם שהטמא מטמא את הבשר, אין בזה איסור, וא"כ משמע שרק כאן בפסולי המוקדשים הטמא והטהור אוכלין בקערה אחת, אבל ואין הטמא והטהור אוכלין בקערה אחת בתרומה, כיון שיש איסור לכהן טהור לאכול תרומה טמאה. שואלת הגמ' או נימר אולי נאמר שהפסוק בא למעט רק קדשים שאסור לאכול אותם בטומאת בשר? מתרצת הגמ' אמר רבי יוחנן בר מריא אין בגין קדשים הרי בשביל למעט קדשים לא צריך את המיעוט, שהרי כבר כתיב והבשר אשר יגע

טמאה, הרי הוא באיסור עשה, וכהן טמא שאכל תרומה טהורה, הרי הוא במיתה בידי שמים, וכהן טמא שאכל תרומה טמאה, הרי הוא בלא תעשה. ומבארת הגמ' מה חמית מימר מדוע אנחנו אומרים, שכהן טהור שאכל תרומה טמאה שהוא בעשה? א"ר בא בר ממל כיון שכתוב ואחר יאכל מן הקדשים, משמע שיאכל מן הטהורים ולא מן הטמאים, והרי כל לא תעשה שהוא בא מכח עשה - עשה הוא, אמר רבי אבינא מהיכן יודעים שלא תעשה הבא מכח עשה שזה איסור עשה? שלמדנו בברייתא, ממשמע שנאמר כל אשר לו סנפיר וקשקשת תאכלו, א"כ וכי אין אנו יודעין שוכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת לא תאכלו, וא"כ מדוע זה כתוב מפורש, אלא ליתן עשה ולא תעשה על הדגים הטמאים, וא"כ מוכח מכאן שרק בגין בגלל דכתיב שאם אין לו סנפיר שיש איסור של 'לאו' לאכול אותו, הא אילו לא הוה כתיב

מסכת פרק ב [ה"א - דף ז] ביכורים

בְּכָל מָמָא לֹא יֵאָכֵל. מתניתא פליגא על רב, התרומה והבכורים חייבין עליהן מיתה? פתר לה בכהנים. והא תנינן חומש, וכי יש חומש בכהנים? פתר לה לצדדין היא מתניתא, רישא בכהנים וסיפא בישראל. מתניתין פליגא על רבי יוחנן, ואסורים לזרים? פתר לה פחות מכשיעור.

והן ניכסי כהן: רבי בא ר' חייא בשם רבי יוחנן [במדבר יח] לָךְ נְתָתִים לְמִשְׁחָה; לְמִשְׁחָה לְגִדּוּלָה, לְמִשְׁחָה לְסִיכָה, לְמִשְׁחָה לְהַדְלָקָה. הייתי אומר בין טמאים בין טהורים, רבי אבהו בשם רבי יוחנן [דברים כו] וְלֹא בְעֶרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּמָמָא, מבעיר

שהמשנה אומרת שתרומה אסורה לזרים, גם בפחות מכשיעור – פחות מכזית, שאומנם לא חייבים על זה, אבל יש איסור גם בחצי שיעור.

והן ניכסי כהן: רבי בא ר' חייא בשם רבי יוחנן אומר, מהיכן יודעים שתרומה זה נכסי כהן? כיון שכתוב לָךְ נְתָתִים דהיינו שהתרומה שייכת לכהן. כתוב שם בפסוק לָךְ נְתָתִים לְמִשְׁחָה, ומה הכוונה לְמִשְׁחָה היינו לגדולה, שצריך לאכול את התרומה בחשיבות, וכן לְמִשְׁחָה היינו לסיכה, וכן לְמִשְׁחָה היינו להדלקה, שהרי שמן נקרא משחא, ובשמן סכים את הגוף ומדליקים את הנר. ואומרת הגמ' הייתי אומר שיותר להדליק בשמן תרומה בין טמאים בין טהורים, אבל רבי אבהו בשם רבי יוחנן אומר, שהיות וכתוב וְלֹא בְעֶרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּמָמָא, דהיינו שרק ממנו – ממעשר שני לא מבערים בטומאה, אבל מבעיר את התרומה בטומאה, א"כ משמע שבתרומה טהורה אסור להדליק את הנר, כיון שאם היו יכולים להדליק בשמן של תרומה טהורה, א"כ היה צריך להיות כתוב רק 'לא בערתי ממנו' שהרי אסור להדליק את הנר במעשר שני גם אם הוא טהור, אלא ע"כ שרק בתרומה טמאה

בְּכָל מָמָא לֹא יֵאָכֵל, וא"כ ע"כ שהפסוק הזה בא לומר שאסור לכהן טהור לאכול תרומה טמאה. שואלת הגמ' שלכאן מתניתא פליגא על רב, שהרי למדנו במשנה התרומה והבכורים חייבין עליהן מיתה, ולכאן זה הולך לעניין זר האוכל תרומה? מתרצת הגמ' שרב פתר לה מעמיד את המשנה בכהנים, שאם הכהן אכל תרומה בטומאת הגוף, שהוא במיתה, שואלת הגמ' והא תנינן והרי המשנה אומרת שיש חיוב חומש, וכי יש חיוב חומש בכהנים? אלא לכאן זה הולך לעניין זר שאכל תרומה בשוגג, שהוא חייב חומש, וא"כ גם מה שהמשנה אמרה שיש בתרומה חיוב מיתה זה הולך לעניין זר? מתרצת הגמ' שרב פתר לה מעמיד את המשנה לצדדין היא מתניתא, הרישא של המשנה שמדברת בחיוב מיתה, זה הולך בכהנים שאם הכהן אכל תרומה בטומאת הגוף שהוא חייב מיתה, וסיפא שמדברת בחיוב חומש, זה הולך בישראל שאכל תרומה בשוגג שהוא חייב חומש. שואלת הגמ' שלכאן מתניתין פליגא על רבי יוחנן, שהרי למדנו במשנה ואסורים לזרים שמשמע שעד עכשיו מדברים לעניין כהן? מתרצת הגמ' שר' יוחנן פתר לה מסביר

מסכת פרק ב [ה"א - דף ז] ביכורים לז

את התרומה בטומאה. רבי זעירא בשם רבי לעזר מניין למעשר שני עצמו שניטמא שאין מדליקין בו? תלמוד לומר וְלֹא בַעֲרָתִי מִמֶּנּוּ בְּטָמְאָא. ראוי לפדותו וְאֵת אמר הַכֵּין? לֹא אֵתִיא דְלֹא - או בלקוח בכסף מעשר שניטמא וכרבי יהודה, או בכיבורין שניטמאו ולדברי הכל.

הרי אלו בתרומה ובביכורים, משא"כ במעשר: תמן תנינן, נוטלין לידיים - לחולין ולמעשר ולתרומה, ולקודש מטבילין, תמן אֵת אמר המעשר טעון רחיצה, והכא אֵת אמר אין המעשר טעון רחיצה? הן דתימר המעשר טעון רחיצה - רבנין, הן דתימר המעשר אין טעון רחיצה - רבי מאיר, דתנינן תמן, כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים, מטמא את הקדש, ופוסל את התרומה, ומותר בחולין ובמעשר דברי רבי מאיר, וחכמים אוסרין במעשר, ולא שמיע דאמר ר' שמואל בשם רבי זעירא מהו וחכמים אוסרין במעשר - נפסל גופו מלוכל במעשר, מיי כדון?

רחיצה, והכא אֵת אמר שאין המעשר טעון רחיצה? מתרצת הגמ' הן דתימר המשנה במסכת חגיגה שאומרת שהמעשר טעון רחיצה, זה הולך כדברי רבנין, והן דתימר והמשנה כאן שאומרת שהמעשר אין טעון רחיצה, זה כדברי רבי מאיר, דתנינן תמן, כל הטעון ביאת מים (בין טבילה ובין נטילה) מדברי סופרים, והוא לא בא במים, א"כ הוא מטמא את הקדש, ופוסל את התרומה מלאכול (דהיינו התרומה שנגעה בו נפסלה לאכילה, אבל היא לא מעבירה את הטומאה הלאה), ומותר בחולין ובמעשר, דברי רבי מאיר, וחכמים אוסרין במעשר, שואלת הגמ' וכי לא שמיע למתריך דאמר ר' שמואל בשם רבי זעירא, מהו וחכמים אוסרין במעשר, היינו שנפסל גופו מלוכל (מלאכול) במעשר, אבל מותר לו לגעת במעשר, ואומרת הגמ' מיי כדון מה עכשיו, ומה אתה רוצה בזה?

מותר להדליק את הנר, אבל לא בתרומה טהורה. רבי זעירא בשם רבי לעזר אומר, מניין למעשר שני עצמו שניטמא שאין מדליקין בו? תלמוד לומר וְלֹא בַעֲרָתִי מִמֶּנּוּ בְּטָמְאָא, שואלת הגמ' מדוע צריך לזה פסוק, והרי מעשר שני טמא ראוי לפדותו ולקנות בכסף פירות אחרים ולאכול אותם בטהרה, ואת אמר הַכֵּין שהיה הו"א שמדליקים בשמן מעשר שני טמא? מתרצת הגמ' לֹא אֵתִיא דָא שהפסוק לא נצרך אלא או בלקוח בכסף מעשר שניטמא, וכרבי יהודה שאומר שהלקוח בכסף מעשר שניטמא, שלא יכולים לפדות אותו, או בכיבורין שניטמאו שלא יכולים לפדות אותם, ולדברי הכל, שאסור להדליק בהם את הנר.

הרי אלו בתרומה ובביכורים, משא"כ במעשר: שואלת הגמ' תמן במסכת חגיגה תנינן, נוטלין לידיים - לחולין ולמעשר ולתרומה, ולקודש מטבילין, וא"כ שואלת הגמ' תמן אֵת אמר שהמעשר טעון

מסכת פרק ב [ה"א - דף ז] ביכורים

הן דתימר המעשר טעון רחיצה - ברוצה לוכל, הן דתימר אין המעשר טעון רחיצה - ברוצה ליגע, ולא הוא רוצה לוכל - הוא רוצה ליגע, אלא משום נטילת סרך תרומה. והתנינן חולין, וכי יש בחולין משום נטילת סרך תרומה? אלא בחולין שנעשו על גב הקודש. וחולין שנעשו על גב הקודש - לא בחולין הן? תיפתר אי כרבי שמעון בן אלעזר, אי כרבי לעזר בר' צדוק; אי כרבי שמעון בן אלעזר, דתני רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר, הידים תחילה לחולין, ושניות לתרומה. אי כרבי לעזר בר' צדוק, דתנינן תמן וחולין שנעשו על גב הקודש - הרי אלו בחולין, רבי אלעזר בר' צדוק אומר הרי אלו כתרומה - לטמא שנים ולפסול אחד.

כחולין הן, והרי אין מעלה בחולין הנעשים על טהרת הקודש? מתרצת הגמ' תיפתר אי כרבי שמעון בן אלעזר, אי כרבי לעזר בר' צדוק, מבארת הגמ' שזה הולך אי כרבי שמעון בן אלעזר, דתני, רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר, הידים יש פעמים שהם תחילה (ראשון לטומאה) לחולין, וזה ע"י שהוא הכניס את ידיו לבית המנוגע, וסתם ידים, הם שניות לתרומה, ולכך יתכן שהוא צריך ליטול את ידיו לחולין, במקרה שהכניס את ידיו לבית המנוגע. אי ואם תרצה אפשר לעמיד את המשנה כרבי לעזר בר' צדוק שסובר שיש מעלה בחולין הנעשים על טהרת הקודש, דתנינן תמן, וחולין שנעשו על גב הקודש - הרי אלו כחולין רגילים, רבי אלעזר בר' צדוק אומר, הרי אלו כתרומה, לטמא שנים ולפסול אחד, שראשון ושני טמאים בהם, והשלישי הוא פסול אבל אינו מעביר הלאה את הטומאה, ולכך צריך ליטול את הידים לפני שהוא נוגע בחולין הנעשים על טהרת הקודש.

מתרצת הגמ' שבעיקבות דברי שמואל יכלו לתרץ, שהן דתימר המשנה שאומרת שהמעשר טעון רחיצה, מדובר ברוצה לוכל (לאכול), והן דתימר והמשנה שאומרת שאין המעשר טעון רחיצה, מדובר ברוצה ליגע, ושתי המשניות הולכים בדברי חכמים, וא"כ מדוע העמדת את זה במחלוקת ר"מ וחכמים? מתרצת הגמ' כיון שדברי שמואל לא נכונים, שהרי וכי לא הוא רוצה לוכל - הוא רוצה ליגע, וגם הרוצה לגעת במעשר צריך נטילת ידים, שהרי מה שצריך ליטול את הידים למעשר, זה אינו אלא משום נטילת סרך תרומה, שהרי מעשר הוא קדוש כמעט כתרומה, ולכך צריך ליטול את הידים גם בשביל לגעת במעשר. שואלת הגמ' והתנינן במסכת חגיגה שצריך ליטול את הידים לחולין, וכי יש בחולין משום נטילת סרך תרומה? מתרצת הגמ' אלא מדובר כאן בחולין שנעשו על גב - טהרת הקודש, ולכך צריך ליטול את הידים גם לפני שנוגעים בחולין האלו, שואלת הגמ' וכי חולין שנעשו על גב הקודש - לא

הלכה ב

מתני' יש במעשר ובביכורים, מה שאין כן בתרומה; שהמעשר והבכורים - טעונין הבאת מקום, וטעונין וידוי, ואסורין לאונן, ורבי שמעון מתיר, וחייבים בביעור, ורבי שמעון פוטר, ואוסרים בכל שהן מלוכל בירושלים, וגדוליהן אסורין מלוכל בירושלים, ואף לזרים, ואף לבהמה, ורבי שמעון מתיר, הרי אלו במעשר ובבכורים מה שאין כן בתרומה.

גמ' טעונין הבאת מקום: דכתיב [דברים יב] וְהֵבֵאתֶם שָׁמָּה עֲלֵתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֵת מַעֲשְׂרֵתֵיכֶם - אלו מעשרות, וְאֵת תְּרוּמַת יְדְכֶם - אלו הבכורים, דכתיב [דברים כו] וְלֶקַח הַפֶּהן הַטָּנָא מִיָּדְךָ.

וחייבין בביעור: דכתיב [דברים כו] בְּעֵרְתִי תִקְדָּשׁ מִן הַבַּיִת. עד כדון מעשר, בכורים

הלכה ב

מתני' יש חומרא במעשר שני ובביכורים, מה שאין כן בתרומה, שהמעשר והבכורים - טעונין הבאת מקום צריך להביא אותם לירושלים, וטעונין וידוי - במעשר שני מתוודים בזמן ביעור המעשרות, ובביכורים יש מקרא ביכורים. ואסורין לאונן - מי שקרבו מת באותו היום, ורבי שמעון מתיר את הביכורים לאונן. וחייבים בביעור - בפסח של השנה הרביעית והשביעית, צריך לבער ולהוציא את כל המעשרות מהבית, וכן את הביכורים, ורבי שמעון פוטר את הביכורים מביעור. ואוסרים בכל שהן מלוכל (מלאכול) שאם התערב הביכורים או המעשר שני בחולין בירושלים, הם אוסרים בכל שהוא, כיון שיכולים לאכול אותם שם, לכך זה נקרא דבר שיש לו מתירים, שלא מתבטל.

וגדוליהן אסורין מלוכל בירושלים, וכן גידולי מעשר שני או ביכורים שגדלו בירושלים, דינם כמעשר ובביכורים, ותערובת הביכורים אסורים אף לזרים, ותערובת המעשר שני אסור אף לבהמה, ורבי שמעון מתיר, הרי אלו במעשר ובבכורים מה שאין כן בתרומה.

גמ' טעונין הבאת מקום: דכתיב וְהֵבֵאתֶם שָׁמָּה עֲלֵתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֵת מַעֲשְׂרֵתֵיכֶם - אלו המעשרות - מעשר בהמה ומעשר שני, וְאֵת תְּרוּמַת יְדְכֶם - אלו הבכורים, שהרי לענין הביכורים נאמר 'יד' דכתיב וְלֶקַח הַפֶּהן הַטָּנָא מִיָּדְךָ.

וחייבין בביעור: דכתיב בְּעֵרְתִי תִקְדָּשׁ מִן הַבַּיִת, שואלת הגמ' עד כדון עד עכשיו אנחנו יודעים לענין מעשר, שצריך לבער אותו מהבית, אבל בכורים

מסכת פרק ב [ה"ב - דף ח] ביכורים

מניין? אמר רבי יעקב בר אחא בשם רבי לעזר, הקדש הקודש העליון במשמע.
וטעונו וידוי: דכתיב [דברים כו] וְאִמְרַתָּ לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ. עד כדון מעשר בכורים
 מניין? כיי דאמר רבי יעקב בר אחא בשם רבי לעזר, הקדש הקודש העליון
 במשמע.

ואסורין לאונן: דכתיב [דברים כו] לֹא אֶכְלְתִי בְּאֲנִי מִמֶּנּוּ. עד כדון מעשר בכורים
 מניין? כיי דאמר רבי יעקב בר אחא בשם רבי לעזר, הקדש הקודש העליון
 במשמע. תנינן כל אילין מיליין ורבי שמעון פליג, וגבי וידוי לית רבי שמעון פליג?
 וידוי זו קרייה, דכתיב וְעִנִּיתָ וְאִמְרַתָּ.

ואוסרין כל שהן וכו': כיני מתניתין ואוסרין כל שהן מלוכל בירושלים, ורבי שמעון
 מתיר, וגדוליהן אסורין מלוכל בירושלים, ורבי שמעון מתיר, ואף לזרים,

שזה כיי כמו דאמר רבי יעקב בר אחא
בשם רבי לעזר, שכאשר כתוב בְּעֵרְתִי
 הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת, זה הולך גם כלפי הקודש
 העליון – גם כלפי הביכורים הכתובים
 בפרשה הקודמת, **במשמע**. שואלת הגמ'
 תנינן כל אילין מיליין שנינו את כל אלו
 הדברים (היינו שהביכורים חייבים בביעור,
 ושאסורים לאונן), ורבי שמעון פליג, וא"כ
 מדוע גבי וידוי לית רבי שמעון פליג?
 מתרצת הגמ' כיון שוידוי זו קרייה, והרי
 ביכורים צריכים קריאה, דכתיב וְעִנִּיתָ
 וְאִמְרַתָּ.

ואוסרין כל שהן וכו': כיני מתניתין
 כוונת המשנה היא, ואוסרין כל שהן
 מלוכל בירושלים, ורבי שמעון מתיר,
 וגדוליהן אסורין מלוכל בירושלים,
 ורבי שמעון מתיר, ותערובת הביכורים
 אסורים אף לזרים, ותערובת המעשר שני

מניין? מתרצת הגמ' אמר רבי יעקב בר
 אחא בשם רבי לעזר, שכאשר כתוב בְּעֵרְתִי
 הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת, זה הולך גם כלפי הקודש
 העליון – גם כלפי הביכורים הכתובים
 בפרשה הקודמת **במשמע**.

וטעונו וידוי: דכתיב וְאִמְרַתָּ לְפָנַי ה'
 אֱלֹהֶיךָ, שואלת הגמ' עד כדון עד עכשיו
 אנחנו יודעים לענין מעשר שהוא טעון וידוי,
 אבל בכורים מניין? מתרצת הגמ' שזה כיי
 כמו דאמר רבי יעקב בר אחא בשם רבי
 לעזר, שכאשר כתוב בְּעֵרְתִי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת,
 זה הולך גם כלפי הקודש העליון – גם כלפי
 הביכורים הכתובים בפרשה הקודמת,
במשמע.

ואסורין לאונן: דכתיב לֹא אֶכְלְתִי בְּאֲנִי
 מִמֶּנּוּ, שואלת הגמ' עד כדון עד עכשיו
 אנחנו יודעים לענין מעשר שהוא אסור
 לאונן, אבל בכורים מניין? מתרצת הגמ'

ואף לבהמה, רבי שמעון מתיר - מן דו מותיב לון אין אתם מודין שהן מותרים לזרים, שהן מותרים לאכילת בהמה, ויש מחיצה לאכילת זרים? ויש מחיצה לאכילת בהמה? כשם שאין מחיצה לזרים ולבהמה, כך אין מחיצה לאכילת אדם וכהנים. רבנין אמרין ירושלים עשו אותה כדבר שיש לו מתירים, כמה דתימר דבר שיש לו מתירין אוסר בכל שהן, ודכוותיה ירושלים אוסר בכל שהן. מה פליגי רבי שמעון ורבנין? בגידולין, אבל בעירובין אוף רבי שמעון מודיי - מן הדא דתני ר' שמעון באיזה מעשר אמרו? במעשר שני טהור שנכנס לירושלים ויצא, ועוד מן הדא דתני כשם רבי שמעון יש במעשר; שהמעשר אוסר דמיו, ועירוביו, וקנקניו, וספק עירובו

בביכורים, וא"כ כמה דתימר שדבר שיש לו מתירין אוסר בכל שהן, ודכוותיה אותו דבר ירושלים אוסר בכל שהן. ואומרת הגמ' במה פליגי רבי שמעון ורבנין? רק בגידולין, אבל בעירובין אם התערב המעשר שני חוץ לירושלים, אוף רבי שמעון מודיי שהוא אוסר בכל שהוא, כיון שיש לו היתר ע"י פדיון, וההוכחה היא מן הדא דתני, ר' שמעון אומר באיזה מעשר אמרו שהוא מתבטל? דוקא במעשר שני טהור שנכנס לירושלים ויצא, שאין לו פדיון, ולכך זה כדבר שאין לו מתירים, אבל מעשר שני שעדיין לא נכנס לירושלים שיש לו פדיון, הוא לא מתבטל, שהרי יש לו מתירים ע"י פדיון, ועוד מן הדא וכן מכאן מוכח שר"ש אוסר תערובת מעשר שני, דתני בשם רבי שמעון, יש חומרא במעשר שני, שהמעשר אוסר את דמיו - הכסף נתפס בקדושת מעשר שני, ועירוביו והתערובת של מעשר שני אסורים, וקנקניו, דהיינו אם הוא מילא קנקן בין וְסָתַם אותו, ואח"כ הוא הפריש את היין שבקנקן למעשר שני, שהדין הוא שאסור להשתמש בקנקן הזה כל זמן שיש בו מהדין של המעשר שני (מע"ש פ"ג ה"ו), וספק עירובו, וכן

אסורה אף לבהמה, ורבי שמעון מתיר, דהיינו שר"ש נחלק על כל המשנה, וההוכחה היא מן דו מותיב לון מזה שר"ש הקשה לחכמים, וכי אין אתם מודין שאם הביכורים או המעשר שני התערבו חוץ לירושלים שהן מותרים לזרים, ושהן מותרים לאכילת בהמה, שהרי למדנו לעיל שהביכורים עולים באחד ומאה, כיון שאין להם מתירים (ומה שהוא יכול לעלות ולאכול אותם בירושלים זה לא נקרא שיש לו מתירים, כיון שזה טרחה גדולה לעלות ולאכול אותם בירושלים), וא"כ אמר ר"ש לחכמים, וכי יש מחיצה לאסור את הביכורים לאכילת זרים? והרי כלפי הזרים זה דבר שאין לו מתירים, וכן וכי יש מחיצה לאסור את המעשר שני לאכילת בהמה? והיות וכלפי הבהמה זה דבר שאין לו מתירים, שהוא מתבטל, וא"כ אמר ר"ש כשם שאין מחיצה לאסור לזרים ולבהמה, כך אין מחיצה לאכילת אדם וכהנים, וא"כ הביכורים או המעשר שני צריכים להתבטל גם בירושלים. ורבנין אמרין שירושלים עשו אותה חכמים כדבר שיש לו מתירים, כיון שירושלים זה מקום שיש לו מתירים לאדם במעשר שני, או שיש לו מתירים לכהנים

מסכת פרק ב [ה"ב - דף ח] ביכורים

כל שהוא, ואין מדליקין בו. ואמור און בגידולין כן - מה בין עירובין מה בין גידולין? עירובין בעינין הן, גידולין כבר בטלו. במה רבי שמעון מודי לרבנין בעירובי מעשר, אבל בעירובי בכורים - כגידולין הן, דתני וכן היה רבי שמעון אומר, אין הבכורין אוסרין את עירוביהן וגידוליהן מלוכל בירושלים. מה בין מעשר מה בין ביכורין? מעשר אין לו עלייה, בכורים יש להן עלייה. הווי מה דרבי שמעון מודי לרבנין בדבר שאין לו עלייה - מודי רבי שמעון באותה הסאה שהעלה מתוך מאה, שהיא טעונה מחיצה, וטעונה הבאה, ורבנין אמרין כולהון טעונות מחיצה, וטעונות הבאה.

רבי יוחנן אזל לחד אתר - אמר אנא בן עזאי דהכא, אתא חד סב שאל ליה, אמר

חמור שהרי האיסור נמצא בתערובת, אבל בכורים היות ויש להן עלייה, שהרי הוא כתרומה שמעלים כנגד מה שנפל ונותנים אותו לכהן, וכיון שהעלו את האיסור והוא לא נמצא כאן, לכך דינו כגידולים, הווי מה דרבי שמעון מודי לרבנין א"כ שאנחנו אומרים שר"ש מודה לחכמים, בדבר שאין לו עלייה, וכל מה שר"ש נחלק על חכמים זה בביכורים שמעלים את האיסור, א"כ צריך לומר שמודי רבי שמעון באותה הסאה של הביכורים שהעלה מתוך מאה הסאה של החולין, שאנחנו מחשבים אותה כאילו היא ממש הביכורים, וא"כ היא טעונה מחיצה - צריך לאכול אותה בירושלים, וטעונה הבאה למזבח, ורבנין אמרין כולהון שכל התערובת טעונות מחיצה, וטעונות הבאה, כיון שהכל בספק ביכורים.

רבי יוחנן אזל לחד אתר הלך למקום אחד, ואמר אנא בן עזאי דהכא, אני כבן עזאי במקום הזה, כיון שאני חריף, ויכולים לשאול אותי כל שאלה שיש, אתא חד סב הגיע חכם זקן ושאל ליה את ר' יוחנן, ואמר, הרי

אם יש ספק האם התערב המעשר שני, הוא אוסר בכל שהוא, ואין מדליקין בו את הנר. שואלת הגמ' ואמור און בגידולין כן, שלא יתבטלו? ומה בין עירובין מה בין גידולין שבתערובת מעשר שני אתה מחמיר, ובגידולי מעשר שני אתה מקל? מתרצת הגמ' שיש הבדל, לענין עירובין היות והאיסור בעינין הן, וכיון שיש לו מתירים, לכך זה אסור, אבל בגידולין היות ועיקר האיסור כבר בטלו כשזרעו את המע"ש, לכך ר"ש מקל בגידולים. ואומרת הגמ' במה רבי שמעון מודי לרבנין שהעירוב אסור בכל שהוא? זה דוקא בעירובי מעשר, אבל בעירובי בכורים הרי הם כגידולין הן, ור"ש מתיר אותם, דתני, וכן היה רבי שמעון אומר, אין הבכורין אוסרין את עירוביהן וגידוליהן מלוכל, אפי' אם הם התערבו בירושלים. שואלת הגמ' מה בין מעשר מה בין ביכורין, ומדוע ר"ש מודה במעשר ונחלק בביכורים? מתרצת הגמ' שההבדל הוא שמעשר שהתערב בחולין, אין לו עלייה לא מעלים את תערובתו (אלא כל התערובת נאכלת בחולין), ולכך זה

תמן תנינן גידולי תרומה - תרומה, גדולי גדולין - חולין, אבל טבל, ומעשר שני, ומעשר ראשון, וספיהי שביעית, ותרומת חוץ לארץ, והמדומע, והביכורין גידוליהן חולין, תמן את אמר גידוליהן מותרין, והכא את אמר גידוליהן אסורין? א"ל הן דאת אמר גידוליהן מותרין - בדבר שזרעו כלה, והן דתימר גידוליהן אסורין - בדבר שאין זרעו כלה, א"ל והתנינן איזהו דבר שאין זרעו כלה, כגון הלוף והשום והבצלים, והלוף והשום והבצלים חייבים בבכורים? אמר אזל בן עזאי דהכא. אתא שאל לרבי ינאי, א"ל למעשר הושבה - דבר שאין זרעו כלה. מחלפא שיטתיה דרבי יוחנן, תמן אמר רבי יהושע בן לוי לקרנה של נבילה הושבה,

שהרי תמן אמר רבי יהושע בן לוי לקרנה של נבילה הושבה, דהיינו המשנה במסכת כלים אומרת "למעלה מהם (מטומאת שרץ) נבילה, ומי חטאת שיש בהם כדי הזייה, שהם מטמאין את האדם במשא - לטמא בגדים במגע (שאם הנושא את הנבילה או את המי חטאת נוגע בו זמנית בבגדים - הוא מטמא אותם), וחשובי בגדים במגע" (אבל אם הוא רק נוגע בנבילה או במי חטאת, ונוגע בו זמנית בבגדים הם לא נטמאים). כיון שהאדם לא נעשה אב הטומאה ע"י נגיעה, וק' על זה, שבתוספתא כתוב "הנוגע בצמר נבילה ובמי חטאת שיש בהן כדי הזייה, מטמא שנים ופוסל אחד (כיון) שאי אפשר לנגוע שלא יסיט, (ואם האדם) פירש (ולא נוגע כבר בטומאה) מטמא אחד ופוסל אחד, (ואם הוא נוגע) בקרן (של) נבילה ובמי חטאת שאין בהן כדי הזייה, מטמא אחד ופוסל אחד" וא"כ ב' ק' על המשנה שכתוב 'וחשובי בגדים במגע' שמוכח שלא נעשים אב הטומאה ע"י מגע? ועל זה תירץ ריב"ל שהמשנה האומרת 'וחשובי בגדים במגע' זה לא הולך לעניין מי חטאת, כיון שבמי חטאת, תמיד הוא מטמא גם בגדים (כיון שהוא מסיט את המי חטאת), אלא זה הולך רק כלפי הנוגע

תמן במסכת תרומות תנינן, גידולי תרומה הרי הם כתרומה, וגדולי גדולין הרי הם כחולין, אבל גידולי טבל, או מעשר שני, או מעשר ראשון שלא ניטל ממנו התרומת מעשר, או ספיהי שביעית, או תרומת חוץ לארץ, או המדומע, או הביכורין כל אלו גידוליהן חולין, וא"כ לכאורה המשניות נחלקים, שהרי תמן את אמר שגידוליהן של הביכורים מותרין, והכא את אמר שגידוליהן של הביכורים אסורין? א"ל ר' יוחנן הן דאת אמר שגידוליהן מותרין, מדובר בדבר שזרעו כלה, והן דתימר גידוליהן אסורין, מדובר בדבר שאין זרעו כלה, א"ל אותו חכם זקן, איך אתה מחלק כך, והתנינן, איזהו דבר שאין זרעו כלה, כגון הלוף והשום והבצלים, וכי הלוף והשום והבצלים חייבים בבכורים? וא"כ אמר הסבא, אזל הלך בן עזאי דהכא של כאן (כלומר אין אתה כבן עזאי), אתא הלך ר' יוחנן ושאל לרבי ינאי את הסתירה במשניות, וא"ל למעשר הושבה, מה שכתוב שגידוליהן אסורים בדבר שאין זרעו כלה, זה הולך רק לעניין מעשר. שואלת הגמ' שלכאורה מחלפא שיטתיה דרבי יוחנן,

מסכת פרק ב [ה"ב - דף ח] ביכורים

אמר ליה לא כן אילפן רבי וחשוכי בגדים שנים, ואמור אוף הכא וגדוליהן שנים?
 א"ר הילא הן דתימר גדוליהן אסורין - רבנין, והן דתימר גדוליהן מותרים - ר"ש.
 אמרו ליה והא תנינן גדולי הקדש ומעשר שני חולין, ופודה אותן בזמן זרען, לאיזה
 דבר הוא פודה אותן? לא! מפני קדושה שיש בהן, אוף הכא יטענו מחיצה מפני
 קדושה שיש בהן. רבי ירמיה רבי אימי בשם רשב"ל הן דתימר גדוליהן אסורין -
 איסור זרות, והן דתימר גדוליהן מותרים - היתר מחיצה.

הרי אלו במעשר ובביכורים, מה שאין כן בתרומה: תמן תנינן [דברים כו] וגם

– מדוע הוא פודה אותן? לא! לכאן זה
 מפני קדושה שיש בהן בגידולים, וא"כ
 המשנה במסכת תרומות היא כרבנן (שהרי
 לר"ש אין קדושה בגידולין כלל), וא"כ שואלת
 הגמ' אוף הכא יטענו מחיצה יצטרכו
 לעלות את גידולי המעשר שני לירושלים
 מפני קדושה שיש בהן, ומדוע ברישא
 של המשנה שם כתוב שגידולי מעשר שני
 חולין?

רבי ירמיה בשם רבי אימי בשם רשב"ל
 אמר, שאין סתירה בין המשניות (שכאן
 המשנה אוסרת גידולי ביכורים, ובמסכת
 תרומות למדנו שגידולי ביכורים מותרים), כיון
 שהן דתימר מה שכאן המשנה אומרת
 שגידוליהן אסורין, זה הולך לענין איסור
 זרות, שאסור לזר לאכול את גידולי
 הביכורים, ובהמה לא יכולה לאכול את גידולי
 המעשר שני, והן דתימר ומה שהמשנה
 במסכת תרומות אומרת שגידוליהן מותרים,
 זה לענין היתר מחיצה, שמותר לאכול
 אותם חוץ לירושלים.

הרי אלו במעשר ובביכורים, מה שאין
 כן בתרומה: דהיינו שלא מתוודים על
 נתינת התרומה, וא"כ שואלת הגמ' הרי תמן
 במסכת מעשר שני תנינן שהיה וכתוב 'וגם'

בנבילה, שאם הוא נגע בקרן של הנבילה,
 שהוא לא מטמא בגדים (כיון שהוא לא מסיט
 אותה), ועל זה אמר ליה ר' יוחנן לריב"ל וכי
 לא כן אילפן רבי, וכי לא שנית לנו במשנה
 וחשוכי בגדים בלשון רבים, שלכאן זה הולך
 על שני הדברים, היינו גם על מי חטאת וגם
 על הנבילה, וא"כ איך אתה מעמיד את
 המשנה שזה הולך רק על הנבילה? וא"כ
 שואלת הגמ' מדוע ר' יוחנן קיבל את התירוץ
 של ר' ינאי שמה שכתוב שגידוליהן אסורים,
 שזה הולך רק לענין מעשר, והרי ר' יוחנן היה
 צריך לשאול את ר' ינאי ואמור אוף הכא
 שכתוב וגדוליהן שנים בלשון רבים? (הגמ'
 נשארת בשאלה).

א"ר הילא שאין סתירה בין המשניות (שכאן
 המשנה אוסרת גידולי ביכורים, ובמסכת
 תרומות למדנו שגידולי ביכורים מותרים),
 כיון שהן דתימר המשנה כאן שאומרת
 שגידוליהן אסורין, זה כרבנין, והן
 דתימר והמשנה במסכת תרומות שאומרת
 שגידוליהן מותרים, זה כר"ש. אמרו ליה
 בני הישיבה, והא תנינן והרי למדנו שם
 במשנה גידולי הקדש ומעשר שני הרי
 הם חולין, ופודה אותן בכמה שהיו שווים
 בזמן זרען, וא"כ אומרת הגמ' לאיזה דבר

נִתְּתוּ - זה תרומה ותרומת מעשר, תמן את אמר תרומה טעונה וידוי, והכא את אמר תרומה אינה טעונה וידוי? אמר רבי הילא תמן אמרין, המעשר והבכורים, אחד הנותנן, ואחד הנוטלן, טעונין וידוי. אמר רבי זעירא רבנין דהכא אמרין, מי שיש לו מעשר בפני עצמו בכורים בפני עצמן - מתודה, מי שיש לו תרומה בפני עצמו - אינו מתודה, אמר רבי יוסי מתניתא אמרה כן, רבי יוסי אומר יש להן ערי מקלט, מה נן קיימין, אם בתרומה ומעשר שלו הן! אלא כי נן קיימין במעשר שני ובביכורים. אמר רבי הילא שמענן מי שיש לו מעשר בפני עצמו מתודה, מי שיש לו ביכורים בפני עצמן מתודה, שמענן מי שיש לו תרומה בפני עצמה אינו מתודה?

המעשרות, הוא מתודה גם על התרומה, אבל מי שיש לו רק תרומה בפני עצמו – אינו מתודה, אמר רבי יוסי (בר זבידא – האמורא) שמתניתא אמרה כן, שמוכח כך מהמשנה (במסכת מע"ש), שהרי רבי יוסי (התנא) אומר שהכהנים מתודים, כיון שיש להן ערי מקלט, ולכך הם יכולים לומר ואת האמורא מה נן קיימין, על מה הכהנים מתודים? אם בתרומה ומעשר ראשון, הרי שלו הן והכהנים לא נותנים אותם, וכן לא צריך לאכול את התרומה לפני זמן ביעור המעשרות, אלא כי נן קיימין אלא ע"כ שהכהנים מתודים במעשר שני ובביכורים שאכלו אותם כדינם, לפני זמן ביעור המעשרות, וא"כ מוכח מכאן שמתודים גם אם נתנו חלק מהמעשרות, אמר רבי הילא אומנם שמענן מהמשנה שהבאת, שמי שיש לו מעשר בפני עצמו שהוא מתודה, או מי שיש לו ביכורים בפני עצמן שהוא מתודה, אבל וכי שמענן שמי שיש לו תרומה בפני עצמה שאינו מתודה? וא"כ ע"כ שצריך לתרץ כבני בבל.

נִתְּתוּ לְלוּי, א"כ זה בא לרבות שמתודים על נתינת התרומה ותרומת מעשר לכהן (שהם משבט לוי), וא"כ שואלת הגמ' תמן את אמר שהתרומה טעונה וידוי, והכא את אמר שהתרומה אינה טעונה וידוי? מתרצת הגמ' אמר רבי הילא שתמן בבבל אמרין תירצו, שיש חילוק, שלענין המעשר והבכורים, אחד הנותנן, ואחד הנוטלן, טעונין וידוי, גם הכהן המקבל את הביכורים צריך להתודות ולומר שהוא אכל את הביכורים כדינו, עד זמן ביעור המעשרות, וכן אם אחד קיבל מחבירו מעשר שני, הוא צריך להתודות ולומר שהוא אכל את המעשר שני כדינו, עד זמן ביעור המעשרות, אבל לענין התרומה, רק הנותן מתודה שנתן את התרומה עד זמן ביעור המעשרות, אבל הכהן המקבל לא צריך להתודות, כיון שמותר להשאיר את התרומה גם לאחר זמן ביעור המעשרות. אמר רבי זעירא שרבנין דהכא אמרין תירצו ואמרו שהחילוק בין תרומה למעשר הוא, שלענין מעשר, מי שיש לו מעשר בפני עצמו (כגון שהתרומה או הביכורים נאבדו), או בכורים בפני עצמן, הוא מתודה, ואגב הווידוי על

הלכה ג

מתני' יש בתרומה ומעשר מה שאין כן בבכורים; שהתרומה והמעשר אוסרין את הגורן, ויש להן שיעור, ונוהגין בכל הפירות, בפני הבית ושלא בפני הבית, ובאריסין, ובחכירות, ובסיקריקין, ובגזלן, הרי אלו בתרומה ומעשר - מה שאין כן בבכורים. יש בבכורים מה שאין בתרומה ומעשר; שהבכורים נקנין במחובר לקרקע, ועושה אדם כל שדהו בכורים, וחייב באחריותו, ומעונין קרבן, ושיר, ותנופה, ולינה. תרומת המעשר שוה לביכורים - בשתי דרכים, ולתרומה - בשתי

הלכה ג

מתני' יש מעלה בתרומה ובמעשר מה שאין כן בבכורים, שהתרומה והמעשר אוסרין את הגורן מלאכול עראי (דהיינו הרי מותר לאכול באופן עראי מהתבואה הנמצאת בגורן כל עוד שלא הכניסו את התבואה לבית, אבל אם הפרישו כבר את התרומה (או את המעשר שני), אסור לאכול מהגורן הזה, עד שיגמרו להפריש ממנו את כל המעשרות). ויש להן שיעור, התרומה עין בינונית זה אחד מחמישים, והמעשר זה עשירית מהפירות. ונוהגין בכל הפירות (מדרבנן), וכן הם נוהגים בפני הבית בזמן שבית המקדש קיים, ושלא בפני הבית בזמן הזה. ובאריסין ובחכירות (כדלעיל סוף פרק א), ובסיקריקין ובגזלן לאחר יאוש, ולפני יאוש הם יכולים להפריש את התרומה רק כדי לאכול בעצמם מהפירות, אך לא כדי להתיר לאחרים (לעיל פ"א ה"ב), הרי אלו בתרומה ובמעשר, מה שאין כן בבכורים, שהביכורים לא אוסרים את הגורן, וכן אין שיעור לעיקר הביכורים (לתוספת ביכורים יש שיעור, שמוסיפים על

הביכורים עד אחד משישים ממה שגדל בשדה, אלא שאם לא נתן לא עיכב, אבל לעניין התרומה יש שיעור לעיקר התרומה, ואם לא נתן - עיכב), ומביאים ביכורים רק משבעת המינים, וכן הביכורים לא נוהגים כשבית המקדש לא בנוי, והאריסים או כל מי שהפירות לא שלו - לא מביא ביכורים. ואומרת המשנה, שיש מעלה בבכורים מה שאין בתרומה ומעשר, שהבכורים נקנין ומתקדשים במחובר לקרקע, ועושה אדם את כל שדהו לבכורים, וחייב באחריותו ואם הביכורים נאבדו הוא צריך להביא אחרים כנגדם. והביכורים טעונין קרבן, צריך להביא קרבן בזמן הבאת הביכורים, ושיר, והלויים שרים בזמן הבאת הביכורים. ותנופה, ומניפים את הביכורים. ולינה וצריך ללון בירושלים ביום הבאת הביכורים (אבל תרומה או מעשר לא חלים במחובר לקרקע, וכן יש להם שיעור - התרומה עד חצי מהפירות, או עד עשירית מהפירות, והמעשר זה רק עשירית מהפירות, ולא חייבים באחריותם). ואומרת המשנה שתרומת המעשר שוה לביכורים - בשתי דרכים, ולתרומה - בשתי

דרכים; ניטלת מן הטהורה על הטמאה, ושלא מן המוקף - כביכורים. ואוסר את הגורן, ויש לה שיעור - כתרומה.

גמ' יש בתרומה ומעשר וכו': ניחא התרומה אוסרת את הגורן, המעשר אוסר את הגורן? תיפתר שהקדימו בכרי, דאמר רבי אבהו בשם ר"ש בן לקיש, מעשר ראשון שהקדימו בשיבלין פטור מתרומה גדולה.

ניקנין במחובר לקרקע: דכתיב [במדבר יח] **בְּפוּרֵי כָּל אֲשֶׁר בְּאֶרְצָם**. ועושה אדם כל שדהו ביכורים: דכתיב [יחזקאל מד] **וְרֵאשִׁית כָּל בְּפוּרֵי כָּל**. וחייבין באחריותן: דכתיב [שמות כג] **רֵאשִׁית בְּפוּרֵי אֲדָמְתְּךָ תָּבִיא**.

וטעונין קרבן: נאמר כאן שמחה, ונאמר להלן שמחה, מה שמחה שנאמר להלן שלמים, אף כאן שלמים.

דבר שמקדימים את ההפרשה המאוחרת (אומנם יש איסור בדבר), וא"כ גם כאן מדובר שהפריש את המעשר שני לפני התרומה, וזה אוסר את הגורן מלאכול עראי.

ניקנין במחובר לקרקע: דכתיב **בְּפוּרֵי כָּל אֲשֶׁר בְּאֶרְצָם**, משמע שהביכורים חלים כשעדיין הפירות מחוברים לארץ - לקרקע. ועושה אדם כל שדהו ביכורים: דכתיב **וְרֵאשִׁית כָּל בְּפוּרֵי כָּל**, שמשמע שהוא יכול לעשות את כל שדהו לביכורים.

וחייבין באחריותן: דכתיב **רֵאשִׁית בְּפוּרֵי אֲדָמְתְּךָ תָּבִיא** בית ה' אֱלֹהֶיךָ, דהיינו שאתה חייב באחריות הביכורים עד שתביא אותם לבית ה' - לביהמ"ק.

וטעונין קרבן: כיון שנאמר כאן בביכורים שמחה, שהרי כתוב וְשִׂמְחָת בְּכֹל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ, ונאמר להלן בשלמים שמחה, שהרי כתוב וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שֶׁם, וְשִׂמְחָת לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ, וא"כ מה שמחה שנאמר להלן זה ע"י שלמים, אף שמחה שנאמר כאן, זה ע"י שלמים.

דרכים, תרומת מעשר ניטלת מן הטהורה על הטמאה, ושלא מן המוקף גם לא מהסמוך, כביכורים, ותרומת מעשר אוסרת את הגורן (הגמ' תבאר מה הכוונה) ויש לה שיעור כתרומה.

גמ' יש בתרומה ומעשר וכו': שואלת הגמ' אומנם זה ניחא מובן מה שהמשנה אמרה שהתרומה אוסרת את הגורן, וכמו שפי' במשנה, אבל מה הכוונה שהמעשר אוסר את הגורן, והרי לפני נתינת המעשר, כבר הפרישו את התרומה, וא"כ הגורן נאסרה כבר מחמת התרומה? מתרצת הגמ' תיפתר תעמיד את המשנה שהקדימו בכרי, שהוא הפריש את המעשר שני לפני שהוא הפריש את התרומה, וזה כמו דאמר רבי אבהו בשם ר"ש בן לקיש, מעשר ראשון שהקדימו בשיבלין דהיינו אם הבעה"ב נתן את המעשר ראשון ללוי לפני שהפריש את התרומה גדולה, אותו מעשר ראשון פטור מתרומה גדולה, וחייב רק בתרומת מעשר, וא"כ רואים מכאן שיש כזה

מסכת פרק ב [ה"ג - דף ט] ביכורים

ושיר: נאמר כאן טוב, ונאמר להלן [יחזקאל לג] פֶּשִׁיר עֲגָבִים יָפֵה קוֹל וּמְטֵב נֶגֶן. ותנופה: דכתיב [דברים כו] וְלָקַח הַפֶּהֶן הַטֶּנָּא מִיַּדְךָ, לרבות הבכורים שטעונין תנופה, כר' ליעזר בן יעקב. ולינה: דכתיב [דברים מז] וּפְנִיתָ בַּבֶּקֶר וְהִלַּכְתָּ לְאֶהֱלִיךָ, הא כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא בבוקר. אמר רבי יונה הדא דאָת אמר כשאין עמהן קרבן, אבל יש עמהן קרבן, בלא כך טעון לינה - מחמת הקרבן. **תרומת המעשר** שווה לביכורים וכו': ר' יונה אמר, רבי מיישא וחד מן רבנין; חד מינהון אמר, זאת אומרת שהפירות הטמאים חייבין בביכורים. וחרנה אמר, זאת אומרת מעשר ראשון שהקדימו בשיבלין, פטור מתרומה גדולה.

הבאת הביכורים, הוא טעון לינה - מחמת הקרבן.

תרומת המעשר שווה לביכורים וכו': ר' יונה אמר שרבי מיישא וחד מן רבנין מבני הישיבה דייקו מהמשנה (שני דינים שונים), וחד מינהון אמר, זאת אומרת מזה שהמשנה אומרת 'שניטלת מהטהור על הטמא בביכורים' מוכח שהפירות הטמאים חייבין בביכורים, אלא שהוא יכול להפריש מהטהור על הטמא (כיון שאם תאמר שפירות טמאים פטורים מביכורים, א"כ לא שייך לומר שניטלת מהטהור על הטמא). **וחרנה אמר, זאת אומרת** מזה שהמשנה אומרת שתרומת מעשר אוסרת את הגורן, מוכח שמעשר ראשון שהקדימו בשיבלין, פטור מתרומה גדולה, ומדובר שהבעה"ב נתן ללוי את המעשר ראשון כשהתבואה היתה עדיין בשיבולים, שאפי' שהבעה"ב הפריש את המעשר ראשון, מותר לאכול מהתבואה באופן עראי, כיון שעדיין לא מירחו את הגורן, ולאחר שמירחו את הגורן, כשהלוי יפריש את התרומת מעשר מהמעשר שקיבל, זה אוסר

ושיר: כיון שנאמר כאן טוב - וְשִׁמַּחְתָּ בְּכָל הַטּוֹב, ונאמר להלן פֶּשִׁיר עֲגָבִים (כזמר האבוב) יָפֵה קוֹל וּמְטֵב נֶגֶן, וא"כ מוכח שכאשר כתוב 'טוב' זה מתייחס לשירה. **ותנופה, דכתיב וְלָקַח הַפֶּהֶן הַטֶּנָּא מִיַּדְךָ,** לרבות את הבכורים שטעונין תנופה, כיון שעושים ג"ש משלמים, שבשלמים כתוב 'יד' - יָדְיוֹ תְּבִיאֵינָה אֶת אֲשֵׁי ה', והדרש הזה הוא רק כר' ליעזר בן יעקב. אבל ר' יהודה דורש שביכורים צריכים תנופה ממה שכתוב וְלָקַח הַפֶּהֶן הַטֶּנָּא מִיַּדְךָ 'וְהִנְיָחוּ' דהיינו תנופה (כמו וְלֹא נָחֵם אֱלֹהִים דָּרָךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים) וחכמים סוברים שביכורים לא צריכים בכלל תנופה. **ולינה, דכתיב וּפְנִיתָ בַּבֶּקֶר וְהִלַּכְתָּ לְאֶהֱלִיךָ, הא -** מכאן נלמד, שכל פינות שאתה פונה מביהמ"ק לא יהו אלא בבוקר, דהיינו שצריך ללון בירושלים ביום הבאת הביכורים. **אמר רבי יונה הדא דאָת אמר** שצריך לינה מחמת הביכורים, זה דוקא כשאין עמהן קרבן, כגון שהביא את הקרבן יום לפני הבאת הביכורים, אבל אם יש עמהן עם הביכורים קרבן, א"כ בלא כך בלא

הלכה ד

מתני' אתרוג שוה לאילן בשלשה דרכים, ולירק בדרך אחד; שוה לאילן בערלה וברבעי ובשביעית, ולירק - שבשעת לקיטתו עישורו דברי רבן גמליאל, רבי ליעזר אומר שוה לאילן לכל דבר.

גמ' תמן אמרי, נכנס מששית לשביעית, הרי הוא לבעלין - כאילן, ופטור ממעשרות - כירק. אמר לון רב המנונא, אמרין דבתרה נכנס משביעית לשמינית - הרי הוא הבקר כאילן, וחייב במעשרות - כירק, והבקר חייב במעשרות?! אם לאילן למה לירק, אם לירק למה לאילן? אמר רבי יוחנן בשאר שני שבוע את מהלך בו כירק, ובשביעית את מהלך בו כאילן, היאך עבדא? מחמישית לששית - ששית,

לעניין שביעית הולכים אחר החנטה כאילן, אבל ופטור ממעשרות, שהרי לעניין המעשרות הולכים אחרי הלקיטה כירק, והרי שביעית פטורה ממעשרות (הגם שזה לא הפקר). שואלת הגמ' אמר לון רב המנונא, אמרין דבתרה א"כ צריך להיות על אותו משקל שאתרוג הנכנס משביעית לשמינית, שהרי הוא הבקר כיון שלעניין שביעית הולכים אחר החנטה כאילן, וחייב במעשרות שהרי לעניין המעשרות הולכים אחרי הלקיטה כירק, וא"כ שואל ר' המנונא וכי הבקר חייב במעשרות?! וא"כ אם אתה מדמה את האתרוג לאילן שהוא הפקר כשביעית, א"כ למה אתה מדמה אותו לירק לחייב אותו במעשרות, אם לירק למה לאילן? מתרצת הגמ' אלא אמר רבי יוחנן שבשאר שני השבוע היינו בשאר השנים חוץ משמיטה את מהלך בו באתרוג כירק, ובשביעית את מהלך בו כאילן, מבארת הגמ' היאך עבדא איך הדין; אתרוג הגדל מחמישית לששית דינו כששית,

מלאכול עראי מהגורן, ומכאן מוכח שמעשר ראשון שהקדימו בשיבולים פטור מתרומה גדולה, כיון שאם המעשר ראשון הזה היה חייב גם בתרומה גדולה, א"כ הגורן היה נאסר כבר בזמן שהיו מפרישים ממנו את התרומה גדולה.

הלכה ד

מתני' אתרוג שוה לאילן שהולכים אחרי חנטת הפרי - בשלשה דרכים, ולירק שהולכים אחרי לקיטת הפרי - בדרך אחד, שוה לאילן בערלה וברבעי ובשביעית, שבדברים האלו הולכים אחרי חנטת הפרי, והאתרוג שווה לירק - שבשעת לקיטתו עישורו דברי רבן גמליאל, רבי ליעזר נחלק ואומר שהאתרוג שוה לאילן לכל דבר.

גמ' תמן בבבל אמרי, שאתרוג הנכנס מששית לשביעית, דהיינו שהוא התחיל לגדול בשישית, ולקטו אותו בשביעית, הרי הוא שייך לבעלין, שהרי

מסכת פרק ג [ה"ד - דף י] ביכורים

מששית לשביעית - ששית, נכנס מחמישית לששית ולשביעית - לקטן בששית ששית, לקטן בשביעית - חמישית. נכנס מששית לשביעית ולשמינית - לקטן בשביעית ששית, לקטן בשמינית - שמינית. תני, רבותינו חזרו ונמנו אתרוג בשעת לקיטתו למעשרות ולשביעית. רבי ירמיה רבי אימי בשם רבי יוחנן, רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי הכל מודין שראש השנה שלו בט"ו בשבט, רבי יוחנן שאל לרבי יונתן כסדרן של שנים, או כסדרן של תקופות? אמר ליה כסדרן של שנים, ואפילו שנה מעוברת.

תני, מעשה בר' עקיבה שלקט אתרוג באחד בשבט, ונהג עליו חומרי בית שמאי

הולכים בשעת לקיטתו בין למעשרות ובין לשביעית. רבי ירמיה ורבי אימי בשם רבי יוחנן אמרו, וכן רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי אמר, שהכל מודין שראש השנה שלו של האתרוג, הוא בט"ו בשבט, הגם שהולכים אחרי הלקיטה (ואם הוא ליקט את האתרוג בתחילת השנה השלישית, מעשרים ממנו מעשר שני, כמו השנה השניה, ורק אם הוא ליקט את האתרוג לאחר ט"ו בשבט, יעשרו ממנו מעשר עני). **רבי יוחנן שאל לרבי יונתן** לפי איזה ט"ו בשבט הולכים, האם **כסדרן של שנים** דהיינו ט"ו בשבט, או **כסדרן של תקופות**, וצריך שזה יהיה ט"ו בשבט לתקופת החמה, דהיינו ארבעים וחמש יום לאחר תקופת טבת? אמר ליה שהולכים **כסדרן של שנים**, ואפילו בשנה מעוברת, שט"ו בשבט סמוך מאוד לתקופת טבת, כיון שכך חכמים קבעו.

תני, מעשה בר' עקיבה שלקט אתרוג באחד בשבט של השנה השלישית לשמיטה, ונהג עליו חומרי בית שמאי שסוברים שר"ה לאילנות הוא בר"ח שבט, וא"כ

שמעשרים ממנו מעשר עני, ואתרוג הגדל מששית לשביעית דינו כששית, שמעשרים ממנו מעשר עני, כיון שבשנת השביעית הולכים באתרוג אחרי החנטה, גם לעניין המעשרות, ואתרוג הנכנס מחמישית לששית ולשביעית דהיינו שהתחיל גידולו בשנה החמישית ונשאר על האילן עד לשנה השביעית (אתרוג יכול להיות על האילן במשך כמה שנים), אם לקטן בששית דינו כששית, שמעשרים ממנו מעשר עני, כיון שבשאר השנים הולכים לעניין המעשרות אחרי הלקיטה, אבל אם לקטן בשביעית דינו כחמישית, שמעשרים ממנו מעשר עני, שהרי בשנת השמיטה הולכים באתרוג אחרי החנטה, גם לעניין המעשרות, ואתרוג הנכנס מששית לשביעית ולשמינית, אם הוא לקטן בשביעית דינו כששית, שהרי בשנת השמיטה הולכים באתרוג אחרי החנטה גם לעניין המעשרות, ואם הוא לקטן בשמינית דינו כשמינית, כיון שבשאר השנים הולכים לעניין המעשרות אחרי הלקיטה. אבל אומרת הגמ' שתני, רבותינו חזרו ונמנו שאתרוג

וחומרי בית הלל. למה לי אתרוג, אפילו שאר כל האילן? תני כחומרי רבן גמליאל וכחומרי רבי ליעזר, ורבן גמליאל ורבי אליעזר לא מן בית הלל אינון הווי? אמר רבי יוסי בר' בון תיפתר בשחנט קודם לט"ו בשבט של שנייה ונכנסה שלישית, על דעתיה דר"ג עישורו עני, על דעתיה דרבי ליעזר עישורו שני. מה עשה לו? קרא שם למעשר שני שבו, ופדאו ונותנו לעני.

הוא בט"ו בשבט). מתרצת הגמ' אמר רבי יוסי בר' בון תיפתר תעמיד שכאן מדובר בשחנט קודם לט"ו בשבט בסופה של השנה השנייה (דהיינו לפני ט"ו בשבט של השנה השלישית), ונכנסה שלישית, ור"ע ליקט את האתרוג באחד בשבט של השנה הרביעית (שזה נחשב עדיין כשנה השלישית), וא"כ על דעתיה דר"ג שהולכים אחרי הלקיטה, א"כ עישורו מעשר עני, אבל על דעתיה דרבי ליעזר שהולכים אחרי החנטה, א"כ עישורו מעשר שני, ובאמת גם אם ר"ע היה לוקט את האתרוג בטבת או בכסליו, היה אותו הספק, אלא כך היה המעשה. שואלת הגמ' מה עשה לו לאתרוג, באיזה אופן ר"ע הפריש את שני המעשרות? הרי אם ר"ע יפריש עשירית מהאתרוג בשביל מעשר עני לאחר שהפריש כבר עשירית למעשר שני, א"כ העשירית השניה היא קטנה ממה שהיו צריכים לעשר את האתרוג? מתרצת הגמ' שר"ע קרא שם למעשר שני שבו ופדאו, ונותנו לעני.

מעשרים ממנו מעשר עני, וחומרי בית הלל, שסוברים שר"ה לאילנות הוא רק בט"ו בשבט, וא"כ מעשרים ממנו מעשר שני (ולכך ר"ע הפריש את שני המעשרות). שואלת הגמ' מדוע הברייתא מדגישה שהמעשה הזה היה באתרוג, למה לי אתרוג הרי הספק הזה יכול להיות אפילו בשאר כל פירות האילן, שאם פרי חנט בין ר"ח שבט לט"ו בשבט של השנה השלישית, לב"ש מעשרותיו מעשר עני, ולב"ה מעשרותיו מעשר שני? אלא אומרת הגמ' תני שר"ע נהג בו כחומרי רבן גמליאל, שאומר שהולכים באתרוג אחרי הלקיטה, ולכך מעשרים ממנו מעשר עני, וכחומרי רבי ליעזר, שאומר שגם באתרוג הולכים אחרי החנטה, וא"כ מעשרים ממנו מעשר שני (שהרי האתרוג חנט בשנה השניה לשמיטה). שואלת הגמ' וכי רבן גמליאל ורבי אליעזר לא מן בית הלל אינון הווי, וב"ה סוברים שר"ה לאילנות הוא בט"ו בשבט? (דהגם שר"א היה מתלמידי שמאי, אבל בזה הגמ' ידעה שר"א סובר כב"ה, שר"ה לאילנות

הלכה ה

מתני' דם מהלכי שתים שוה לדם בהמה - להכשיר את הזרעים, ולדם השרץ - שאין חייבים עליו.

גמ' רבי בא רב הונא בשם רב, אם התרו בו לוקה, והתנינן דם השרץ אין חייבין עליו? א"ר בא אין חייבין עליו כרת, והתני פרט לדם מהלכי שתים - שאין בו טומאה קלה, ופרט לדם השרץ - שאין בו טומאה חמורה? אמר רבי חייא בר אדא הדא דתימר כשהתרו בו משום דם, אבל אם התרו בו משום שרץ - לוקה.

הלכה ו

מתני' כוי יש בו דרכים שוה לחיה, ויש בו דרכים שוה לבהמה, ויש בו דרכים שוה לחיה ולבהמה, ויש בו דרכים שאינו שוה לא לחיה ולא לבהמה;

הלכה ה

מתני' דם של מהלכי שתים - של בני אדם, שוה לדם בהמה - להכשיר את הזרעים לקבל טומאה (פרי לא יכול לקבל טומאה, אלא א"כ הוא בא קודם במגע עם מים, או עם אחד מהשבעה משקים, שדם הוא אחד מהם). ודם האדם שווה לדם השרץ - שאין חייבים עליו כרת.

גמ' רבי בא בשם רב הונא בשם רב אומר, שאם התרו בו באוכל דם מהשרץ - לוקה, שואלת הגמ' והתנינן אצלינו במשנה שעל דם השרץ אין חייבין עליו? מתרצת הגמ' א"ר בא שכוונת המשנה היא, שאין חייבין עליו כרת משום אכילת דם, אבל חייבים עליו מלקות משום אכילת שרץ. שואלת הגמ' והתני שרק על דם בהמה או עוף חייבים, כיון שיש בהם טומאה קלה (טומאת אוכלים), וטומאה חמורה לטמא אדם

לטמא בגדים, פרט לדם מהלכי שתים (בני אדם) שאין בו טומאה קלה (בשר האדם אינו מטמא טומאת אוכלים, לפי שאינו אוכל), ופרט לדם השרץ שאין בו טומאה חמורה (לטמאות את הבגדים של נושא השרץ). וא"כ משמע שלא לוקים בכלל על דם השרץ, וק' על דברי רב? מתרצת הגמ' אמר רבי חייא בר אדא הדא דתימר שלא לוקים על דם השרץ, זה כשהתרו בו משום דם, אבל אם התרו בו משום שרץ - לוקה.

הלכה ו

מתני' כוי הוא ספק עז ספק צבי, ולכך צריך ללכת לחומרא לכל הצדדים, ולכך יש בו דרכים שהוא שוה לחיה, ויש בו דרכים שהוא שוה לבהמה, ויש בו דרכים שהוא שוה לחיה ולבהמה, ויש בו דרכים שאינו שוה לא לחיה ולא לבהמה;

מסכת פרק ב [ה"ו - דף י] ביכורים נג

כיצד שוה לחיה? דמו טעון כיסוי - כדם החיה, ואין שוחטים אותו ביום טוב, ואם שחטו אין מכסים את דמו, וְחֵלְבוֹ מִטְמֵא טוּמְאָת נְבִילָה - כחיה, וטומאתו בספק, ואין פודים בו פטר חמור. כיצד שוה לבהמה? חֵלְבוֹ אֲסוּר - כחֵלְבֵי הַבְּהֵמָה, ואין חייבים עליו כרת, ואינו נלקח בכסף מעשר לוכל בירושלים, וחייב בזרוע ובלחיים ובקיבה, רבי לעזר פוטר - שהמוציא מחבירו עליו הראייה. כיצד אינו שוה לחיה ולבהמה? אסור משום כלאים עם החיה ועם הבהמה, הכותב חייתו ובהמתו לבנו - לא כתב לו את הכוי, אמר הריני נזיר שאין זה חיה ובהמה - הרי זה נזיר. ושאר כל דרכיו - שוין לחיה ולבהמה, טעון שחיטה כזה וכזה, ומטמא משום נבילה, ומשום אבר מן החי - כזה וכזה.

שהוא בהמה, והרי אסור לקנות בהמה מכסף מעשר שני, אלא א"כ מקריבים אותו ע"ג המזבח. וחייב בזרוע ובלחיים ובקיבה, ורבי לעזר פוטר כיון שהמוציא מחבירו עליו הראייה, והרי אין לכהן הוכחה שהכוי הוא בהמה (הגמ' תבאר את המחלוקת). ואומרת המשנה כיצד אינו שוה לחיה ולבהמה, אסור משום כלאים עם החיה ועם הבהמה, דהיינו אם היינו יודעים שהכוי הוא בהמה הוא היה מותר עם העיזים, ואם היינו יודעים שהכוי הוא ממין החיה הוא היה מותר עם הצבי. והכותב חייתו ובהמתו לבנו במתנה, לא כתב לו את הכוי, כיון שהכוי הוא לא בהמה גמורה ולא חיה גמורה, ואם אחד אמר הריני נזיר שאין זה חיה ובהמה - הרי זה נזיר, כיון שהכוי הוא לא בהמה גמורה ולא חיה גמורה, ושאר כל דרכיו - שוין לחיה ולבהמה, והוא טעון שחיטה כזה וכזה כחיה וכבהמה, ומטמא משום נבילה, ומשום אבר מן החי - כזה וכזה.

כיצד שוה לחיה? דמו טעון כיסוי - כדם החיה, שהרי אולי הוא צבי, אבל ואין שוחטים אותו ביום טוב, ואם שחטו אין מכסים את דמו, וכאן מדובר שיש לאותו אחד רק אפר מהכירה בשביל כיסוי הדם, ואפר כירה הוא מוכן רק בשביל לכסות דם חיה או עוף, שחייבים בכיסוי הדם בודאי, אבל אפר כירה לא מוכן לכוי, כיון שהוא חייב רק מספק, ולכך אסור לכסות עם זה משום מוקצה. וְחֵלְבוֹ מִטְמֵא טוּמְאָת נְבִילָה כחיה (חֵלְבֵי הַבְּהֵמָה גַם שֶׁל נְבִילָה - טהור), אבל וטומאתו של החֵלְבֵי הוא בספק, ולא שורפים על הטומאה הזאת תרומה או קדשים. ואין פודים בו פטר חמור, כיון שאולי הוא צבי. ואומרת המשנה כיצד שוה לבהמה? חֵלְבוֹ אֲסוּר באכילה כחֵלְבֵי הַבְּהֵמָה, ואם הוא אבל מחֵלְבֵי הַכּוֹי אין חייבים עליו כרת, דהיינו לא לוקים על זה, אם הוא אבל במזיד, ולא מביאים על זה חטאת, אם הוא אבל בשוגג. והכוי אינו נלקח בכסף מעשר שני, על מנת לוכל (לאכול) בירושלים כיון שיתכן

מסכת פרק ב [ה"ו - דף י] ביכורים

גמ' איזהו כו"י? רבי לעזר אמר עז שעלה על גבי צבי, וצבי שעלה על גבי עיזה, ורבנין אמרין מין הוא עיקרו, ולא יכלו חכמים לעמוד עליו.

ואין פודים בו פטר חמור: תני, פדאו בכוי - חוזר ופודה בשה, לפיכך אם מת אחד מהן, המוציא מחבירו עליו הראיה.

חֵלְבו אסור כחלב הבהמה וכו': תני, רבי לעזר אומר כוי חייבים על חֵלְבו - אשם תלוי. מתניתא דלא כרב, דרב אמר כל שאי אפשר לעמוד על ודאו, אין חייבין על ספיקו אשם תלוי? פתר לה חלוקין על דברי רבי לעזר.

ואינו נלקח בכסף מעשר: ואפילו בשעה שהיו לוקחים חיה לבשר תאווה, אינו נלקח בכסף מעשר ליאכל בירושלים.

כרב, דרב אמר שכל ספק שאי אפשר לעמוד על ודאו (האם הוא חטא) לאחר זמן, אין חייבין על ספיקו אשם תלוי, ולכך חייבים אשם תלוי רק בנתערבו שתי חתיכות אחת של חֵלְב ואחת של שומן, ואכל אחת מהם, שיתכן ויבוא בקי בדבר ויאמר איזה חתיכה נשארה, והרי בחֵלְב הכוי לא יכולים לעמוד על ספיקו, וא"כ היה צריך להיות שיהיו פטורים מאשם תלוי על אכילתו? אומרת הגמ' פתר לה תתרוץ שבאמת דברי רב חלוקין על דברי רבי לעזר, ורב תנא הוא ופליג.

ואינו נלקח בכסף מעשר: אומרת הגמ' שהחידוש של המשנה ואפילו בשעה בזמן שהיו לוקחים חיה לבשר תאווה, אפי"ה הכוי אינו נלקח בכסף מעשר ליאכל בירושלים, כיון שיתכן שהוא בהמה, אבל אח"כ חכמים אסרו לקנות בכסף מעשר שני גם חיות, וא"כ פשוט שאסור לקנות את הכוי.

גמ' שואלת הגמ' איזהו מה זה כו"י? מתרצת הגמ' שרבי לעזר אמר שזה עז שעלה על גבי צבי, וצבי שעלה על גבי עיזה, וא"כ יש להסתפק האם הולכים גם אחרי האב או לא, ורבנין אמרין שמין הוא מעיקרו, הקב"ה ברא אותו בששת ימי בראשית, ולא יכלו חכמים לעמוד עליו האם הוא בהמה או חיה.

ואין פודים בו פטר חמור: תני, אם הוא פדאו את פטר החמור בכוי, חוזר ופודה בשה, כיון שיתכן שהכוי הוא חיה. לפיכך והיות שהוא חוזר ופודה אותו בכבש רק מחמת הספק, אם מת אחד מהן, המוציא מחבירו עליו הראיה, ואומר בעל החמור לכהן שיתכן שהחמור נפדה ע"י זה שמת.

חֵלְבו אסור כחלב הבהמה וכו': תני, רבי לעזר אומר כוי חייבים על חֵלְבו - אשם תלוי, כדרך האוכל ספק חֵלְב ספק שומן. שואלת הגמ' א"כ מתניתא דלא

מסכת פרק ב [ה"ו - דף י] ביכורים

נה

וחייב בזרוע ובלחיים ובקיבה רבי לעזר פוטר: רבי לעזר דו אמר עכשיו הוא נסתפק לו, דו אמר פטור, ורבנין דינון מרין מין הוא עיקרו, אינון אמרין חייב.

כיצד אינו שוה לחיה ולבהמה: מתניתין דלא כרבי, דתני הקדיש חייתו ובהמתו, לא הקדיש את הכוי, רבי אומר הקדיש את הכוי.

הריני נזיר שזה חיה ובהמה וכו': אמר הריני נזיר שזה חיה - נזיר, שזה בהמה - נזיר, שאין זה חיה - נזיר, שאין זה בהמה - נזיר, שזה חיה ובהמה - נזיר, שאין זה לא חיה ולא בהמה - נזיר.

רבי חגי בעי קומי רבי יוסי, למה לא תנינן הרובע והנרבע ממנו חייב? אמר ליה תניתה בסופה, ושאר כל דרכיו שוין לחיה ולבהמה.

הדרן עלך פרק התרומה והבכורים

אמר, הריני נזיר שזה חיה א"כ הרי הוא נזיר, וכן אם הוא אמר הריני נזיר שזה בהמה הרי הוא נזיר, וכן אם הוא אמר הריני נזיר שאין זה חיה הרי הוא נזיר, וכן אם הוא אמר הריני נזיר שאין זה בהמה הרי הוא נזיר, וכן אם הוא אמר הריני נזיר שזה חיה ובהמה הרי הוא נזיר, וכן אם הוא אמר הריני נזיר שאין זה לא חיה ולא בהמה הרי הוא נזיר, מפני שבכוי יש בו דרכים שהוא שווה לחיה, ויש בו דרכים שהוא שווה לבהמה, ויש בו דרכים שהוא שווה לחיה ולבהמה, ויש בו דרכים שאינו שווה לא לבהמה ולא לחיה, לכך בכל האופנים הוא נעשה נזיר.

רבי חגי בעי קומי שאל את רבי יוסי, למה לא תנינן הרובע והנרבע ממנו מהכוי שהוא חייב, ובזה הוא שווה לחיה ולבהמה? אמר ליה ר' יוסי שתניתה בסופה, ושאר כל דרכיו שוין לחיה ולבהמה, וזה בא לרבות את הרובע והנרבע.

הדרן עלך בלי נדר פרק התרומה והבכורים

וחייב בזרוע ובלחיים ובקיבה רבי לעזר פוטר: מבארת הגמ' את המחלוקת בין ר"א לחכמים, שלשיטת רבי לעזר דו אמר שהכוי הוא עז הבא על הצבי, וא"כ עכשיו הוא נסתפק לו האם הוא בהמה או חיה, לכך דו אמר פטור, כיון שהמוציא מחבירו עליו הראיה, אבל ורבנין דינון מרין שהם אמרו שהכוי מין הוא עיקרו, וכך הוא נברא, לכך אינון אמרין שהכוי חייב בזרוע ובלחיים ובקיבה, כיון שהתורה ריבתה "אם שור אם ש"ה לרבות את הכוי.

כיצד אינו שוה לחיה ולבהמה: אומרת הגמ' שמתניתין דלא כרבי, דתני, הקדיש לבדק הבית את חייתו ובהמתו, לא הקדיש את הכוי, כיון שזה לא חיה גמורה ולא בהמה גמורה, ורבי אומר הקדיש את הכוי, ולשיטת רבי אם האבא נתן את החיות והבהמות שלו במתנה לבנו, הוא נתן לו גם את הכוי.

הריני נזיר שזה חיה ובהמה וכו': אומרת הגמ' את הדינים לעניין הנודר נזירות, אם הוא

פרק ג

הלכה א

מתני' כיצד מפרישים את הביכורים? יורד אדם לתוך שדהו ורואה תאנה שביכרה, אשכול שביכר, רימון שביכר, קושרן בגמי - ואומר הרי אלו ביכורים. ר"ש אומר אף על פי כן חוזר וקורא אותן ביכורים, מאחר שיתלשו מן הקרקע.

גמ' ר"ש אומר וכו': על דעתיה דרבי שמעון לא קרא שם בתלוש - לא קידשו, אינן מדמעין, אין חייבים עליהן חומש, ואין לוקין עליהן חוץ לחומה. מה טעמא דרבנן [דברים כו] וְעֵתָהּ הִנֵּה הִבְאֵתִי אֶת רֵאשִׁית פְּרֵי הָאֲדָמָה, בשעת הבאה פרי, הא בשעת הפרשה אפי' בוסר, אפילו פגין. על דעתיה דר"ש מה בשעת הבאה פרי, אף בשעת הפרשה פרי. רבי זעירא בעי ביכורי יחור מהו שיתירו חנטו.

הלכה א

מתני' כיצד מפרישים את הביכורים? יורד אדם לתוך שדהו ורואה תאנה שביכרה, או אשכול ענבים שביכר, או רימון שביכר, והוא קושרן בגמי עשב רך ואומר הרי אלו ביכורים, ר"ש אומר אף על פי כן הגם שהוא הקדיש את הפרי לביכורים כשהיה מחובר לקרקע, הוא חוזר וקורא אותן לביכורים מאחר שיתלשו מן הקרקע, כיון שביכורים זה כמו תרומה שצריך להקדיש אותה רק לאחר שתלשו את הפרי מהקרקע.

גמ' ר"ש אומר וכו': אומרת הגמ' על דעתיה דרבי שמעון אם הוא לא קרא שם של ביכורים בתלוש, לא קידשו אין לזה דין של ביכורים, ולכך אינן מדמעין ואם הביכורים האלו התערבו בחולין החולין לא נאסרים, וכן אם זר אבל מהם אין חייבים

עליהן חומש, ואין לוקין עליהן אם אכלו מהביכורים האלו חוץ לחומה. מבארת הגמ' מה טעמא דרבנן שמקדישים את הביכורים כשהפרי מחובר לקרקע, כיון שכתוב וְעֵתָהּ הִנֵּה הִבְאֵתִי אֶת רֵאשִׁית פְּרֵי הָאֲדָמָה, וא"כ משמע שרק בשעת הבאה הביכורים הם פרי, אבל הא בשעת הפרשה הביכורים הם אפי' בוסר, אפילו פגין, וא"כ מוכח מכאן שמקדישים את הביכורים כשהפרי עדיין מחובר לקרקע. ועל דעתיה דר"ש ור"ש סובר שמקדישים ואומרים מה בשעת הבאה זה כבר פרי, א"כ אף בשעת הפרשה זה צריך להיות ג"כ פרי. שואלת הגמ' רבי זעירא בעי שאל, ביכורי יחור מהו שיתירו חנטו, דהיינו הרי יחד עם הביכורים (עם הפירות שביכרו ראשונים) צריך להביא עוד פירות לתוספת הביכורים (עד אחד משישים), וא"כ שואל ר' זעירא מה הדין אם בענף של

מסכת פרק ג [ה"ב - דף יא] ביכורים

תני, הביכורים אחד משישים, ראשית הגז אחד משישים, תרומה טמאה אחד משישים, תני רבי ישמעאל הביכורים אחד משישים, פאה אחד משישים, ראשית הגז אחד משישים, תרומה טמאה אחד משישים, תרומה שאין הכהנים מקפידים עליה אחד משישים, מה אית לך? כגון תרומת הכלוסין והחרובין והשעורין שבאדום.

הלכה ב

מתני' כיצד מעלין את הביכורים? כל העיירות שבמעמד - מתכנסות לעירו של מעמד, ולנים ברחובה של עיר, ולא היו נכנסים לבתים, ולמשכים היה הממונה אומר [ירמיהו לא] קומו וּנְעֹלָה צִיּוֹן אֶל ה' אֱלֹהֵינוּ.

הכוונה פירות גרועים, כגון תרומת הכלוסין מין תאנים גרועים, והחרובין שהם קשים לגוף כחרבות, והשעורין שגדלים באדום שהם גרועים.

הלכה ב

מתני' כיצד מעלין את הביכורים לירושלים? כל העיירות שבמעמד מתכנסות לעירו של מעמד, דהיינו חילקו את כל הישראלים לכ"ד משמרות (כנגד משמרות הכהנים), וכשהיה מגיע המשמר שלהם, חלקם היו עולים לביהמ"ק כדי לעמוד ולהיות בזמן הקרבת התמיד, וחלקם היו מתכנסים בעיר המרכזית של אותו משמר, והיו מתפללים שהקב"ה יקבל את הקרבנות לרצון, וא"כ כל העיירות של אותו משמר, היו מתכנסים יחד עם פירות הביכורים שלהם לעיר המרכזית של המשמר, כדי לעלות יחד לירושלים, וכשהיו הולכים בדרך, היו לנים ברחובה של עיר, ולא היו נכנסים לבתים, ולמשכים ובבוקר השכם, היה הממונה אומר לכל מביאי הביכורים קומו וּנְעֹלָה צִיּוֹן אֶל ה' אֱלֹהֵינוּ.

התאנה שביכרה שהקדיש אותה לביכורים, יש תאנים שהם עדיין רק חנטו, האם הוא יכול להקדיש אותם לתוספת ביכורים הגם שהם רק חנטו (כיון שהם נמצאים יחד עם התאנה שביכרה), או שיכולים להקדיש לתוספת ביכורים רק פירות שיכולים להביא מהם ביכורים, דהיינו שהם לפחות בגודל של פגים? הגמ' נשארת בשאלה.

תני, הביכורים אחד משישים דהיינו שצריך להביא יחד עם הביכורים תוספת הביכורים אחד משישים ממה שגדל בשדה (או אחד משישים מהפירות שביכרו), וכן ראשית הגז זה אחד משישים מהגיזה שהוא גוזז מהצאן, וכן תרומה טמאה - מפירות טמאים, זה אחד משישים, ולא צריך להפריש בעין יפה או בינונית, כיון שבין כה לא אוכלים את התרומה הטמאה. וכן תני רבי ישמעאל הביכורים זה אחד משישים, וכן הפאה זה אחד משישים מהשדה, וכן ראשית הגז זה אחד משישים, וכן תרומה מפירות גרועים שאין הכהנים מקפידים עליה, זה אחד משישים, ואומרת הגמ' מה אית לך מה

מסכת פרק ג [ה"ג - דף יא] ביכורים

גמ' כל העיירות שבמעמד: כגון יהויריב וחבריו.

ולא היו נכנסים לבתים: וילינו בבית? תנא רבי חלפתא בן שאול מפני אוהל טומאה. בדרך היו אומרים [תהילים קכב] שְׁמַחְתִּי בְּאֹמְרִים לִי בֵּית ה' גִּלְגָּד. בירושלים היו אומרים עֲמֻדֹת הָיוּ רְגְלֵינוּ בְּשַׁעְרֵיךָ יְרוּשָׁלַם. בהר הבית היו אומרים [תהילים קנ] תִּלְלוּנָהּ תִּלְלוּ אֵל בְּקִדְשׁוֹ וְכו' עַד כָּל הַנְּשָׁמָה תִּתְחַלֵּל יְהוָה הַלְלוּנָהּ.

הלכה ג

מתני' הקרובים מביאין בכורים - תאנים וענבים, והרחוקים מביאין - גרוגרות וצימוקים. והשור הולך לפניהן, וקרניו מצופות זהב, ועטרה של זית בראשו, והחליל מכה לפניהן - עד שהן מגיעין קרוב לירושלים, הגיעו קרוב לירושלים, שלחו לפניהן, ועיטרו את בכוריהן, הפחות והסגנים והגזברים יוצאים

את הבכורים - תאנים וענבים כשהם לחים, אבל והרחוקים שאם הם יביאו תאנים או ענבים לחים זה יתקלקל, ולכך הם היו מביאין גרוגרות תאנים יבשות וצימוקים. והשור הולך לפניהן, וקרניו מצופות זהב, ועטרה כמין כתר העשוי מעלים של זית בראשו של השור, והחליל מכה מנגן (כשמנגנים בחליל, מכים על הנקבים של החליל לפי קצב השירה) לפניהן כיון שהיו עולים בשמחה ובזמרה, עד שהן מגיעין קרוב לירושלים, וכשמביאי הביכורים הגיעו קרוב לירושלים, הם שלחו לפניהן ליידע את יושבי ירושלים שהם באים כדי שיצאו לקראתם, ובינתיים הם עיטרו את בכוריהן בפירות טריים שהיו קונים בירושלים, וכן היו מסדרים את הביכורים שהביאו, שזה יהיה בצורה יפה, הפחות השרים, והסגנים של הכהנים הגדולים, והגזברים הממונים על אוצרות ביהמ"ק, היו יוצאים

גמ' כל העיירות שבמעמד: מבארת הגמ' מה הכוונה מעמד? כגון המשמרות שהם כנגד המשמרות של הכהנים יהויריב וחבריו, כמו שפירשנו במשנה. **ולא** היו נכנסים לבתים: שואלת הגמ' וילינו בבית, ומה הבעיה יש בזה? מתרצת הגמ' תנא, רבי חלפתא בן שאול אומר, שחוששים מפני אוהל טומאה, שמא אח"כ יבחינו שהיה מת בתוך הבית, ונטמאו באוהל הטומאה, ולכך היו לנים ברחובה של העיר, שלא תחת אוהל. ובדרך היו מביאי הביכורים אומרים שְׁמַחְתִּי בְּאֹמְרִים לִי בֵּית ה' גִּלְגָּד, ובירושלים היו מביאי הביכורים אומרים עֲמֻדֹת הָיוּ רְגְלֵינוּ בְּשַׁעְרֵיךָ יְרוּשָׁלַם, ובהר הבית היו מביאי הביכורים אומרים תִּלְלוּנָהּ תִּלְלוּ אֵל בְּקִדְשׁוֹ וְכו' עַד כָּל הַנְּשָׁמָה תִּתְחַלֵּל יְהוָה הַלְלוּנָהּ.

הלכה ג

מתני' הקרובים לירושלים היו מביאין

לקראתן, לפי כבוד הנכנסים - היו יוצאים, כל בעלי אומניות שבירושלים היו עומדים בפניהם ושואלין בשלומן - ואומרים אחינו אנשי מקום פלוני, באכם לשלום. **גמ'** הקרובים מביאין וכו': עד היכן? עד כדי שיכול להיות מן המזבח. ביקש להביא דבילה, נאמר אם היתה קעילית - מביא, אם היתה בוצרית - אינו מביא.

והשור הולך לפניו: פשיטא שהוא מקריב, מהו מקריב? רבי אימי אמר מקריב שלמים, רב אמר מקיצין בהן את המזבח. רבי זעירא בעי יחיד שנתעצל ולא בא, מביא גדי וקרניו מצופות כסף.

ועטרה של זית בראשו: מפני שהיא משובחת מכל המינים.

היתה בוצרית - אינו מביא, אלא שיביא את זה כגרוגרות - תאנים יבשות, אך לא דחוסות.

והשור הולך לפניו: אומרת הגמ' זה פשיטא שהוא מקריב את השור לקרבן, אלא שואלת הגמ' מהו מקריב לאיזה קרבן הוא מקריב את השור? אומרת הגמ' רבי אימי אמר שהוא מקריב את השור לשלמים, רב אמר מקיצין בהן את המזבח, דהיינו מקריבים את השור לעולה (כמו עולה שמקריבים לקיץ המזבח). רבי זעירא בעי אמר, יחיד שנתעצל ולא בא יחד עם כולם, א"כ הוא מביא גדי וקרניו מצופות כסף, שהרי זה יקר לאדם בודד להביא שור, וכן לצפות את הגדי בזהב.

ועטרה של זית בראשו: מפני שהיא - הזית משובחת ויפה מכל השבעת המינים, לכך עושים את העטרה מעלי זית ולא משאר הפירות.

לקראתן, ולפי כבוד הנכנסים - היו יוצאים, דהיינו אם מביאי הביכורים היתה קבוצה גדולה - היו יוצאים הרבה מבני ירושלים כדי להקביל את פניהם, ואם היא היתה קבוצה קטנה - היו יוצאים רק קצת מבני ירושלים להקביל את פניהם, וכל בעלי אומניות שבירושלים היו עומדים בפניהם כדי לכבדם, ושואלין בשלומן - ואומרים אחינו אנשי מקום פלוני באכם לשלום.

גמ' הקרובים מביאין וכו': שואלת הגמ' עד היכן זה מקום קרוב? מתרצת הגמ' עד כדי שהפירות הטריים יכולים להיות מן המזבח זה מקום קרוב, ויותר מזה זה מקום רחוק. ואומרת הגמ' שאם הוא ביקש ורוצה להביא דבילה (היינו גרוגרות דחוסות) לביכורים, נאמר, אם זה היתה דבילה קעילית (מעיר הנקראת קעילה) שהיא משובחת - מביא, אבל אם הדבילה הזאת

ועיטרו את בכוריהן וכו': תני, מי שהיו לו בכורים גרוגרות - היה מעטרן תאנים, וצמוקים - היה מעטרן ענבים.

לפי כבוד הנכנסים: וכי יש קטן וגדול בישראל? אלא כיני מתניתין באוכלוסין, לפי רוב הנכנסים - היו יוצאין.

כל בעלי אומניות וכו': ולא כן תני [ויקרא יט] תקום וְהִדְרָתָּ מֵהַ קִימָה שאין בה חסרון כים - אף הידור שאין בה חסרון כים? שנייא היא הכא שהיא אתית לקיצים. רבי יוסי בר' בון בשם ר' חונא בר' חייא בא וראה כמה גדול כוחן של עושי מצוה, שמפני זקן - אין עומדין, ובפני עושי מצות - עומדין. אמר רבי יוסי בר' בון, אילין דקיימין מן קומי מיתא, לא מן קומי מיתא אינון קיימין לון, אלא מן קומי אילין דגמלים ליה חסד.

ומכאן שבעלי האומניות לא היו מפסיקים במלאכתם כדי לקום ולכבד את הזקנים, וא"כ מדוע כאן בעלי האומניות היו קמים מפני מביאי הביכורים? מתרצת הגמ' שנייא היא הכא כאן זה שונה, כיון שהיא הבאת הביכורים אתית לקיצים מגיעה פעם בשנה, ולכך בעלי האומניות היו מפסיקים כדי לכבד את מביאי הביכורים. אבל רבי יוסי בר' בון בשם ר' חונא בר' חייא אמר, שאין הטעם מפני שהבאת הביכורים באה פעם בשנה, אלא מכבדים את עושי המצוות, ובא וראה כמה גדול כוחן של עושי מצוה, שהרי מפני זקן, אין בעלי האומניות עומדין, אבל ובפני עושי מצות, בעלי האומניות עומדין, ולכך אמר רבי יוסי בר' בון, אילין דקיימין מן קומי מיתא אותם האנשים שעומדים כשרואים את המת עובר, לא מן קומי מיתא אינון קיימין לון הם לא עומדים כדי לכבד את המת, אלא הם עומדים מן קומי אילין דגמלים ליה חסד, כדי לכבד את אותם שנושאים את המת, כיון שצריך לעמוד ולכבד

ועיטרו את בכוריהן וכו': תני, מי שהיו לו בכורים גרוגרות א"כ היה מעטרן בתאנים טריות, ומי שהביא את ביכוריו מצמוקים היה מעטרן בענבים טריות, כדי לעטר את הביכורים במינם.

לפי כבוד הנכנסים: שואלת הגמ' וכי יש קטן וגדול בישראל? והרי היו מכבדים את מביאי הביכורים מחמת המצווה, וא"כ מה שייך לומר לפי כבוד המביא? מתרצת הגמ' אלא כיני מתניתין כוונת המשנה באוכלוסין, דהיינו לפי רוב הנכנסים - היו אנשי ירושלים יוצאין, שאם הם היו מרובים היו יוצאים הרבה מאנשי ירושלים, ואם זה היה קבוצה קטנה, היו יוצאים רק מעט מאנשי ירושלים.

כל בעלי אומניות וכו': שואלת הגמ' מדוע בעלי האומניות היו קמים ומפסיקים במלאכתם, וכי לא כן תני שהיות וכתוב מפני שיבה תקום וְהִדְרָתָּ פְּנֵי זָקֵן, וא"כ אנחנו מקישים ואומרים מה קימה שאין בה חסרון כים - אף הידור שאין בה חסרון כים,

עד כמה אדם צריך לעמוד מפני זקן? שמעון בר בא בשם רבי יוחנן פעמים ביום, רבי לעזר אומר פעם אחת ביום. לא כן תני רבי שמעון בן אלעזר אומר, מנין לזקן שלא יטריח? ת"ל [ויקרא יט] זָקֵן וַיִּרְאֵתָּ מֵאֲלֹהֶיךָ אָנִי ה', על דעתיה דרבי יוחנן ניחא, על דעתיה דרבי לעזר לא יקום כל עיקר? רבי יעקב בר אחא בשם רבי לעזר דלא יחמי סייעתא דסבין, ועבר קומיהון - בגין דיקומון לון מן קמוי. כשם שהן חלוקים כאן, כך הן חלוקים בשאלת שלום.

ר' חזקיה רבי חנינה בריה דרבי אבהו בשם רבי אבדומא דמן חיפה, לזקן ד' אמות, עבר ישב לו. נשיא משהוא רואהו - ועד שהוא נכסה ממנו, מה טעמא [שמות לג] וְהָיָה כִּצְאֵת מֹשֶׁה אֶל הָאֱהֱלָ יְקוּמוּ כָּל הָעָם, וְנִצְבּוּ אִישׁ פֶּתַח אֶהְלוֹ, וְהִבִּיטוּ

ולכבד את הזקן כל עיקר? מתרצת הגמ' רבי יעקב בר אחא בשם רבי לעזר אומר, שכוונת התורה היא, דלא יחמי סייעתא דסבין שהזקן לא יראה קבוצת זקנים יושבים ועבר קומיהון ויעבור לפניהם (שלא לצורך), בגין דיקומון לון מן קמוי בשביל שיקומו לכבד אותו. ואומרת הגמ' כשם שהן ר' יוחנן ור"א חלוקים כאן לעניין הקימה מפני הזקן, כך הן חלוקים בשאלת שלום, שר' יוחנן אומר שדורשים בשלום החכם פעמיים ביום, ור"א אומר שדורשים בשלום החכם פעם ביום.

ר' חזקיה ורבי חנינה בריה דרבי אבהו בשם רבי אבדומא דמן חיפה אומרים שצריך לעמוד כדי לכבד את הזקן כשהוא במרחק של ד' אמות, וכשהזקן עבר מלפניו, יושב לו, אבל לנשיא צריך לעמוד משהוא רואהו - ועד שהוא נכסה ממנו, מה טעמא ומהיכן יודעים את זה? שהרי כתוב וְהָיָה כִּצְאֵת מֹשֶׁה אֶל הָאֱהֱלָ יְקוּמוּ כָּל הָעָם, וְנִצְבּוּ אִישׁ פֶּתַח אֶהְלוֹ, וְהִבִּיטוּ

את עושי המצוות (אבל לפי התירוץ הראשון עומדים כדי לכבד את המת, שהרי מתים יש כל השנה).

שואלת הגמ' עד כמה פעמים אדם צריך לעמוד מפני זקן באותו היום? אומרת הגמ' שמעון בר בא בשם רבי יוחנן אומר, שפעמים ביום ולא יותר, כיון שלא יתכן שיכבדו את הזקן יותר ממה שמכבדים את הקב"ה, והרי את הקב"ה מכבדים פעמיים ביום ע"י קריאת שמע. ורבי לעזר אומר פעם אחת ביום ולא יותר, כדי שלא להשוות את כבוד הזקן לכבוד המקום. שואלת הגמ' וכי לא כן תני, רבי שמעון בן אלעזר אומר, מנין לזקן שלא יטריח את האחרים שיעמדו מפניו? ת"ל זָקֵן וַיִּרְאֵתָּ מֵאֲלֹהֶיךָ אָנִי ה', דהיינו שהפסוק מזהיר את הזקן שיפחד מהקב"ה ולא יטריח את האחרים שיעמדו מפניו, וא"כ על דעתיה דרבי יוחנן ניחא, שהתורה מצווה לזקן שלא יטריח יותר מפעם ביום שיעמדו מפניו, אבל על דעתיה דרבי לעזר וכי התורה אומרת שלא יקום

אַחֲרֵי מִשֶׁה עַד פֶּאֹה הָאֵהָלָה, תְּרִין אַמּוּרָאין חד אמר לשבת, וחד אמר לגנאי; מאן דאמר לשבת - מיחמי צדיקא ומזכי, ומאן דאמר לגנאי - חזי שקי חזי כרעין, אכיל מן דיהודאי, ושתי מן דיהודאי, כל מְדֻלִּיה מן דיהודאי.

ארוך פניו כלפי העם, והכהנים כלפי העם, וישראל פניהם כלפי הקודש.

אמר רבי לעזר אין התורה עומדת מפני בנה, שמואל אמר אין עומדים מפני חבר. רבי הילא רבי יעקב בר אידי הוון יתיבין, עבר שמואל בר בא וקמו לון מן קמוי, אמר לון תרתיי גבכון, חדא שאיני זקן, וחדא שאין התורה עומדת מפני בנה. אמר רבי זעירא - רבי אחא מפסיק וקאים, דו חשש כהדין תנייא, דתני כותבי

את תחילת הברייתא; כיצד היו זקנים יושבין? פניהם כלפי העם) וארוך פניו כלפי העם, והכהנים בשעה שמברכים את ישראל, פניהם כלפי העם, וישראל פניהם כלפי ארוך הקודש.

אמר רבי לעזר אין התורה עומדת מפני בנה, דהיינו כשאחד עוסק בתורה, הוא לא צריך לעמוד בפני החכם שהוא כבנו של התורה. ושמואל אמר אין עומדים (אפי' שלא בשעת הלימוד) מפני מי שהוא רק חבר ולא הגיע למעלת ת"ח, רבי הילא ורבי יעקב בר אידי הוון יתיבין ישבו ועסקו בתורה, ועבר שמואל בר בא לפניהם, וקמו לון מן קמוי, וקמו לכבד את שמואל, אמר לון שמואל תרתיי גבכון שתי דברים לא טובים עשיתם, חדא שאיני זקן וא"כ לא צריך לעמוד לכבד אותי, וחדא שאין התורה עומדת מפני בנה, והיות ועסקתם בתורה, לא הייתם צריכים לעמוד אפי' מפני חכם. אמר רבי זעירא שרבי אחא היה מפסיק מלימודו וקאים ועומד ומכבד את החכמים, מכיון דו שהוא חשש כהדין תנייא כאותו ברייתא דתני, כותבי

אַחֲרֵי מִשֶׁה עַד פֶּאֹה הָאֵהָלָה, דהיינו עמדו מפני משה רבינו, משראו אותו עד שנכנס לביתו ונתכסה מעיני הרואים. ואומרת הגמ' תרין שני אמוראין נחלקו, מדוע הביטו אחרי משה רבינו, חד אמר לשבת, וחד אמר לגנאי, מפרשת הגמ' מאן דאמר שהביטו לשבת, כיון שהם רצו למיחמי צדיקא לראות את משה רבינו (וְהָיוּ עֵינֵיהֶם רְאוּת אֶת מוֹרְיָה), ומזכי ואמרו שזה זכות גדולה - מה שזכיתי לראות את משה רבינו. ומאן דאמר שהביטו לגנאי, כיון שבני ישראל אמרו, חזי שקי תראו את שוקי כמה שהם גדולות, חזי כרעין תראו את רגליו כמה שהם גדולות, וכל זה כיון שאכיל מן דיהודאי אוכל משל היהודים, ושתי מן דיהודאי ושותה משל היהודים, וכל מְדֻלִּיה וכל מה שיש לו, זה מן דיהודאי (והגם שכל מה שהיה לעם ישראל זה היה בזכות משה, ומשה רבינו לא לקח מעם ישראל כלום, ואפי' את החמור להגיע למצרים, שזה היה צריך לבוא מכספי עם ישראל, אבל זה דרך ליצני הדור).

(הגמ' מביאה ברייתא האומרת שצריך לראות את פני החכמים, אלא שחסר כאן

ספרים תפילין ומוזוות - מפסיקין לקריאת שמע, ואין מפסיקין לתפילה, רבי חנניא בן עקביה אומר כשם שמפסיקין לקריאת שמע, כך מפסיקין לתפילה ולתפילין, ולשאר מצותיה של תורה. חזקיה בר חייה מן דהוה לעי באורייתא כל צורכיה, הוה אזל ויתיב ליה קומי בי ועדא - בגין מיחמי סבין ומיקם ליה מן קומיהון.

יהודה בר חייה, הוה יליף סליק ושאל בשלמיה דרבי ינאי חמוי - מערב שבת לערב שבת, והוה יתיב ליה על אתר תלי, בגין מיחמוניה - ומיקם ליה מן קמוי, אמרין ליה תלמודיו לא כן אילפן רבי - לזקן ד' אמות? אמר לון אין ישיבה לפני סיני. חד זמן עני מסיק, אמר לית אפשר דיהודה ברי משני מנהגיה, אמר לית אפשר דלא יגיעון יסורים בהווא גופא צדיקא, מסתברא שאין לנו יהודה ברכי.

ומיקם ליה מן קמוי, ולעמוד לכבד אותו, אמרין ליה תלמודיו של ר' ינאי, וכי לא כן אילפן רבי לא לימדת אותנו שלזקן עומדים רק במרחק של ד' אמות כדי לכבדו, וא"כ מדוע אתה עומד בפני יהודה בר חייה ממרחק גדול? אמר לון ר' ינאי אין ישיבה לפני סיני, והיות ויהודה חתני הוא דומה ל'סיני' שהרי הוא יודע את כל התורה, לכך צריך לעמוד בפניו כמלא עיניו, חד זמן יהודה בר חייה עני מסיק התעכב מלעלות לר' ינאי חמוי, אמר ר' ינאי, הרי לית אפשר דיהודה ברי משני מנהגיה, הרי לא יתכן שיהודה בני (חתן הרי הוא כבן) ישנה ממנהגו ולא יעלה להקביל את פניו, וגם אמר ר' ינאי, שלית אפשר דלא יגיעון יסורים בהווא גופא צדיקא, שלא יתכן שהגיעו יסורים ליהודה חתני, שהרי הוא קדוש, וא"כ מסתברא שאין לנו יהודה ברכי, כיון שהוא מת, ולכך הוא לא הגיע להקביל את פניו, וזה היה כְּשֶׁגָּגָה שְׂיֻצָא מִלְּפָנֵי הַשְּׁלִיטָה, ויהודה בר חייה מת.

ספרים תפילין ומוזוות - מפסיקין לקריאת שמע, ואין מפסיקין לתפילה, כיון שהם עוסקים במוצות, ורבי חנניא בן עקביה אומר, כשם שמפסיקין לקריאת שמע, כך מפסיקין לתפילה ולתפילין ולשאר מצותיה של תורה, כיון שכתובת סת"ם זה כלימוד התורה שצריך להפסיק לכל המצוות, ולכך ר' אחא ג"כ היה מפסיק מלימודו כדי לכבד את החכמים. אומרת הגמ' שחזקיה בר חייה מן דהוה לעי באורייתא כל צורכיה אחרי שהיה גומר ללמוד את לימודו, הוה אזל ויתיב ליה היה הולך ויושב קומי בי ועדא לפני ביהמ"ד, בגין מיחמי סבין כדי לראות את הזקנים ומיקם ליה מן קומיהון ולעמוד בפניהם.

יהודה בר חייה, הוה יליף סליק ושאל בשלמיה היה רגיל לעלות ולשאול בשלום דרבי ינאי חמוי מערב שבת לערב שבת, ור' ינאי הוה יתיב ליה על אתר תלי היה יושב על מקום גבוה בגין מיחמוניה כדי לראות את יהודה בר חייה כשהוא מגיע

רבי מאיר, כד הוה חמי אפילו סב עם הארץ, ומיקם ליה מן קמוי, אמר לא מִגֵּן מאריך ימים. רבי חנינא מחי מאן דלא קאים מן קמוי, והוה אמר ליה, וכי בעיתא מבטלה דאורייתא?! אמר רבי סימון - אמר הקדוש ברוך הוא [ויקרא יט] **מִפְּנֵי שִׁיבָה תִּקּוּם וְהִדְרֶתָּ פָּנֵי זָקֵן, וְיִרְאֶתָּ מֵאַלְהֵיךָ אֲנִי ה'**, אני הוא שקיימתי עמידת זקן תחילה.

תני, כשהנשיא נכנס כל העם - עומדים מפניו, ואין רשות לאחד מהן לישב - עד שיאמר להן שבו. אב ב"ד שנכנס - עושין לו שורות, רצה נכנס בזו רצה נכנס בזו. חכם שנכנס - אחד עומד ואחד יושב, ואחד עומד ואחד יושב, עד שמגיע וישב לו במקומו. רבי מאיר הוה יליף סלק לבית וועדא - והוון כל עמא חמיין ליה וקיימין לון מן קומוי, כד שמעון ההן תניא תני, בעון למיעבד ליה כן,

תני, כשהנשיא נכנס אז כל העם עומדים מפניו, ואין רשות לאחד מהן לישב, עד שיאמר להן שבו, ואב ב"ד שנכנס, עושין לו שורות של אנשים שעומדים מפניו, רצה נכנס בשורה הזו, רצה נכנס בשורה הזו, והשורה הסמוכה למקום הילוך האב"ד היו עומדים, ושאר העם יושבים. וחכם שנכנס, אחד עומד ואחד יושב, ואחד עומד ואחד יושב, דהיינו צריך לעמוד רק סמוך למקום הילוכו, וכשהחכם עבר והתקדם, העומד יכול לשבת, עד שמגיע וישב לו במקומו. ואומרת הגמ' שרבי מאיר הוה יליף סלק לבית וועדא היה רגיל לעלות לביהמ"ד והוון כל עמא חמיין ליה וכשהעם ראה אותו וקיימין לון מן קומוי וכל העם היו עומדים מפניו, כד שמעון ההן תניא תני אבל כאשר שמעו את הברייתא הזאת, א"כ בעון למיעבד ליה רצו לעשות לר"מ כן כדברי הברייתא, דהיינו שאחד עומד ואחד יושב (שהרי ר"מ היה חכם), וכשר"מ שמע

רבי מאיר, כד הוה חמי כשהיה רואה אפילו סב זקני עם הארץ, ומיקם ליה מן קמוי היה קם מפניהם, כיון שר"מ אמר, לא מִגֵּן בחינם הוא מאריך ימים, ע"כ שהוא עשה מעשה טוב, שלכך הוא זכה להאריך ימים, ולכך צריך לכבד אותו. רבי חנינא, מחי במאן דלא קאים מן קמוי, היה מוחה במי שלא היה קם לכבודו, והוה ר' חנינא אמר ליה למי שלא קם לכבודו, וכי בעיתא מבטלה דאורייתא?! וכי אתה רוצה לבטל את מצות התורה?! אמר רבי סימון - אמר הקדוש ברוך הוא **מִפְּנֵי שִׁיבָה תִּקּוּם וְהִדְרֶתָּ פָּנֵי זָקֵן וְיִרְאֶתָּ מֵאַלְהֵיךָ אֲנִי ה'** - היינו אני הוא שקיימתי בעצמי עמידת זקן תחילה, וזה היה כשהקב"ה בא לבקר את אברהם אבינו, שהרי כתוב שם **וַיֵּרָא אֵלָיו ה'** **בְּאֵלֵי מִמְרָא 'וְהוּא' יֵשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל, שמשמע שרק הוא היינו אברהם אבינו ישב, אבל הקב"ה עמד, וזה כיון שצריך לכבד את החכמים.**

כעס - ונפק ליה, אמר לון שמעתי שמעלין בקודש ולא מורידין.

ר' זעירא הוון בעיין ממניתיה, ולא בעי מקבל עלוי, כד שמע ההן תנייא תני, חכם חתן נשיא - גדולה מכפרת, קביל עליה ממניתיה. חכם [ויקרא יט] מְפַנֵּי שִׁיבָה תְּקוּם וְהִדְרִתָּ פָּנֶי זָקֵן, מה כתיב בתריה? וְכִי יִגֹּר אֶתְּךָ גֵר בְּאַרְצְכֶם לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ, מה הגר מוחלין לו על כל עונותיו, אף חכם שנתמנה - מוחלין לו על כל עונותיו. חתן [בראשית כח] וַיִּלְךָ עֵשָׂו אֶל יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח אֶת מְחֻלַּת בַּת יִשְׁמָעֵאל, וכי מחלת שמה? והלא בשמת שמה! אלא שנמחלו לה כל עונותיה. נשיא [שמואל א ג] בֶּן שָׁנָה שָׂאוּל בְּמִלְכוֹ, וכי בן שנה היה? אלא שנמחלו לו כל עונותיו - כתינוק בן שנה. ר' מנא מיקל לאילין דמתמניי בכסף, רבי אימי קרא עליהון [שמות כ]

חכם שנתמנה - מוחלין לו על כל עונותיו. ומהיכן יודעים שחתן שמתחתן שמוחלים לו על כל עונותיו, שהרי כתוב וַיִּלְךָ עֵשָׂו אֶל יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח אֶת מְחֻלַּת בַּת יִשְׁמָעֵאל, והרי זה ק' וכי מחלת שמה? והלא בשמת שמה! שהרי במקום אחר כתוב שעשו התחתן עם בשמת בתו של ישמעאל, עֵשָׂו לָקַח אֶת נְשִׁיו מִבְּנוֹת כְּנָעַן - וְאֵת בְּשֵׁמַת בַּת יִשְׁמָעֵאל, אלא מכאן שבשעת כניסתה לחופה נמחלו לה כל עונותיה, וכמו שמוחלים על כל העונות של כלה, כך גם מוחלים על כל העונות של החתן. ומהיכן יודעים שכאשר אחד מתמנה להיות לנשיא שנמחלים לו העונות? שהרי כתוב בֶּן שָׁנָה שָׂאוּל בְּמִלְכוֹ, וא"כ אומרת הגמ' וכי בן שנה היה שאול כשהמליכו אותו? אלא הכוונה היא שנמחלו לו כל עונותיו, ולכך שאול המלך היה בלי חטא כתינוק בן שנה. ואומרת הגמ' שהגם שיש מעלה להתמנות להיות לחכם, אבל ר' מנא היה מיקל מזולל לאילין דמתמניי לאותם שהתמנו לרבנות בכסף, ורבי אימי קרא עליהון את הפסוק

מזה, ר"מ כעס, ונפק ליה ויצא מהביהמ"ד, ואמר לון שמעתי שמעלין בקודש ולא מורידין, והיות וכבר נהגו בי כבוד שכולם עומדים מלפני, א"כ צריכים להמשיך לנהוג בי כך.

ר' זעירא הוון בעיין ממניתיה רצו למנותו ולסמוך אותו להיות לרבי, אבל ולא בעי מקבל עלוי ור' זעירא לא רצה לקבל את המיניו (מחמת ענותנותו), אבל כד שמע ההן תנייא תני אבל כשר' זעירא שמע את הברייתא ששנינו שם, שחכם וכן חתן וכן נשיא, כשהם עולים לגדולה, הגדולה מכפרת עליהם, ולכך ר' זעירא קביל עליה ממניתיה קיבל את המיניו להיות חכם סמוך. ואומרת הגמ' מהיכן יודעים שכאשר ממנים אחד להיות חכם שזה מכפר עליו? כיון שהרי כתוב מְפַנֵּי שִׁיבָה תְּקוּם וְהִדְרִתָּ פָּנֶי זָקֵן, ומה כתיב בתריה? וְכִי יִגֹּר אֶתְּךָ גֵר בְּאַרְצְכֶם לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ, דהיינו שהפסוק מקיש את החכם לגר, ולכך אנחנו אומרים מה הגר כשהוא מתגייר מוחלין לו על כל עונותיו, שהרי גר שמתגייר כקטן שנולד, אף

מסכת פרק ג [ה"ג - דף יא] ביכורים

אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֱלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם, א"ר יאשיה, ומלית שעליו כמרדעת של חמור. אמר רב, ודיין זה שהוא מתמני בכסף - אין עומדין מפניו, ואין קורין אותו רבי, והטלית שעליו כמרדעת של חמור. רבי זעירא וחד מן רבנן הוון יתיבין, עבר חד מן אילין דמיתמני בכסף, אמר ההוא דמן רבנין לרבי זעירא, נעביד נפשין - תניי ולא ניקום לון מן קמוי. תירגם יעקב איש כפר נבוריאי [חבוק ב] הוי אמר לעץ הקיצה, עורי לאבן דומם, הוא יורה - יודע הוא יורה, הנה הוא תפוש זָהָב וְכֶסֶף - לא בכספיא איתמני? וְכָל רוּחַ אֵין בְּקֶרְבוֹ - לא חכים כלום, הוי אומרים בעיתון ממנייה, וְה' בְּהִיכַל קְדָשׁוֹ - הא ר' יצחק בר לעזר בכנישתא מדרתא דקיסרין. ר' אמי שאל לר' סימון שמעת שממנין זקינים בחו"ל? א"ל שמעתי שאין ממנין

ואומר את דברי הרב בקול ומפרש את דבריו, אבל היות ואותו אחד שהתמנה מחמת כספו לא היה יודע מה לומר בדרשה, לכך נעמד) ר' יעקב איש כפר נבוריאי ודרש את הפסוק, הוי אמר לעץ הקיצה, עורי לאבן דומם, הוא יורה, היינו היודע להורות הוא יורה, אבל הרי הנה הוא הדרשן תפוש במקומו מחמת זָהָב וְכֶסֶף שהביא, וכי לא בכספיא איתמני? והרי וְכָל רוּחַ אֵין בְּקֶרְבוֹ, והרי לא חכים כלום, וא"כ מה יאמר? הוי אומרים בעיתון ממנייה ואם אתם אומרים שאתם צריכים למנות אחד שיהיה על העדה ולא מצאתם רב הגון, הרי וְה' בְּהִיכַל קְדָשׁוֹ הרי הא ר' יצחק בר לעזר נמצא בכנישתא מדרתא דקיסרין, נמצא בבית המדרש של קיסריה, וא"כ הייתם יכולים למנותו לרב עליכם.

(מדברי ר' יעקב איש כפר נבוריאי משמע שיכולים למנות חכם בחו"ל, שהרי קיסריה נמצאת בחו"ל ולכך דנה בזה הגמ') ר' אמי שאל לר' סימון האם שמעת שממנין זקינים בחו"ל? א"ל שמעתי שאין ממנין

אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֱלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם, דהיינו לא תעשה לך אלוה - דיין או רב, מחמת כסף או זהב שהוא נותן, א"ר יאשיה והטלית החשובה שעליו, הרי היא כמרדעת של חמור. וכן אמר רב, ודיין זה שהוא מתמני בכסף - אין עומדין מפניו לכבדו, ואין קורין אותו רבי, והטלית שעליו הרי היא כמרדעת של חמור. אומרת הגמ' שמעשה ברבי זעירא וחד מן רבנן ואחד מהחכמים שהוון יתיבין שישבו ודיברו, ועבר שם חד מן אילין דמיתמני אחד שהתמנה לרב בכסף, אמר ההוא דמן רבנין לרבי זעירא, נעביד נפשין @ ניקוד@ תניי נעשה את עצמינו כאילו אנחנו לומדים, ולא ניקום לון מן קמוי, ולא נעמוד מפני אותו אחד (כנראה היה מסוכן להתריס ולא לעמוד מפני אותו אחד שהתמנה מחמת כספו). ואומרת הגמ' שהיה מעשה שמינו אחד מחמת כספו להיות לרב, אלא שהוא לא היה יודע מה לומר בשיעור, ולכך תירגם (בימיהם החכם היה אומר את דבריו בלחש, והמתרגם היה חוזר

זקנים בחו"ל, א"ר לוי ולא מקרא מלא הוא [יחזקאל לו] בן אדם בית ישראל ישיבים על אדמתם, הא כל ישיבה שלך - לא היא אלא על אדמתך. רבנן דקיסרין אמרין - ממנין זקנים בחו"ל, על מנת לחזור. ר' יצחק בר נחמן הוה בעוזה, ומנוניה ע"מ לחזור. ר' זמינא הוה בצור, ומנוניה ע"מ לחזור. און ר' יונה הוה בפיתקא ולא קביל עליו מתמניא, אמר עד זמן דמתמני רבי, ומינה רבי. א"ר חמא יהודא בן טיטס הוה ברומי, ומנוניה ע"מ דיחזור. שמעון בר ווא הוה סב - כד מסקים, ואיתמנון דקיקין מיניה, והוא לאאיתמני. שמעון בר ווא הוה בקי במרגליתא בכל מיליה - ולא הוה ליה עיגיל מיכלי, והוה רבי יוחנן קרי עלוי [קהלת ט] וְגַם לֹא לְחֻכְמִים לָחֵם, אמר כל מי שאינו מכיר מעשיו של אברהם - יכיר מעשה אבותיו של זה. שמעון בר ווא הוה סב - כד מסקים, ושלא ליה רבי אבהו חדא איגרא, ויהב

הוה ברומי - ומנוניה ע"מ דיחזור. שמעון בר ווא הוה סב היה מבוגר כד מסקים כשעלה לא"י ואיתמנון דקיקין מיניה, ומינו צעירים ממנו, והוא לא איתמני, ואותו לא מינו. וכן שמעון בר ווא הוה בקי במרגליתא בכל מיליה היה בקי בכל עניני המרגליות, ואפי"ה ולא הוה ליה עיגיל מיכלי לא היה לו לחם לאכול, וזה מחמת מזלו, והוה רבי יוחנן קרי עלוי את הפסוק וְגַם לֹא לְחֻכְמִים לָחֵם, הגם ששמעון בר ווא היה חכם גדול בענייני העולם, עד שהיה בקי בכל עניני המרגליות, אפי"ה לא היה לו מה לאכול, וכן הגם ששמעון בר ווא היה חכם גדול, אפי"ה לא מינו אותו להיות לרבי. ואמר ר' יוחנן כל מי שאינו מכיר מעשיו של אברהם אבינו, יתבונן במעשי שמעון בר ווא, ועל ידי זה הוא יכיר מעשה אבותיו - אברהם יצחק ויעקב, של זה. שמעון בר ווא הוה סב היה מבוגר כד מסקים כשעלה לא"י, ושמעון בר ווא עלה לא"י, כיון ששלא ליה רבי אבהו חדא איגרא - מכתב, ויהב

זקנים בחו"ל, א"ר לוי ולא מקרא מלא הוא שלא יכולים למנות חכמים בחו"ל, שהרי כתוב בן אדם בית ישראל ישיבים על אדמתם משמע מכאן הא כל מינוי של הישיבה שלך - לא היא אלא על אדמתך רק בא"י. ורבנן דקיסרין אמרין - ממנין זקנים בחו"ל על מנת לחזור על מנת שהוא יעלה לא"י, ומעשה בר' יצחק בר נחמן הוה שהוא היה בעזה שהיא בחו"ל (עולי בכל לא כבשו אותה), ומנוניה ע"מ לחזור, וכן ר' זמינא הוה בצור - ומנוניה ע"מ לחזור. ואומרת הגמ' און ר' יונה הוה בפיתקא גם ר' יונה היה ברשימת האנשים שצריך למנות אותם לחכמים, אבל ולא קביל עליו מתמניא ר' יונה לא הסכים שימנו אותו להיות לרבי, ואמר ר' יונה עד זמן דמתמני רבי שקודם ימנו את הרב שלי - דהיינו שקודם ימנו את ר' זעירא להיות לרב סמוך, והוא ימנה אותי, ואומרת הגמ' ומינה רבי ומינו את ר' זעירא להיות לרב סמוך - כדלעיל. וא"ר חמא שגם יהודא בן טיטס

ליה מן סיבתיה בגוה, בגין אילין סבתא - קום אתהלך לארעא דישראל, מי יגלה עפר מעיניך רבי יוחנן, אבהו - ריגולותיה איתמני, שמעון - דמעפריא לא איתמני.

הלכה ד

מתני' החליל מכה לפניהם, עד שהן מגיעין להר הבית. הגיעו להר הבית, אפילו אגריפס המלך נוטל הסל על כתפו ונכנס, עד שהוא מגיע לעזרה. ודיברו הלויים בשיר [תהילים ל] אַרְוֹמְמָךְ ה' פִּי דְלִיתְנִי, וְלֹא שְׁמַחַתְּ אִיבֵי לִי, הגוזלות שעל גבי הסלים היו עולות, ומה שבידם נותנין לכהנים. עודנו הסל על כתיפו - קורא מהגדתי היום לה' אֱלֹהֶיךָ עַד שֶׁהוּא גֹמֵר כֹּל הַפְּרָשָׁה, רבי יהודה אומר עד אַרְמֵי

יכול להוליך את סל הביכורים, אבל מכאן והלאה בעל הפירות צריך בעצמו להביא את הביכורים) ונכנס, עד שהוא מגיע לעזרה, ודיברו הלויים בשיר ואמרו את המזמור מְזֻמֹּר שִׁיר חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד, אַרְוֹמְמָךְ ה' פִּי דְלִיתְנִי, וְלֹא שְׁמַחַתְּ אִיבֵי לִי, היות ואת הביכורים היו מביאים בקבוצה גדולה, לכך זה דומה לחנוכת הבית שג"כ כולם התאספו יחד. ויחד עם הביכורים היו מביאים גוזלות להקריב קרבן עולה, וכן כדי לעטר את הביכורים בכל מה שהבורא חננו, והיות ודרך היונים לקנן בכרמים לכך צריך להביא מהם ג"כ לביכורים (והביאו שני מיני גוזלות, אחד על גבי הסל, ואחד היה מונח בידם), והגוזלות שהיו על גבי הסלים היו מקריבים לעולות, ומה והגוזלות שהיו בידם, היו נותנין אותם לכהנים במתנה. עודנו הסל על כתיפו - קורא מהגדתי היום לה' אֱלֹהֶיךָ עַד שֶׁהוּא גֹמֵר אֶת כֹּל הַפְּרָשָׁה שֶׁל מִקְרָא בִּיכּוּרִים, ומניח את הסל בצד המזבח. רבי יהודה אומר שהוא קורא עד אַרְמֵי אַבְדֵי

ליה מן סיבתיה בגוה, ור' אבהו הניח שיערה לבנה בתוך המכתב, ור' אבהו כתב לו בגין אילין סבתא בשביל השערות הלכנות האלה, קום אתהלך לארעא דישראל, בשביל שתעמוד בראש הישיבה במקומי, ואמר ר' אבהו לעצמו מי יגלה עפר מעיניך רבי יוחנן, הרי אני - אבהו, הייתי בריגולותיה מהתלמידים הפשוטים (כמו הרגל שהיא נמוכה) ואיתמני להיות לראש ישיבה, ושמעון בר ווא, דמעפריא שהוא היה מחשובי התלמידים כמו המעפורת שזה הבגד החשוב שמניחים על הראש, ואפי"ה שמעון בר ווא לא איתמני להיות לרב סמוך.

הלכה ד

מתני' החליל היה מכה מנגן (כשמנגנים בחליל, מכים על הנקבים של החליל לפי קצב השירה) לפניהם לפני מביאי הביכורים, עד שהן מגיעין להר הבית, הגיעו להר הבית אפילו אגריפס המלך שהיה חשוב ביותר, היה נוטל את הסל על כתפו (עד הר הבית השליח היה

אָבַד אָבִי. הִנֵּיעַ לְאַרְמֵי אָבִד אָבִי - מוֹרִיד הַסֵּל מִן כְּתִיפּוֹ, וְאֲחֻזּוֹ בְּשִׁפְתוֹתָיו, וְכֵהֵן מְנִיחַ אֶת יָדוֹ תַּחְתּוֹ וּמְנִיפוֹ, וְקוֹרֵא מְאַרְמֵי אָבִד אָבִי, עַד שֶׁהוּא גּוֹמֵר אֶת כָּל הַפְּרִשָּׁה, וּמְנִיחוֹ בְּצַד הַמְּזוּבָּח, וְהַשְּׁתַּחֲוֶה וַיֵּצֵא. בְּרֵאשׁוֹנָה כָּל מִי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ לְקֵרוֹת - קוֹרֵא, וְכָל מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְקֵרוֹת - מְקַרֵּין לְפָנָיו, נִמְנָעוּ מִלְּהִבִּיאַ, הַתְּקִינוּ שִׁיהוּ מְקַרֵּין אֶת מִי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ - וְאֵת מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ. הַעֲשִׂירִים מְבִיאִין אֶת בִּיכּוּרֵיהֶם בְּקִלְתוֹת שֶׁל כֶּסֶף וְשֶׁל זָהָב, וְהַעֲנִיִּים מְבִיאִין אוֹתָן בְּסָלִי נְצִירִים שֶׁל עֵרְבָה קְלוּפָה, וְהַסֵּלִים וְהַבִּיכּוּרִים נִיתְּנִין לְכַהֲנִים.

גַּמ' נוֹטֵל הַסֵּל עַל כְּתָפוֹ וְכו': רַב הוֹנֵא אִמֵּר טַעְמָא דְּמִתְּנִיתָא [דְּבִרִים כו] וְלִקְחָהּ הַפְּהֵן הַטָּנָא מִיְדָךְ.

הַגּוֹזְלוֹת שֶׁעַל גְּבֵי הַסֵּלִים וְכו': אֵיִת תְּנִי תְּנִי מִחֻלְפָּה, כְּדִי לְסַמּוֹךְ מִתְּנָה לְמִתְּנָה.

בְּעֲצָמוֹ. הַעֲשִׂירִים הָיוּ מְבִיאִין אֶת בִּיכּוּרֵיהֶם בְּקִלְתוֹת סֵלִים שֶׁל כֶּסֶף וְשֶׁל זָהָב, וְהַעֲנִיִּים מְבִיאִין אוֹתָן בְּסָלִי נְצִירִים עֲנֻפִים שֶׁל עֵרְבָה קְלוּפָה, וְהַסֵּלִים שֶׁל הַעֲנִיִּים וְהַבִּיכּוּרִים נִיתְּנִין לְכַהֲנִים (אֵת הַסֵּלִים שֶׁל הַעֲשִׂירִים שֶׁהָיוּ עֲשׂוּיִים מִכֶּסֶף וְזָהָב, הַכַּהֲנִים הָיוּ מְחֻזְרִים).

גַּמ' נוֹטֵל הַסֵּל עַל כְּתָפוֹ וְכו': רַב הוֹנֵא אִמֵּר טַעְמָא דְּמִתְּנִיתָא שְׁבַע הַפִּירוֹת מְחֻזְקִים בְּעֲצָמוֹ אֶת הַבִּיכּוּרִים, כִּיּוֹן שֶׁכְּתוּב וְלִקְחָהּ הַפְּהֵן הַטָּנָא מִיְדָךְ, וְאִ"כּ מִשְׁמַע שֶׁהַכֹּהֵן לוֹקֵחַ אֶת הַסֵּל מִיַּד בַּעַל הַפִּירוֹת בְּעֲצָמוֹ, שְׁלֵא ע"י שְׁלִיחַ.

הַגּוֹזְלוֹת שֶׁעַל גְּבֵי הַסֵּלִים וְכו': אוֹמֵרֵת הַגַּמ' אֲבָל אֵיִת תְּנִי תְּנִי מִחֻלְפָּה יֵשׁ שְׁשׁוּנִים בְּמִשְׁנֵה הַפּוֹךְ, דְּהֵיִינוּ שֶׁאֵת הַגּוֹזְלוֹת שֶׁהָיוּ בִּיד מְבִיאֵי הַבִּיכּוּרִים הָיוּ מְקַרִּיבִים לְעוֹלָה, וְהַגּוֹזְלוֹת שֶׁעַל הַסֵּלִים הָיוּ נִיתְּנִים לְכַהֲנִים כְּדִי לְסַמּוֹךְ מִתְּנָה לְמִתְּנָה, וְכִמוֹ שֶׁהַבִּיכּוּרִים נִיתְּנִים לְכַהֲנִים, כִּךְ גַּם הַגּוֹזְלוֹת שֶׁעַל הַסֵּל הָיוּ

כִּשְׁהֵסֵל עַל כְּתִיפּוֹ, וְכִשְׁהוּא הִגִּיעַ לְתַחֲלִילַת הַפִּסְטוֹק שֶׁל אַרְמֵי אָבִד אָבִי אוֹ הוּא הִיָּה מוֹרִיד אֶת הַסֵּל מִן כְּתִיפּוֹ, וְאֲחֻזּוֹ בְּשִׁפְתוֹתָיו בְּשִׁפְתוֹתָיו הַסֵּל, וְכֵהֵן מְנִיחַ אֶת יָדוֹ תַּחְתּוֹ תַּחַת הַסֵּל, וּמְנִיפוֹ, כִּיּוֹן שֶׁלְּפָנָיו הַפִּסְטוֹק שֶׁל אֲרָמֵי אוֹבֵד אָבִי כְּתוּב 'וְהִנִּיחוֹ' לְפָנָיו מִן־בַּח ה' אֶל־הַיָּדָה, שׁוּזָה הוֹלֵךְ עַל מְצוּוֹת תְּנוּפָה, וְלִכְךָ הוּא מְנִיף אֶת הַבִּיכּוּרִים, וְחֹזֵר וְקוֹרֵא מִתְּחִילַת הַפִּסְטוֹק שֶׁל אַרְמֵי אָבִד אָבִי, עַד שֶׁהוּא גּוֹמֵר אֶת כָּל הַפְּרִשָּׁה, וּמְנִיחוֹ אֶת סֵל הַבִּיכּוּרִים בְּצַד הַמְּזוּבָּח, וְהַשְּׁתַּחֲוֶה (בְּפִישׁוּט יָדַיִם וְרַגְלַיִם) וַיֵּצֵא. בְּרֵאשׁוֹנָה בְּהַתְּחִלָּה כָּל מִי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ לְקֵרוֹת בְּעֲצָמוֹ אֶת הַמְּקָרָא בִּיכּוּרִים, הִיָּה קוֹרֵא, וְכָל מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְקֵרוֹת הָיוּ מְקַרֵּין לְפָנָיו, אֲבָל הָיוּ מֵאוֹתָם שְׁלֵא הָיוּ יוֹדְעִים לְקֵרוֹת שֶׁנִּמְנָעוּ מִלְּהִבִּיאַ אֶת הַבִּיכּוּרִים מִפְּנֵי הַבוּשָׁה שֶׁהֵם לֹא יוֹדְעִים לְקֵרוֹת, לִכְךָ הַתְּקִינוּ חֲכָמִים שִׁיהוּ מְקַרֵּין גַּם אֶת מִי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ לְקֵרוֹת בְּעֲצָמוֹ, וְגַם אֶת מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְקֵרוֹת

מסכת פרק ג [ה"ד - דף יב] ביכורים

תני רבי יוסי לא היו נותנין את הגוזלות על גבי הסליון, שלא ינבלו הביכורים, אלא תולה אותן חוץ לסלים.

וקורא מארמי אובד אבי וכו': תני חד סב קומי רבי זעירא, חוזר להגדתי היום. וכי יש אדם מגיד וחוזר ומגיד? קיימונה כבר הגדתי.

ומניחו בצד המזבח: ר' הונא בעי הנחה מהו שתתיר במחוסרי זמן? א"ר מתנייא הדא דתימר בשחזר ונטלן, אבל אם היו במקומן - כהניחן הן. ר' יונה בעי הניחן בלילה.

תניא, מניחן בקרן דרומית מערבית, [ויקרא ו] לפני ה' יכול במערב? ת"ל אל פני המזבח, אי אל פני המזבח יכול בדרום? ת"ל לפני ה', הא כיצד? מגישן על קרן דרומית מערבית, ומניחה בקרן דרומית מערבית.

העצרת, אבל אם הביכורים היו במקומן בצד המזבח עד לאחר העצרת, הגם שהוא הניח אותם לפני שבועות, כהניחן הן, וזה יהיה טוב. וכן ר' יונה בעי מה הדין אם הוא הניחן את סל הביכורים בלילה וסילקן בלילה, האם זה מתיר את הביכורים או לא? והגמ' נשאלה.

תניא, מניחן את הביכורים בקרן דרומית מערבית, שהרי כתוב לענין המנחות שצריך להגיש אותם למזבח, כמו שכתוב הקרב אתה בני אתה לפני ה' ואומרת הברייתא יכול אולי מגישים את המנחה במערב שזה לפני ה', שזה ממול הפתח של בית המקדש? ת"ל אל פני המזבח, שזה בצד דרום (הכבש היה בצד דרום, ומשם עולים למזבח), ואומרת הברייתא אי אל פני המזבח א"כ יכול שיגיש את המנחה בדרום? ת"ל לפני ה', א"כ הא כיצד איך נסביר את הפסוק שלא יהיה סתירה? אלא מגישן על קרן דרומית מערבית ומתקיים שני הדברים, וא"כ אותו דבר לענין הביכורים, הוא מניחה בקרן דרומית מערבית.

ניתנים לכהנים. ואומרת הגמ' תני רבי יוסי, לא היו נותנין בכלל את הגוזלות על גבי הסליון, בכדי שהגוזלות לא ינבלו וילכלכו את הביכורים, אלא היה תולה אותן את הגוזלות חוץ לסלים.

וקורא מארמי אובד אבי וכו': תני חד סב שנה חכם זקן קומי לפני רבי זעירא, שאחרי התנופה הוא היה חוזר לקרוא שוב מהפסוק הגדתי היום. שואלת הגמ' וכי יש אדם מגיד וחוזר ומגיד? והרי רק הגדה אחת אומרים (כדלעיל)? מתרצת הגמ' קיימונה הסברנו את הפסוק, שכשכתוב הגדתי היום הכוונה היא שכבר הגדתי, דהיינו שלאחר התנופה אומרים שכבר הגדתי שבאתי אל הארץ וכו'.

ומניחו בצד המזבח: ר' הונא בעי שאל הנחה מהו שתתיר במחוסרי זמן, דהיינו מה הדין אם הוא הניח את סל הביכורים בצד המזבח לפני שבועות, האם זה מועיל או לא? א"ר מתנייא הדא דתימר שכל השאלה היא דוקא בשחזר ונטלן מצד המזבח לפני

התקינו שיהו מקריין וכו': תני ולא עוד אלא שסמכו למקרא - וְעִנִּיתָ וְאִמְרָתָּ, ואין ענייה אלא מפי אחר.

בקלתות של כסף וכו': ר' יונה בעי מהו להביאן בתמחויין של כסף, ר' יונה ור' ירמיה; חד מחזר 'מנא' וחרנה מחזר 'פטירים' עם ירקונים' דיאמר 'פטירים' עם מרורים' ולא ידעינן מאן אמר דא, ומאן אמר דא, מן מה דאמר רבי יונה מהו להביאן בתמחויין של כסף, הוי הוא דמחזר 'מנא' דיאמר סלא, רבי פנחס מחזר 'פטימי' בני תורי, דיאמר תור בר תורי.

הלכה ה

מתני' רבי שמעון בן ננס אומר, מעטרין את הבכורים חוץ משבעת המינין, רבי

שירק משמע כל מיני הירקות, והרי צריך לאכול את המצות דוקא עם ירק מר, ולא ידעינן ואנחנו לא יודעים מאן אמר דא, ומאן אמר דא, מי אמר מה, אבל מן מה דאמר רבי יונה מהו להביאן בתמחויין של כסף, הוי הוא דמחזר את המתרגם 'מנא' דיאמר סלא, כיון שאם ר' יונה לא היה מחזיר את המתרגם כשתירגם 'מנא' א"כ ודאי שיכולים להביא את הביכורים בכלי, ולא חייבים 'סל'. ואומרת הגמ' שרבי פנחס מחזר החזיר את המתרגם כשתירגם 'פר בן בקר' - פטימי בני תורי, דיאמר תור בר תורי, כיון ש'פטימי' משמע עגל מפוטם, והרי זה לא נכון, כיון שצריך להביא דוקא פר בן שנתיים.

הלכה ה

מתני' רבי שמעון בן ננס אומר, מעטרין את הבכורים גם בפירות שהם חוץ משבעת המינין, ואין חשש שמא יבאו לומר שגם פירות אחרים חייבים בביכורים, ורבי עקיבה

התקינו שיהו מקריין וכו': תני ולא עוד ולא רק מחמת שלא לבייש את מי שאינו יודע לקרוא, היו מקריאים את המקרא ביכורים, אלא שסמכו למקרא שהרי כתוב בפסוק וְעִנִּיתָ וְאִמְרָתָּ, והרי אין ענייה אלא מפי אחר, ומכאן שצריך להקריא את המקרא ביכורים.

בקלתות של כסף וכו': ר' יונה בעי שאול מהו להביאן את הביכורים בתמחויין - בכלים של כסף, האם יש דין להביא את הביכורים דוקא 'בטנא' דהיינו בסל (קלוע), וזה יכול להיות באיזה סל שהוא רוצה, או שיכולים להביא את הביכורים גם בכלים רגילים? ואומרת הגמ' שר' יונה ור' ירמיה שניהם תיקנו מתרגמים שלא תירגמו באופן נכון את הפסוק, וחד מחזר אחד החזיר את המתרגם כשתירגם את המילה טנא - 'מנא' ואמר לו שצריך לתרגם 'סלא', וחרנה מחזר והאחר החזיר את המתרגם כשתירגם ומצות על מרורים יאכלהו - 'פטירים עם ירקונים' ואמר לו דיאמר 'פטירים עם מרורים' כיון

מסכת פרק ג [ה"ה - דף יב] ביכורים

עקיבה אומר אין מעטרין את הבכורין אלא משבעת המינים, ר"ש אומר שלש מידות בביכורים, הביכורים ותוספת הביכורים ועיטור הביכורים; תוספת הביכורים מין במינו, ועיטור הביכורים מין בשאינו מינו. תוספת הביכורים נאכלת בטהרה, ופטורה מן הדמאי. ועיטור ביכורים חייב בדמאי.

ג'ב' אמר רבי יוסי כל עמא מודיי שמעטרין את הביכורים מחו"ל, שאין בני אדם טועין שמביאים ביכורים מחו"ל, מה פליגי - בעמון ומואב, מאן דאמר מעטרין את הביכורים חוץ משבעת המינים, מעטרין את הביכורים מעמון ומואב, מאן דאמר אין מעטרין אלא משבעת המינים, אין מעטרין את הביכורים מעמון ומואב. אמר רבי מנא כל עמא מודיי שאין מעטרין את הביכורים מעמון ומואב, שבני אדם טועין

כיון שאין בני אדם טועין לומר שמביאים ביכורים מחו"ל, מה פליגי היכן ר"ש בן ננס נחלק עם ר"ע, דוקא בפירות שגדלו בעמון ומואב (ר' יוסי סובר כמ"ד שלא מביאים ביכורים מעבר הירדן המזרחי, או שר' יוסי מדבר כאן על החלק של עמון ומואב שבני ישראל לא כבשו), שמאן דאמר היינו ר"ש בן ננס, שמעטרין את הביכורים חוץ משבעת המינים, ואין חשש שיבאו לומר ששאר הפירות חייבים בביכורים, א"כ מעטרין את הביכורים גם מפירות שגדלו בעמון ומואב, ואין חשש שיבאו לומר שהפירות שגדלו בעמון ומואב חייבים בביכורים, אבל מאן דאמר היינו ר"ע, שאין מעטרין את הביכורים אלא משבעת המינים, א"כ אין מעטרין את הביכורים מפירות שגדלו בעמון ומואב, כיון שיש חשש שיבאו לומר שהפירות שגדלו בעמון ומואב חייבים בביכורים. אבל אמר רבי מנא שכל עמא מודיים שאין מעטרין את הביכורים מעמון ומואב, כיון שבני אדם טועין

אומר אין מעטרין את הבכורין אלא משבעת המינים, שלא יבאו לומר שגם פירות אחרים חייבים בביכורים. ר"ש אומר שיש שלש מידות בביכורים, הביכורים עצמם היינו הפרי הראשון שביכר, ותוספת הביכורים - מה שמוסיפים לביכורים עד אחד משישים, ועיטור הביכורים; ואומר ר"ש שאת תוספת הביכורים מביאים דוקא מין במינו, ואת עיטור הביכורים יכולים להביא גם ממין בשאינו מינו, דהיינו גם אם הוא מביא ענבים לביכורים, הוא יכול לעטר ולייפות את הביכורים ברימונים. וכן אומר ר"ש שתוספת הביכורים נאכלת בטהרה כיון שיש לזה דין של ביכורים, ופטורה מן הדמאי (למעשה זה פטור ממעשרות כמו הביכורים, אלא שהמשנה נקטה 'דמאי' בגלל הסיפא). אבל ועיטור ביכורים חייב בדמאי, כיון שאין לו דין של ביכורים, וגם הוא לא נאכל דוקא בטהרה.

ג'ב' אמר רבי יוסי, כל עמא בין ר"ש בן ננס ובין ר"ע מודיים שמעטרין את הביכורים מפירות חו"ל,

מסכת פרק ג [ה"ה - דף יב] ביכורים עג

לומר שמביאים את הביכורים מעמון ומואב, מה פליגי - בחו"ל, מאן דאמר מעטרין את הביכורים חוץ משבעת המינים, מעטרין את הביכורים מחו"ל, מאן דאמר אין מעטרין את הביכורים אלא משבעת המינים, אין מעטרין את הביכורים מחו"ל.

ועיטור הביכורים וכו', תניא הביכורים מצוה להביאן בשבעה כלים, ואם הביאן בכלי אחד - יצא, כיצד הוא עושה? נותן שעורים מלמטה - ודבר אחר על גביהן, חיטין על גביהן - ודבר אחר על גביהן, תמרים על גביהן - ודבר אחר על גביהן, זיתים על גביהן - ודבר אחר על גביהן, רימונים על גביהן - ודבר אחר על גביהן, תאינים על גביהן - ודבר אחר על גביהן, למעלה מהן ענבים, ומקיף עליהן אשכול של ענבים מבחוץ, ולא היו עולין יחידים יחידים, אלא פלכים פלכים. ולא היו מהלכים כל היום כולו, אלא שתי ידות ביום. חזני בית הכנסת עולין עמהן,

אחר על גביהן, זיתים על גביהן - ודבר אחר על גביהן, רימונים על גביהן - ודבר אחר על גביהן, תאינים על גביהן - ודבר אחר על גביהן, למעלה מהן ענבים (הכלל הוא, שהכתוב ראשון בפסוק - חשוב יותר, ולכך הוא צריך להיות גבוה יותר, אלא שהחטיים והשעורים הם פחות חשובים מפירות האילן), ומקיף עליהן אשכול של ענבים מבחוץ, והוא מניח אשכול ענבים מחוץ לסל, כדי לייפות את הסל. ואומרת הברייתא ולא היו עולין יחידים יחידים להביא את הביכורים, אלא היו עולים פלכים פלכים כל בני ערי מחוז יחד, ולא היו מהלכים כל היום כולו כדי שלא יקשה עליהם הדרך, אלא שתי ידות שתי שלישי ביום היו הולכים, ושליש היו נחים, דהיינו בשעתיים הסמוכים לחצות היום (בין מלפניה ובין מלאחריה). היו נחים במקום מוצל, וחזני שמישי בית הכנסת היו עולין עמהן גם אם הם לא היו צריכים להביא ביכורים,

לומר שמביאים את הביכורים מעמון ומואב, שהרי זה סמוך לא"י, מה פליגי - בחו"ל, מאן דאמר מעטרין את הביכורים חוץ משבעת המינים, א"כ מעטרין את הביכורים מחו"ל, אבל מאן דאמר שאין מעטרין את הביכורים אלא משבעת המינים, א"כ אין מעטרין את הביכורים מחו"ל.

ועיטור הביכורים וכו', תניא הביכורים מצוה להביאן בשבעה כלים אם אותו אחד מביא ביכורים מכל שבעת המינים, כיון שלכתחילה צריך להביא כל מין בכלי נפרד, ואם הביאן בכלי אחד - יצא, כיצד הוא עושה כשהוא מביא כמה מינים בכלי אחד? נותן שעורים מלמטה כיון שזה המין הגרוע בכל שבעת המינים - ודבר אחר כגון עלים על גביהן, כדי להפריד אותם ממה שיבוא עליהם, ואח"כ הוא מניח חיטין על גביהן על גבי השעורים - ודבר אחר על גביהן, תמרים על גביהן - ודבר

מסכת פרק ג [ה"ו - דף יג] ביכורים

ולנים ברחובה של עיר, ולא היו נכנסים לבתים, מפני אוהל הטומאה. ומעונים עולה ושלמים. ולא היו מתעסקים בחזירתן, כדרך שמתעסקים בהליכתן.

תוספת הביכורים וכו': תני, ופטורה מן הודאי ומן הדמאי.

הלכה ו

מתני' אימתי אמרו תוספת הביכורים כביכורים? בזמן שהיא באה מן הארץ, ואם אינה באה מן הארץ, אינה כביכורים. ולמה אמרו הביכורים ניכסי כהן? שהוא קונה מהן עבדים וקרקעות ובהמה טמאה וספר תורה, ובעל חוב נוטלן בחובו, והאשה בכתובתה.

רבי יהודה אומר אין נותנים אותן אלא לחבר בטובה, וחכמים אומרים נותנין אותן לאנשי המשמר, והן מחלקין ביניהן - כקדשי המקדש.

לארץ (שחייבים בתרו"מ), הם יהיו חייבים במעשרות. ולעניין מה אמרו שהביכורים הם ניכסי כהן? שהוא קונה מהן מהביכורים עבדים וקרקעות ובהמה טמאה וספר תורה, הגם שזה לא דברי מאכל, ובעל חוב נוטלן את הביכורים בחובו, והאשה בכתובתה.

רבי יהודה אומר שאין נותנים אותן את הביכורים אלא לכהן חבר ולא לכהן ע"ה, כיון שזה כמו תרומה שנותנים אותו לאיזה כהן שרוצים, ובתנאי שהוא ת"ח, וכן נותנים את הביכורים בטובה, דהיינו שהכהן יכיר טובה לנותן הביכורים, וחכמים אומרים שנותנין אותן את הביכורים לאנשי המשמר, והן מחלקין ביניהן - כקדשי המקדש, וא"כ הכהן לא יכיר טובה לנותן הביכורים, כיון שהוא לא קיבל מהבעה"ב את הביכורים, וכן גם כהן ע"ה חולק בביכורים.

ולנים ברחובה של עיר - ולא היו נכנסים לבתים, מפני אוהל הטומאה, והביכורים טעונים עולה ושלמים, הגוזלות לעולה, והשור לשלמים. ולא היו מתעסקים בחזירתן של מביאי הביכורים, בכבוד הגדול כדרך שמתעסקים בהליכתן. כיון שרק ההולך לעשות מצווה צריך לכבדו.

תוספת הביכורים וכו': תני, ותוספת הביכורים פטורה מן הודאי ומן הדמאי, ומה שהמשנה כתבה "מן הדמאי" זה אגב הסיפא, שעיסור הביכורים חייבים גם בדמאי.

הלכה ו

מתני' אימתי אמרו שלתוספת הביכורים יש דין כביכורים? זה דוקא בזמן שהיא באה מן הפירות שגדלו בארץ, אבל ואם תוספת הביכורים אינה באה מן הארץ, אינה כביכורים, ואם הפירות האלו גדלו בארצות הסמוכות

מסכת פרק ג [ה"ו - דף יג] ביכורים עה

גמ' רבי יוסי בשם רבי חייא בר ווא, שאלו לרשב"ג מהו שימכור אדם ספר תורה לישא אשה? אמר לון אין, ללמוד תורה? אמר לון אין, מפני חייו? ולא אגיבון. ר' יונה בשם רבי חייא בר ווא, שאלו את רשב"ג מהו שימכור אדם ספר תורה לישא אשה? אמר לון אין, ללמוד תורה? אמר לון אין, מפני חייו לא שאלון - ולא אגיבון. על דעתיה דרבי יונה - ניהא, לא שאלון ולא אגיבון, על דעתיה דרבי יוסי, אין שאלון ליה, למה לא אגיבון? כי אתא רבי חנניה רבי פנחס רבי יוחנן בשם רשב"ג, מוכר הוא אדם ס"ת לישא אשה, וללמוד תורה, וכ"ש מפני חייו. **תני** המדיר את בנו - לתלמוד תורה, מותר למלאות לו חבית של מים, ולהדליק לו את הנר, ר' יעקב בר אידי בשם ר' יוחנן אף לוקח לו חפציו מן השוק, מה?! פליגין, כאן באיש כאן באשה, אם היה אדם מסויים עשו

לישא אשה, וללמוד תורה, וכ"ש מפני חייו, ולכך רשב"ג לא התייחס לשאלה האם מותר למכור ס"ת כדי חייו, כיון שזה פשוט שמותר, שהרי אפי' כדי להתחתן מותר למכור ס"ת.

תני המדיר את בנו - לתלמוד תורה, דהיינו שלא יעשה לו שום מלאכה, כדי שלא יתבטל מלימוד התורה, אפי"ה מותר לאותו בן למלאות לאבא שלו חבית של מים, ולהדליק לו לאבא את הנר, כיון שזה דבר של מה בכך, ואין בזה ביטול תורה, ר' יעקב בר אידי בשם ר' יוחנן אומר, אף לוקח לו לאביו חפציו מן השוק, שואלת הגמ' מה? פליגין, וכי ר' יוחנן נחלק על הברייתא, ומתיר לבן לקנות חפצים בשביל אביו, דבר שהברייתא לא התירה? מתרצת הגמ' שר' יוחנן לא נחלק על הברייתא, אלא כאן באיש הדיר את בנו, ולכך אסור לבן לקנות חפצים בשוק לצורך אביו, כדי שלא יתבטל מלימודו, אבל ר' יוחנן דיבר כשהאמא הדירה את בנה,

גמ' רבי יוסי בשם רבי חייא בר ווא אומר, ששאלו לרשב"ג מהו שימכור אדם ספר תורה בשביל שיהיה לו כסף לישא אשה? אמר לון אין - מותר, חזרו ושאלו את רשב"ג האם מותר למכור ס"ת כדי שיהיה לו כסף ללמוד תורה? אמר לון אין - מותר, חזרו ושאלו את רשב"ג האם מותר למכור ס"ת מפני חייו כדי להתפרנס? ולא אגיבון, ורשב"ג לא הגיב על השאלה. אבל ר' יונה בשם רבי חייא בר ווא אומר, ששאלו את רשב"ג מהו שימכור אדם ספר תורה לישא אשה? אמר לון אין, ללמוד תורה? אמר לון אין, אבל מפני חייו לא שאלון ולכן לא אגיבון. שואלת הגמ' בשלמא על דעתיה דרבי יונה - ניהא, שכיון שלא שאלון לכך ולא אגיבון, אבל על דעתיה דרבי יוסי, אין שאלון ליה אם שאלו את רשב"ג, א"כ מדוע למה לא אגיבון? מתרצת הגמ' כי אתא רבי חנניה אמר בשם רבי פנחס בשם רבי יוחנן בשם רשב"ג, שמוכר הוא אדם ס"ת

מסכת פרק ג [ה"ו - דף יג] ביכורים

אותו כאשר, מעשה באדם אחד שהדיר את בנו לתלמוד תורה, ובא מעשה לפני ר' יוסי בן חלפתא, והתיר לו למלאות לו חבית של מים, ולהדליק לו את הנר. תני, המוכר ס"ת של אביו, אינו רואה סימן ברכה לעולם, וכל המקיים ס"ת בתוך ביתו, עליו הכתוב אומר [תהילים קיב] הוֹן וְעֵשֶׂר בְּבֵיתוֹ, וְצִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לְעַד.

הדרן עלך פרק כיצד מפרישין

לו חבית של מים, ולהדליק לו את הנר.

תני, המוכר ס"ת של אביו, אינו רואה סימן ברכה לעולם, הגם שיש לו ס"ת משלו שהוא כתב, וכל המקיים ס"ת בתוך ביתו, ומשאל אותו לאחרים, עליו הכתוב אומר הוֹן וְעֵשֶׂר בְּבֵיתוֹ, וְצִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לְעַד, דהיינו ההון והעושר נמצא בביתו, וצדקתו עומדת לעד, כיון שהקרן לא נגמר. הדרן עלך בלי נדר פרק כיצד מפרישין

ולכך מותר לבן לקנות חפצים לצורך האמא, שהרי לא עלה על דעת האמא שהבן לא יקנה בשבילה בשוק, שהרי "כל פְּבוּדָה בַת מְלֶכֶךְ פְּנִימָה" ומי יקנה לה את חפציה? ואומרת הגמ' שאם אביו היה אדם מסויים חשוב, א"כ עשו אותו כאשר, שהרי זה לא לפי כבודו ללכת לקנות דברים בשוק, ואומרת הברייתא מעשה באדם אחד שהדיר את בנו לתלמוד תורה, ובא מעשה לפני ר' יוסי בן חלפתא, והתיר לו למלאות

פרק ד

הלכה א

אנדרוגינוס יש בו דרכים שוה לאנשים, ויש בו דרכים שוה לנשים, ויש בו דרכים שוה לאנשים ונשים, ויש בו דרכים אינו שוה לאנשים ולנשים. כיצד שוה לאנשים; מטמא בלובן כאנשים, ומתעטף כאנשים, ונושא אבל לא נישא - כאנשים, ואמו יושבת עליו בדם טוהר כאנשים, ואינו מתייחד עם הנשים - כאנשים, ואינו ניזון עם הבנות - כאנשים, ועובר על בל תקיף ובל תשחית ובל תטמא למתים - כאנשים, וחייב בכל המצות האמורות בתורה כאנשים.

הלכה א

כאנשים, ואינו ניזון עם הבנות - כאנשים, דהיינו חכמים תיקנו שהבנות ניזונות מנכסי האבא לאחר מותו, וגם אם יש רק נכסים מועטים הבנות ניזונות, הגם שלבנים אין ירושה, ואם יש רק נכסים מועטים, האנדרוגינוס לא ניזון מנכסי האבא כדי לא להפסיד את שאר הבנות, שהרי יתכן והוא זכר (אם יש נכסים מרובים, הבנים דוחים אותו אצל הבנות, ונותנים לו רק מזונות, ולא נותנים לו מהירושה). ועובר על בל תקיף את פאת ראשו, ובל תשחית את פאת זקנו. ואם האנדרוגינוס היה כהן, הוא צריך להיזהר על האיסור של בל תטמא למתים - כאנשים, וחייב בכל המצות האמורות בתורה גם על מצוות עשה שהזמן גרמא - כאנשים.

אנדרוגינוס - יש לו את שני אברי המין, ולכך הוא ספק זכר ספק נקבה, והולכים בו לחומרא לכאן ולכאן, ולכך יש בו דרכים שהוא שוה לאנשים, ויש בו דרכים שהוא שוה לנשים, ויש בו דרכים שהוא אינו שוה לאנשים ולא לנשים. כיצד שוה לאנשים; מטמא בלובן - בזיבה כאנשים, ומתעטף כאנשים כדי שלא יתערב בין הנשים. ונושא אשה אבל לא נישא - כאנשים, כיון שהוא ספק זכר, והבא עליו הרי הוא כבא על הזכר. ואמו יושבת עליו בדם טוהר היינו רק עד ארבעים יום ללידתו - כאנשים, כמו לאחר לידת זכר. ואינו מתייחד עם הנשים -

הלכה ב

כיצד שוה לנשים; מטמא באודם כנשים, ואינו מתייחד עם האנשים - כנשים, ואינו זוקק ליבום כנשים, ואינו חולק עם הבנים כנשים, ואין אוכל בקדשי המקדש כנשים, ואמו יושבת עליו בדם טמא כנשים, ופסול מן העדות כנשים, ואם נבעל בעבירה נפסל מן התרומה - כנשים.

הלכה ג

כיצד שוה לאנשים ונשים; חייבים על מכתו וקללתו כאנשים וכנשים. וההורגו שוגג - גולה, ומזיד - נהרג, כאנשים ונשים. ואמו מביאה עליו קרבן כאנשים ונשים, ואוכל בקדשי הגבול כאנשים וכנשים. ונוחל לכל הנחלות כאנשים וכנשים.

הלכה ב

כיצד שוה לנשים; מטמא באודם - בדם נדה כנשים, ואינו מתייחד עם האנשים - כנשים, ואינו זוקק ליבום כנשים, שאם אחיו מת בלי ילדים, הוא לא זוקק את אשתו ליבום, כיון שהוא כסריס שלא יכול להוליד. ואינו חולק עם הבנים בירושה - כנשים, ואין אוכל בקדשי המקדש בקדשי קדשים הנאכלים לזכרי כהונה - כנשים, ואמו יושבת עליו בדם טמא היינו ארבע עשרה יום לאחר לידתו - כנשים כלאחר לידת נקבה. ופסול מן העדות - כנשים, ואם הוא נבעל בעבירה דהיינו אם אחד מפסולי הכהונה

בא עליו, הוא נפסל מן התרומה - כנשים.

הלכה ג

כיצד שוה לאנשים ונשים; חייבים על מכתו וקללתו אם היכו או קיללו אותו, חייבים על זה מלקות - כאנשים וכנשים. וההורגו אם זה היה בשוגג, ההורג גולה, ואם זה היה במזיד, הרוצח נהרג מחמתו - כאנשים ונשים. ואמו מביאה עליו קרבן לידה - כאנשים ונשים, כלאחר לידת זכר או נקבה. ואם האנדרוגינוס היה כהן, הוא אוכל בקדשי הגבול כגון תרומה - כאנשים וכנשים. ונוחל לכל הנחלות אם אין בנים, הוא יורש - כאנשים וכנשים.

הלכה ד

כיצד אינו שוה לאנשים ונשים; אין שורפין תרומה על טומאת זיבתו, ואין חיבין שורפין תרומה על טומאת זיבתו, ואין נמכר בעבד עברי לא כאנשים ולא כנשים, ואינו נערך לא כאנשים ולא כנשים, ואם אמר הריני נזיר שוה לא איש ולא אשה - נזיר. רבי יוסי אומר אנדרוגינוס בריה בפני עצמה הוא, ולא יכלו חכמים להכריע עליו אם איש או אשה. אבל טומטום אינו כן, פעמים שהוא איש פעמים שהוא אשה.

הדרן עלך פרק אנדרוגינוס

סליקא לה מסכתא דביכורים

ובוליה סידרא דזרעים ברחמי דשמיא

הלכה ד

כיצד אינו שוה לאנשים ונשים; אין שורפין תרומה על טומאת זיבתו, כיון שהטומאה רק מספק. ובין אם האנדרוגינוס ראה לזבן או בין אם הוא ראה אודם, ונגע באדם אחר, אין חיבין עליו על ביאת מקדש לא כאנשים ולא כנשים, כיון שהטומאה רק מספק. ואין נמכר בעבד עברי לא כאנשים היינו על גנבתו, ולא כנשים ואביו לא יכול למכור אותו כשהוא קטן (כאמה עבריה). ואינו נערך לא כאנשים ולא כנשים, כיון שרק זכר ודאי או נקבה ודאית נערכים. ואם אחד אמר הריני נזיר שוה לא איש ולא אשה, הרי הוא נזיר, שהרי הוא לא איש ולא אשה

גמורים. וכל הפרק הזה הוא מדברי ר' יוסי, שרבי יוסי אומר אנדרוגינוס בריה בפני עצמה הוא, ולא יכלו חכמים להכריע עליו האם הוא איש או אשה, אבל הטומטום אינו כן (אבר המין של הטומטום מכוסה בעור, ולא ניכר האם הוא זכר או נקבה), ופעמים שהוא איש, פעמים שהוא אשה.

הדרן עלך בלי נדר פרק אנדרוגינוס

סליקא לה מסכתא דביכורים

ובוליה סידרא דזרעים ברחמי דשמיא
 חסל סידור מצות ביכורים כהלכתו, ככל משפטו וחוקתו, ויעלה אמרינו לפני אדון כל, וכאשר זכינו לסדר אותו, כן נזכה לעשותו במהרה.

מסכת

ביכורים

הדרן עלך מסכת ביכורים, והדרך עלן, דעתן עלך מסכת ביכורים, ועכשיו מבקשים ממסכת ביכורים ודעתך עלן, שתחשוב עלינו לטובה, לא נתנשי מינך, לא נעזוב אותך מסכת ביכורים, ומבקשים ממסכת ביכורים ולא נתנשי מינך, לא תעזובי אותנו, לא בעלמא הדין, ולא בעלמא דאתי:

יאמר כן שלשה פעמים, ואחר כך אומר:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתהא תורתך אומנתינו, בעולם הזה, ותהא עמנו לעולם הבא:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו, ובפיפיות עמך בית ישראל, ונהיה כולנו אנחנו, וצאצאינו, וצאצאי עמך בית ישראל, כולנו יודעי שמך, ולומדי תורתך לשמה.

מאיבי תחכמני מצותך, כי לעולם היא לי: יהי לבי תמים בחקיך, למען לא אבוש: לעולם לא אשכח פקודיך, כי כם חיייתי: ברוך אתה אדני, למדני חקיך:

אמן אמן אמן סלה ועד:

מודים אנחנו לפניך, אדני אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש, ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות, שאנו משכימים, והם משכימים, אנו משכימים לדברי תורה, והם משכימים לדברים בטלים, אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר, והם עמלים ואינן מקבלים שכר, אנו רצים והם רצים, אנו רצים לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת, שנאמר ואתה אלהים תורדם לבאר שחת, אנשי דמים ומרמה, לא יחצו מיהם, ואני אבטח בך:

יהי רצון מלפניך, אדני אלהי, כשם שעזרתני לסיים מסכת ביכורים, כן תעזרני להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסיימם, ללמוד, וללמד, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה, וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים, יעמוד לי, ולזרעי, שלא תמוש התורה, מפני, ומפי זרעי, וזרע זרעי עד עולם. ותתקיים בי, בהתהלךך תנחה אתך, בשכבך תשמר עליך, והקיצות היא תשיחך: פי כי ירבו מקיף, ויוסיפו לך שנות חיים: אךך מים בימינה, בשמאולה עשר וקבוד: אדני עד לעמו תן, אדני יברך את עמו בשלום:

יתגדל ויתקדש שמה רבא. בעלמא דהוא
 בעלמא דהוא עתיד
 לחדתא, ולאחיא מתיא,
 ולאסקא לחיי עלמא, ולמבני
 קרתא דירושלם, ולשכלל
 היכליה בגוה, ולמעקר פולחנא
 נוכראה מארעא, ולאבתא
 פולחנא דשמיא לאתרה,
 וימליך קודשא בריך הוא,
 במלכותיה ויקרה, [ויצמח
 פרקנה ויקרב משיחה]. בתיכון
 וביומיכון, ובחיי דכל בית
 ישראל, בעגלא ובזמן קריב.
 ואמרו אמון:

יתגדל ויתקדש שמה רבא. בעלמא דהוא
 עתיד לחדתא, בעולם שהקב"ה עתיד לחדש,
 ולאחיא מתיא, ולהחיות את המתים,
 ולאסקא לחיי עלמא, ולהעלות את המתים
 מקברם לחיי עולמים, ולמבני קרתא
 דירושלם, ולבנות את העיר ירושלים,
 ולשכלל היכליה בגוה, וליסד את היכלו
 בתוך העיר, ולמעקר פולחנא נוכראה
 מארעא, ולעקור את עבודת האילים מארצו
 מארץ ישראל, ולאבתא פולחנא דשמיא
 לאתרה, ולהחזיר את עבודת השמים למקומו
 (בבית המקדש). וימליך קודשא בריך הוא,
 והקב"ה ימלוך, במלכותיה ויקרה, במלכותו
 וכבודו, (ויצמח פרקנה והקב"ה יצמיח את
 ההצלה - של עם ישראל, ויקרב משיחה.
 ויביא את משיחו). וכל אלו הדברים יהיו
 בתיכון וביומיכון, ובחיי דכל בית
 ישראל, בעגלא ובזמן קריב. וזה יהיה
 במהרה ובזמן קרוב. ואמרו אמון:

יהא שמה רבא מברך, לעלם ולעלמי עלמאי

יתפרך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתהדר ויתעלה ויתהלל, שמה דקדשא
 בריך הוא. לעלא מן כל ברכתא ושירתא, תשבחתא ונחמתא, דאמירן
 בעלמא. ואמרו אמון:

על ישראל ועל רבנן ועל תלמידיהון ועל כל תלמידי תלמידיהון, ועל כל מאן
 דעסקין באורייתא, די בארתא [בארץ ישראל: קדישא] הדין, ודי בכל אתר
 ואתר, יהא להון ולבון, שלמא רבא, חנא וחסדא ורחמין, וחיין אריכין, ומזונא רויחא,
 ופרקנא מן קדם אבוהון דבשמיא וארעא. ואמרו אמון:

יהא שלמא רבא מן שמיא, וחיים טובים, עלינו ועל כל ישראל. ואמרו אמון:

עושה שלום במרומינו, הוא יעשה שלום, עלינו ועל כל ישראל. ואמרו אמון: